

MIĘDZYNARODOWA INTERDYSCYPLINARNA OGÓLNOAKADEMICKA OFERTA DYDAKTYCZNA (MIOOD)

Raport i rekomendacje

Spis treści

1. Wstęp	6
2. Problematyka i założenia metodologiczne	9
2.1. Cel i przedmiot badań, problematyka badawcza	9
2.2. Metody, techniki i narzędzia badawcze	11
2.3. Charakterystyka próby badawczej i realizacja badań	11
3. Diagnoza interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOOD) uczelni wyższych proponowanych w różnych uniwersytetach krajów uczestniczących w projekcie	12
3.1. Diagnoza	12
3.1.1. Charakterystyka badanej populacji	12
3.1.2. Dotychczasowe doświadczenia w zakresie prowadzenia inter-dyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) uczelni wyższych proponowanych w różnych uniwersytetach krajów uczestniczących w projekcie	15
3.1.2.a. Obecność IOOD	15
3.1.2.b. Powody wprowadzenia IOOD	16
3.1.2.c. Miejsce IOOD w strukturze organizacyjnej dydaktyki w uczelniach	18
3.1.2.d. Skala powszechności / wspólności IOOD w uniwersytetach	24
3.1.2.e. Charakter i zakres dostępu do IOOD z perspektywy studenta	30
3.1.2.f. Organizacja kształtu oferty przedmiotów w uczelniach	36
3.1.3. Opinie na temat możliwości ulepszenia organizacji IOOD w uczelniach	39
3.2. Wnioski z analizy badań ankietowych	42
4. Dobre praktyki w uniwersytetach konsorcjum	44
4.1. Polska (Uniwersytet Śląski w Katowicach)	44
4.1.1. Charakterystyka strategii i wizji kształcenia w badanej uczelni	44
4.1.2. Przyczyny wprowadzenia Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (OOD) w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach	45
4.1.2.a. Kulturowo-społeczne przeobrażenia rzeczywistości	45
4.1.2.b. Wymogi rynku pracy	46
4.1.2.c. Kontekst prawa powszechnie obowiązującego w Polsce	48

4.1.3. Zasady zarządzania interdyscyplinarną ogólnoakademicką ofertą dydaktyczną (IOOD) w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach	49
4.1.4. Poziomy wspólności/powszechności oferty w ramach interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOOD w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach	51
4.1.4.a. Miejsce interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOOD) w strukturze organizacyjnej dydaktyki w uczelni	51
4.1.4.b. Współpraca międzyuczelniana i międzynarodowa	51
4.1.4.c. Charakter interdyscyplinarności przedmiotów / kursów w ramach oferty	52
4.1.5. Kształt i sposób wyłaniania / tworzenia oferty przedmiotów w ramach interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOOD) w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach	53
4.1.6. Realizacja interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOOD w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w danym roku akademickim	56
4.1.6.a. Organizacja obsługi administracyjnej	56
4.1.6.b. Opieka nad stroną merytoryczną	57
4.1.6.c. Perspektywa studenta	57
4.2. Bułgaria (Sofia University "ST. KLIMENT OHRIDSKI")	58
4.2.1. Charakterystyka strategii i wizji kształcenia na badanej uczelni	58
4.2.2. Ogólne ramy Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (OOD)	59
4.2.3. Powody wprowadzenia OOD do naszego uniwersytetu	62
4.2.4. Zasady zarządzania OOD	63
4.2.5. Poziomy wspólności OOD	63
4.2.6. Wdrożenie OOD w danym roku akademickim	64
4.2.7. Organizacja i metody realizacji i aktualizacji OOD	66
4.2.8. Metody realizacji OOD	66
4.2.9. Podsumowanie	68
4.3. Litwa (Uniwersytet Witolda Wielkiego)	69
4.3.1. Charakterystyka strategii i wizji kształcenia na badanej uczelni	69
4.3.2. Zasadność wprowadzenia Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej	70
4.3.3. Poziomy wspólności oferty międzydyscyplinarnej	71
4.3.3.a. Kursy Artes Liberales dla studentów	71
4.3.3.b. Uzupelniające programy studiów	73
4.3.3.c. Alternatywne kursy wprowadzające	74
4.3.3.d. Inne możliwości interdyscyplinarne	74

4.3.4. Zasady zarządzania	76
4.3.5. Perspektywa studencka	77
4.4 Hiszpania (Uniwersytet w Alicante)	78
4.4.1. Charakterystyka strategii i wizji kształcenia na badanej uczelni	78
4.4.2. Uzasadnienie OOD	79
4.4.3. Zasady zarządzania	80
4.4.4. Poziomy wspólności	81
4.4.4.a. Przejrzysta informacja o treści kursów	81
4.4.4.b. Przyjęcia	81
4.4.4.c. Różne rodzaje form kształcenia	82
4.4.4.d. Aktualna oferta przez cały rok akademicki	82
4.4.4.e. Szeroki zakres tematów	82
4.4.4.f. Kursy odbywają się w kilku lokalizacjach	82
4.4.4.g. Stała informacja zwrotna	83
4.4.4.h. Współpraca z instytucjami zewnętrznymi	83
4.4.5. Kształt oferty	83
4.4.6. Implementacja	84
4.4.6.a. Organizacja	85
4.4.6.b. Sposób organizacji	85
4.4.6.c. Studenci	86
4.4.6.d. Kadra dydaktyczna	86
4.4.6.e. Dostęp	86
4.4.6.f. Rejestracja	87
5. Wnioski i rekomendacje wynikające z analizy systemów interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych jako elementu wspólnego w ofertach dydaktycznych wszystkich uczelni biorących udział w projekcie	88
5.1. Zarządzanie (międzynarodową) interdyscyplinarną ogólnoakademicką ofertą dydaktyczną ((M)OOD)	88
5.2. Poziomy podobieństw interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (OOD) (między i inter)	89
5.3 Organizacja	93
Aneks	94
Kwestionariusz	95
Spis wykresów	104
Spis tabel	105

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie jest efektem części prac przeprowadzonych w ramach projektu „Cross-disciplinary Academic Offer. CROCODILE”, finansowanego z programu Partnerstwa Strategicznego Erasmus+, realizowanego w uczelniach wyższych funkcjonujących w różnych obszarach kulturowych reprezentowanych przez cztery państwa: Bułgarię, Litwę, Polskę i Hiszpanię. Celem ogólnym projektu jest stworzenie innowacyjnego modelu dydaktyki akademickiej na poziomie międzynarodowym – Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (MIOOD) – który pozwalałby na zbudowanie oferty edukacyjnej możliwej do zastosowania w różnych uwarunkowaniach kulturowych, organizacyjnych i prawnych.

Innowacyjność proponowanego w projekcie podejścia na poziomie merytorycznym opiera się przede wszystkim na głębokim interdyscyplinarnym i międzydziedzinowym myśleniu o kształceniu. Interdyscyplinarność, kluczowa w badaniach naukowych, nie jest wystarczająco obecna w edukacji, a uczelnie nie zaoferowały systemowych rozwiązań umożliwiających studentom udział w zajęciach przygotowanych i współprowadzonych przez specjalistów z różnych dyscyplin. Proponowane podejście zakłada również pewne innowacje w sferze organizacyjnej: stworzenie stabilnych warunków organizacyjnych i odpowiednich ram prawnych dla oferty elastycznej, modyfikowalnej tak, aby odpowiadała zmieniającym się potrzebom i wyzwaniom otaczającego świata, mogła być realizowana na poziomie całych uczelni, a nie poszczególnych wydziałów czy kierunków. Proponowany projekt zmienia również myślenie o umiędzynarodowieniu dydaktyki, nie tylko wprowadzając element mobilności wirtualnych i „internalizacji w domu”, ale proponując myślenie o przygotowywaniu interdyscyplinarnych kursów w formule międzynarodowej (gdzie przedstawiciele poszczególnych dyscyplin przygotowujących wspólne kursy pochodzą z różnych ośrodków akademickich). Pozwala ponadto wyrobić u studentów nawyk rozwiązywania problemów (naukowych, profesjonalnych) w szeroko rozumianej współpracy, współpracy i międzydyscyplinarnej, i międzynarodowej.

Jedną ze ścieżek wypracowania modelu międzynarodowej interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty edukacyjnej (MIOOD), której efektem jest niniejszy raport, polegała na zebraniu doświadczeń w zakresie merytorycznego planowania oraz organizacji ogólnoakademickich ofert wspólnych proponowanych w różnych uniwersytetach w krajach uczestniczących w projekcie – interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD).

Celem tak pomyślanych badań było wskazanie szans i zagrożeń dla Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (MIOOD) rozumianej jako stałe wybieralne elementy programów studiów realizowane przez studentów studiujących w uniwersytetach wchodzących w skład konsorcjum. Tak zaprojektowany rezultat prac ma oczywistą wartość europejską: umożliwia intensyfikację współpracy między europejskimi uczelniami w ramach sojuszu Transform4Europe (T4E), zwiększa mobilność wirtualną studentów i kadry akademickiej, gwarantuje możliwość dostosowywania oferty do zmieniających się wyzwań europejskich (budowanie oferty dydaktycznej przez każdy uniwersytet w izolacji zawsze rodzi niebezpieczeństwo lokalności, dobór treści w międzynarodowej współpracy gwarantuje ich aktualność w wymiarze europejskim). Zawarte w raporcie rozwiązania i rekomendacje pozwolą zbudować komplementarną, wszechstronną ofertę dydaktyczną uwzględniającą specjalizacje i pola eksperckie każdej z uczestniczących w projekcie uczelni. Stworzenie takiej oferty przekracza możliwości jakiegokolwiek pojedynczej instytucji.

Sformułowanie założeń merytorycznych i organizacyjnych poprzez analizę aktualnej sytuacji, diagnozę celów i wskazanie sposobów ich realizacji pozwala nie tylko na przygotowanie i wdrożenie takiej oferty w uniwersytetach konsorcjum. Przedstawiany raport daje również możliwość wykorzystania zawartych w nim ustaleń znacznie szerzej, może on służyć jako wzór dla innych uczelni wyższych, które rozważają wprowadzenie oferty wspólnej jako stałego elementu programów nauczania realizowanych przez studentów swoich uczelni.

Badania zostały przeprowadzone w 2022 roku. Objęto nimi kadre zarządzającą uczelni wyższych. W czterech państwach partnerskich zastosowano taki sam model badań, obejmujący jednakowe metody i techniki badawcze, jak i ten sam schemat doboru próby badawczej.

Warto zauważyć, że już etap prac nad koncepcją metodologiczną badań ujawnił różnicowanie problemów i ich rozwiązań w zakresie organizacji ogólnoakademickich ofert wspólnych proponowanych na różnych uniwersytetach w Europie. Okazuje się więc, że wprowadzanie Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (MIOOD) generuje różnicowane wyzwania, zależnie od kontekstu kulturowego czy tradycji akademickich w poszczególnych państwach czy uczelniach. Owo spostrzeżenie przekłada się na konieczność nadania ogólnych ram wypracowanym rekomendacjom.

Opracowanie zostało podzielone na trzy zasadnicze części. W pierwszej z nich, w rozdziale drugim, omawiane są podstawy metodologiczne przeprowadzonych badań. Określono w nim cel i przedmiot badań, a także przedstawiono problematykę oraz metody i techniki badawcze. Dokonano też charakterystyki próby badawczej oraz zrelacjonowano przebieg badania.

Rozdział trzeci, prezentujący wyniki badań ilościowych przeprowadzonych łącznie w dwudziestu dwóch uczelniach czterech krajów europejskich, został ustrukturyzowany poprzez wyodrębnienie kilku części. W pierwszej po stwierdzeniu obecności interdyscyplinarnych

ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) we wszystkich poddanych oglądowi uczelniach zidentyfikowano powody jej wprowadzenia. Następnie przedstawiono wyniki rozpoznania dotyczącego miejsca rzeczonyj oferty w strukturze organizacyjnej ankietowanych uczelni, biorąc pod uwagę takie zmienne, jak: stopnie studiów, tryb studiów oraz prowadzone w uniwersytecie kierunki. Kolejny fragment rozdziału poświęcił omówieniu skali powszechności/ wspólności/ ogólności interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) funkcjonujących w badanych uczelniach, z relatywizowaniem owej powszechności do następujących poziomów: wydział – uczelnia – kraj – Europa, stopnie studiów oraz dyscypliny i dziedziny wiedzy. Dalszy punkt diagnozy stanowił rozpoznanie charakteru i zakresu dostępu do IOOD widziany z perspektywy studenta konkretnej uczelni. Opisany został tu stopień obligatoryjności skorzystania przez studentów danego uniwersytetu z IOOD oraz zakres dostępności do pełni oferty. Następną część rozdziału poświęcono została zdiagnozowaniu rozwiązań organizacyjnych w procesie kształtowania oferty przedmiotów w ramach MIOOD. Ostatni fragment przedstawia opinie wskazane przez ankietowane uczelnie na temat możliwości ulepszenia organizacji MIOOD w swoich jednostkach.

Przedostatni rozdział, czwarty, zawiera opis dobrych praktyk w zakresie interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) w uniwersytetach konsorcjum. W tej części raportu każdy z partnerów projektu dokonał, na zasadzie *case study*, opisu i analizy oferty funkcjonującej w swojej jednostce. I tak zaprezentowane zostały kolejno oferty następujących uczelni: Uniwersytet Śląski w Katowicach (Polska), Uniwersytet Sofijski (Bułgaria), Uniwersytet Vytautas Magnus (Litwa) oraz The Universidad de Alicante (Hiszpania).

Rozdział piąty zbiera wnioski i zawiera rekomendacje wynikające z zaprezentowanych w rozdziale czwartym zestawów dobrych praktyk w poszczególnych uniwersytetach konsorcjum, połączone z wnioskami płynącymi z przedstawionych w rozdziale trzecim opisów diagnozujących. Paragraf ten ma w zamysle zyskać walor aplikacyjny. Poparte wynikami badań empirycznych doświadczenia mogą posłużyć organizatorom procesu dydaktycznego w doskonaleniu współpracy międzynarodowej w zakresie dydaktyki akademickiej.

2. Problematyka i założenia metodologiczne

2.1. Cel i przedmiot badań, problematyka badawcza

Przedstawiany raport prezentuje wyniki badań, których celem było poznanie uwarunkowań i doświadczeń związanych z realizacją interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) w uczelniach wyższych funkcjonujących w różnych obszarach kulturowych, reprezentowanych przez cztery państwa: Polskę, Bułgarię, Litwę i Hiszpanię. Badania były ukierunkowane na sprawdzenie, czy uczelnie wyższe w badanych krajach zawierają taką ofertę, jaki ma kształt i jak jej działanie jest zorganizowane. Zamierzeniem zespołu badawczego było również przedstawienie opisu dobrych praktyk w zakresie interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) realizowanych w uczelniach partnerów projektu oraz wygenerowanie rekomendacji do tworzenia takich ofert w wymiarze międzynarodowym.

Nasz projekt wpisuje się w europejskie ambicje dotyczące wartości edukacji określone w „KOMUNIKACIE KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW w sprawie osiągnięcia Europejskiego Obszaru Edukacji do 2025 roku”. Dlatego naszym głównym celem jest stworzenie prawdziwie międzynarodowego, interdyscyplinarnego i nowoczesnego projektu kształcenia studentów, uwzględniającego rekomendacje dotyczące regulacji prawnych, ram organizacyjnych, metodologicznych podstaw tego rozwiązania, określonego jako Międzynarodowa Interdyscyplinarna Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna (MIOOD).

Zamiarem zespołu było poznanie doświadczeń uczelni europejskich w zakresie organizacji i realizacji ofert edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym, międzykierunkowym, międzyuczelnianym, międzynarodowym.

Badania realizują dwa podstawowe cele: eksploracyjny oraz opisowy. Eksploracji poddane zostały doświadczenia dwudziestu dwóch uczelni europejskich w zakresie organizacji interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) w swoich jednostkach, bardziej szczegółowemu oglądowi poddano praktyki w tym zakresie w czterech uczelniach uczestniczących w projekcie: Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (Polska), Uniwersytetu Sofijskiego (Bułgaria), Uniwersytet Vytautas Magnus (Litwa) oraz The Universidad de Alicante (Hiszpania).

Wyniki eksploracji podlegają następnie systematycznemu i uporządkowanemu opisowi, w którym wyodrębnia się aspekty istotne dla planowania interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) w wymiarze międzynarodowym. Uwzględniana jest perspektywa różnych ośrodków akademickich w różnych krajach europejskich, dzięki czemu możliwe jest przeprowadzenie analiz porównawczych.

Szeroko zakrojona diagnoza, uwzględniająca przedstawione wyżej cele, ma umożliwić wymodelowanie kształtu Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (MIOOD) jako wspólnego elementu w ofercie wszystkich Uniwersytetów uczestniczących w projekcie w postaci katalogu wskazań i rekomendacji, które ułatwią projektowanie i realizowanie międzynarodowej interdyscyplinarnej oferty edukacyjnej w uczelniach europejskich.

Główny problem badawczy koncentruje się wokół organizacji i realizacji ogólnoakademickich ofert edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym, międzyuczelnianym, międzynarodowym w uczelniach wyższych. Główne pytanie badawcze sformułowano następująco:

W jaki sposób jest/mogłaby być tworzona ogólnoakademicka interdyscyplinarna oferta dydaktyczna w uniwersytecie?

Tak sformułowane główne pytanie badawcze w toku operacjonalizacji problematyki badawczej zostało uszczegółowione przez określenie pięciu obszarów badawczych uzupełnionych o kolejne, szczegółowe pytania. Schemat problematyki badawczej zamieszczono poniżej.

1. Czy uczelnia ma w swojej ofercie przedmioty ogólnoakademickie, nie zamykające się jedynie w planie studiów konkretnego kierunku / konkretnych kierunków?
2. Czy motywacja wprowadzenia IOOD ma charakter odgórny (zalecenie – czyje?), czy oddolny (jakiego charakteru)?
3. Czy IOOD w danej uczelni realizowane jest we współpracy z innymi uczelniami w kraju bądź z uczelniami zagranicznymi?
4. Dla jakich grup studentów przeznaczona jest oferta w ramach IOOD? (studia 1. stopnia / 2. stopnia / trzeciego stopnia; studia stacjonarne / niestacjonarne) Czy w jednym przedmiocie w ramach IOOD mogą uczestniczyć studenci różnych powyższych grup?
5. Czy wybór przedmiotów z IOOD jest dla studenta obligatoryjny? Czy dla każdego? W jakim zakresie? Czym jest owa obligatoryjność uzasadniana (programem studiów na kierunku? dodatkowymi profitami w przebiegu studiów?)
6. Czy student może wybierać z pełnej oferty, czy zakres wyboru możliwych przedmiotów jest ograniczony? Czym? Dlaczego?
7. Jaki jest stopień interdyscyplinarności IOOD? Czy tylko do pewnych dyscyplin?
8. W jaki sposób dobierane są przedmioty do oferty? Kto o tym decyduje? Jak często zmienia się zestaw/ kształt przedmiotów realizowanych w ramach IOOD? Dlaczego?
9. W jaki sposób/w jakich zakresach należałoby zmienić sposób realizacji IOOD w danej uczelni?

2.2. Metody, techniki i narzędzia badawcze

Przedsięwzięcie badawcze zostało zrealizowane na planie metod mieszanych, przy wykorzystaniu podejścia ilościowego i jakościowego. Umożliwiło to uchwycenie różnych aspektów identyfikowanego problemu badawczego.

W celu zgromadzenia trafnego i rzetelnego materiału empirycznego zastosowano różnorodne techniki i narzędzia badawcze, uwzględniając efektywność gromadzenia danych.

W badaniach reaktywnych wykorzystano ankietę internetową (CAWI – computer assisted web interview), którą objęto kadre zarządzającą dydaktyką w badanych uczelniach. Drugą część badań stanowią *case studies*, do których wykorzystano ujednolicony schemat opisu (z zachowaniem specyfiki poszczególnych przypadków). Szablony narzędzi badawczych znajdują się w załączniku do raportu.

2.3. Charakterystyka próby badawczej i realizacja badań

W celu pozyskania miarodajnego i zróżnicowanego materiału badawczego zdecydowano, że badaniami ankietowymi objęte zostanie po minimum 5 uniwersytetów w każdym z krajów partnerskich, w tym uczelnia reprezentowana przez partnerów projektu. Ostatecznie badaniami ilościowymi objęto łącznie dwadzieścia dwie uczelnie z czterech państw, w każdym z nich realizując ten sam schemat postępowania badawczego. Szczegółowa charakterystyka badanej populacji zawarta jest na początkowych stronach rozdziału 3. (paragraf 3.1.1.).

Badania jakościowe, w postaci *case study*, przeprowadzone zostały w czterech uniwersytetach reprezentowanych przez partnerów projektu: Uniwersytet Śląskiego w Katowicach (Polska), Uniwersytet Sofijski (Bułgaria), Uniwersytet Vytautas Magnus (Litwa) oraz The Universidad de Alicante (Hiszpania). Szczegółowa charakterystyka badanej populacji zawarta jest na początkowych stronach rozdziału 4. (paragraf 4.1.1. (Uniwersytet Śląski w Katowicach (Polska)), 4.2.1. (Uniwersytet Sofijski (Bułgaria)), 4.3.1. (Uniwersytet Vytautas Magnus (Litwa)), 4.4.1 (The Universidad de Alicante (Hiszpania))).

Schemat postępowania badawczego był jednakowy we wszystkich czterech państwach, w których prowadzone były badania. Oznacza to, że wykorzystano jednakowe metody, techniki i narzędzia, stosując takie same procedury badawcze, a badania realizowane były we wszystkich państwach w tym, samym czasie.

3. Diagnoza interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOOD) uczelni wyższych proponowanych w różnych uniwersytetach krajów uczestniczących w projekcie

3.1. Diagnoza

3.1.1. Charakterystyka badanej populacji

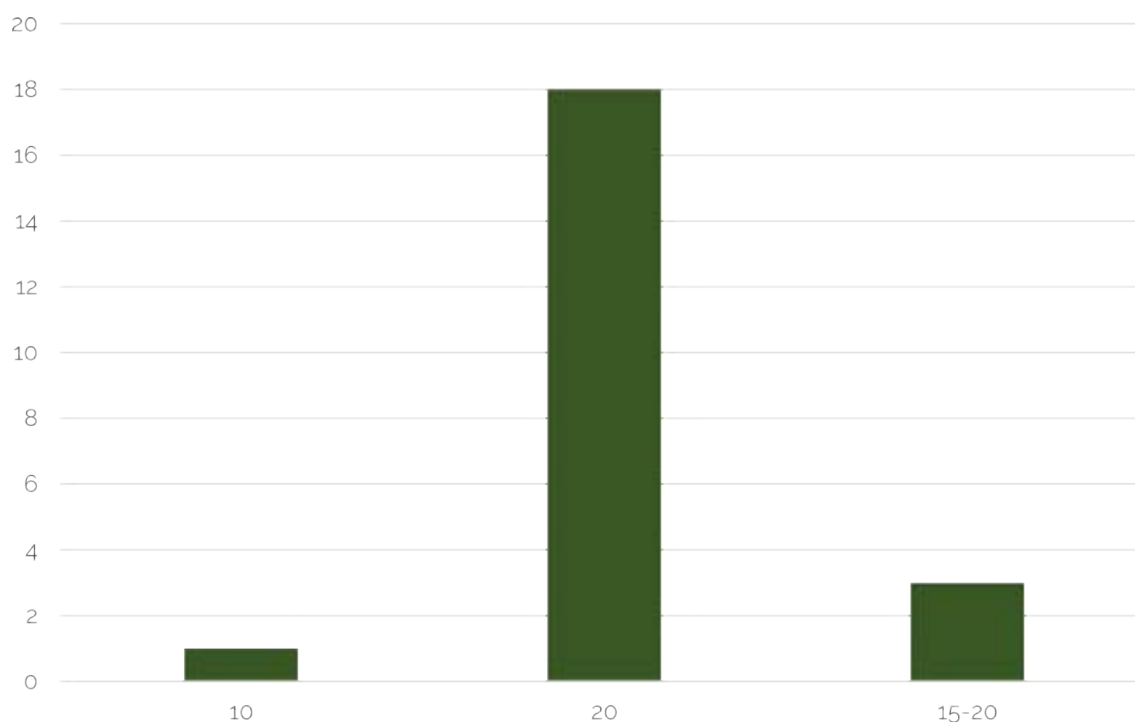
Ankiety wypełniły łącznie 22 uczelnie z 4 krajów należących do konsorcjum:

- 9 uniwersytetów z Polski (Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Warszawski);
- 5 uczelni z Bułgarii (Shumen University „Bishop Konstantin of Preclav”, South-West University „Neofit Rilski”, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Sofia University „St. Kliment Ohridski”, University of National and World Economy);
- 7 uczelni z Litwy (Lithuanian Academy of Music and Theatre, Lithuanian University of Health Sciences, Kaunas University of Technology, Klaipeda University, Vilnius Gediminas Technical University, Vilnius University, Vytautas Magnus University);
- 1 uniwersytet z Hiszpanii – The Universidad de Alicante – należący do konsorcjum, wypełniający ankietę w imieniu uczelni wyższych w Hiszpanii (struktura interdyscyplinarnej oferty akademickiej w Hiszpanii jest ustanowiona przepisami krajowymi (Organic Law 6/2001, December 21st, 2001, of the Universities), dlatego odpowiedzi różnych hiszpańskich Uniwersytetów w ankiecie byłyby takie same).

Ankietowane uniwersytety poproszono o podanie liczby dyscyplin, które reprezentują pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne w uniwersytecie, liczby studiujących w uniwersytecie studentów oraz liczby nauczycieli prowadzących w uniwersytecie zajęcia.

Struktura badanej populacji ze względu na liczbę dyscyplin, które reprezentują pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne w uniwersytecie, zaprezentowana została poniżej, zbiorczo, na wykresie nr 1. Uzyskane dane wyraźnie pokazują, że w przeważającej większości liczba dyscyplin jest wyższa niż 20: wśród uczelni polskich tylko 1 z 9 uniwersytetów a z litewskich tylko w 1 z 7 w danym kraju liczba dyscyplin sytuuje się w przedziale 15-20, w Bułgarii natomiast tylko w 1 z 5 uniwersytetów wskazano przedział 15-20 dyscyplin, a w 1 uniwersytecie poniżej 10 dyscyplin¹.

Wykres 1: Liczba dyscyplin, które reprezentują pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne w uniwersytecie

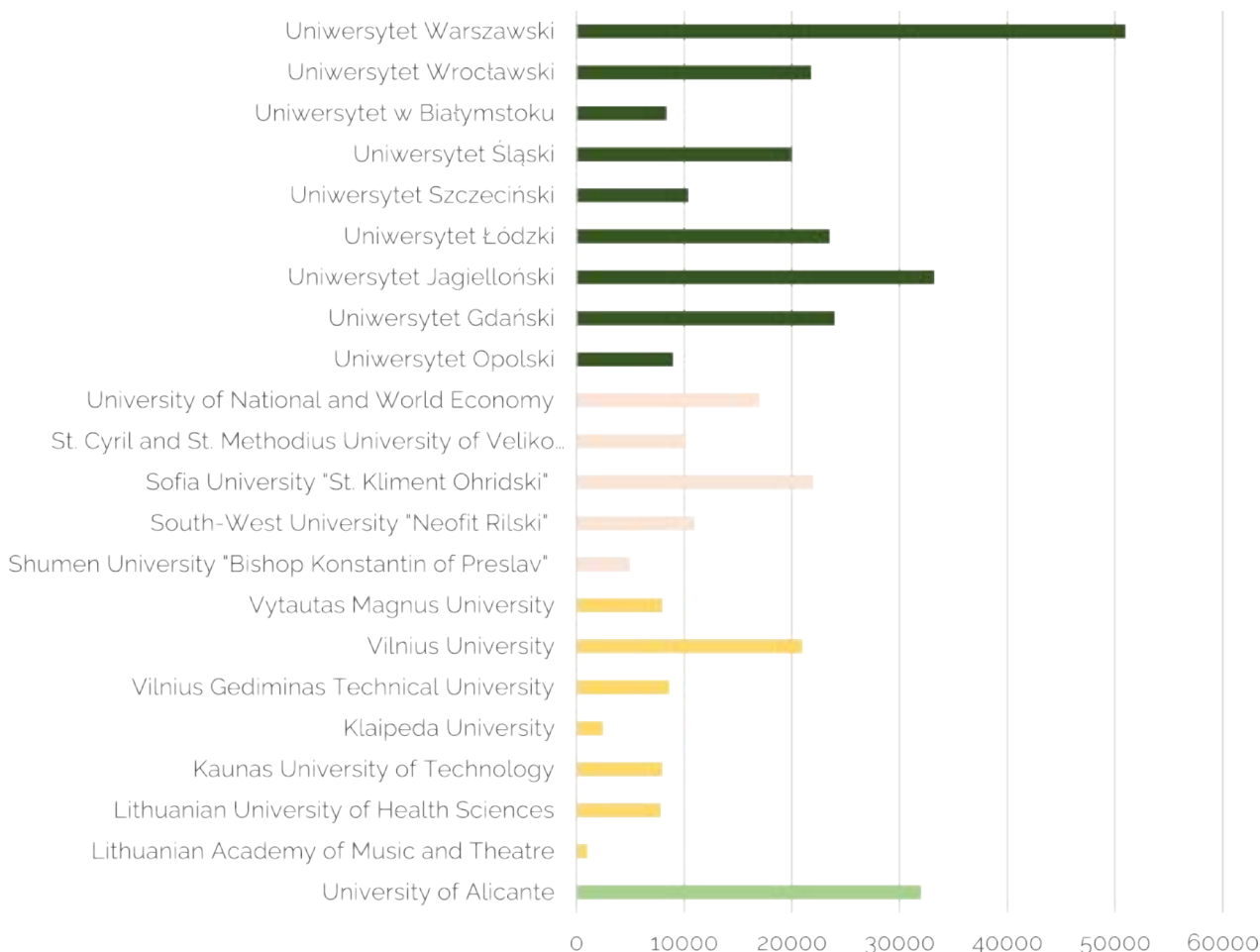
Źródło: badania i obliczenia własne.

Uniwersytety, które wzięły udział w ankiecie, różnią się liczbą studiujących w nich studentów. Jak wynika z przywołanych liczb, najszerszej reprezentowane w ankietach są uczelnie posiadające między 5000 a 10000 studentów (aż 8 z 22) oraz te, na których studiuje od 20000 do 30000 studentów (6 z 22). Na 3 z 22 uczelni studiuje ponad 30000 studentów, na 1 z 22

¹Szczegółowe dane dotyczące liczby dyscyplin, które reprezentują pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne w uniwersytecie, liczby studiujących w uniwersytecie studentów oraz liczby nauczycieli prowadzących w uniwersytecie zajęcia, z podziałem na poszczególne kraje, prezentuje tabela nr 1 zamieszczona w Aneksie.

w przedziale 15000-20000, na 3 z 22 stanowi niewiele ponad 10000, natomiast na 2 z 22 uniwersytetów studiuje tylko do 5000 studentów. Warto też zauważyć, że najwięcej wysokich wskazań w tej kategorii jest w uniwersytecie w Alicante oraz w uczelniach polskich, najmniej licznie reprezentowane są uczelnie litewskie. Zestawienie danych przedstawia wykres nr 2.

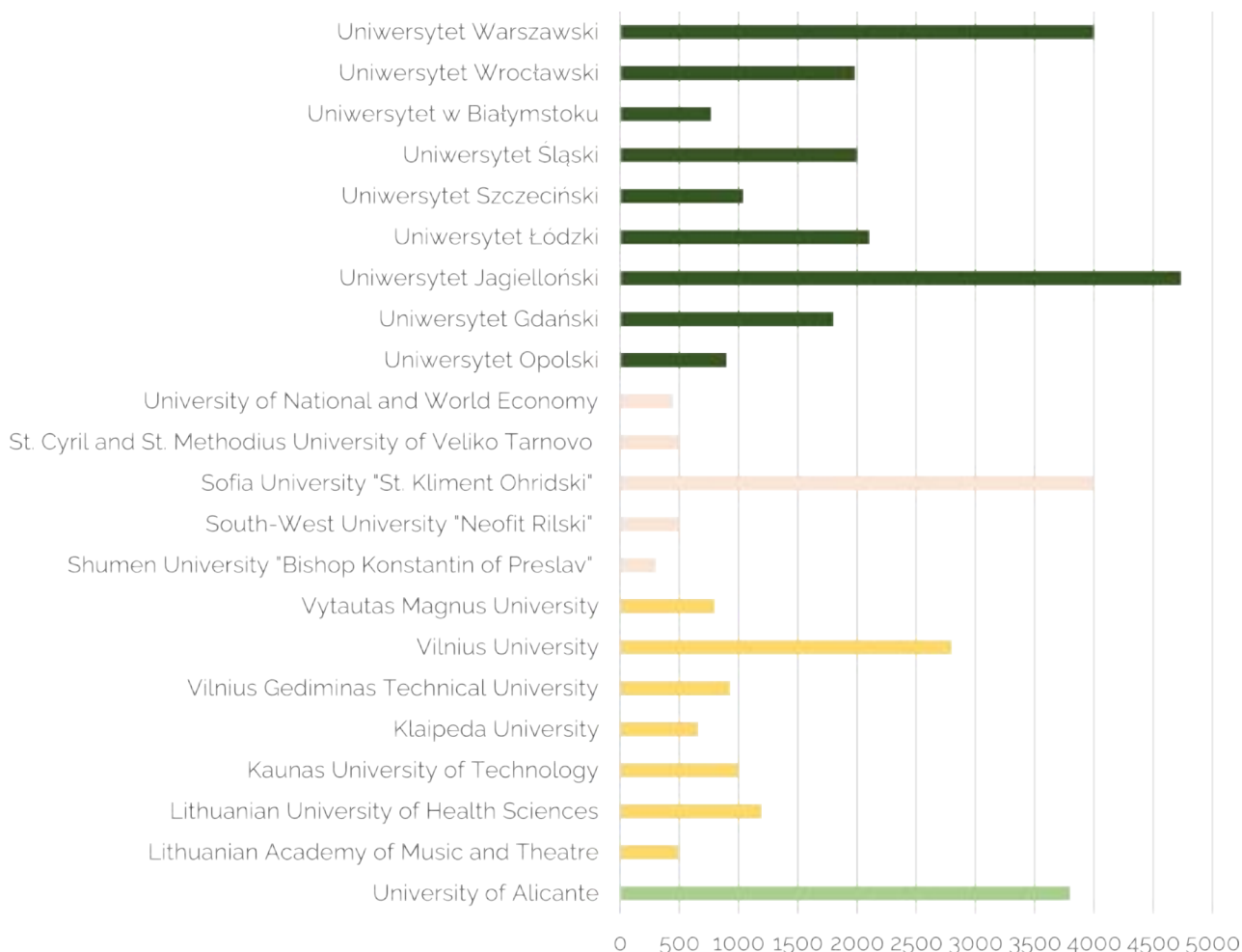
Wykres 2: Liczba studentów studiujących w Uniwersytecie

Źródło: badania i obliczenia własne.

W większości ankietowanych uczelni liczba nauczycieli prowadzących zajęcia w danej jednostce nie przekracza 1500 (w 14 z 22 badanych uniwersytetów, niemal wyłącznie w Bułgarii i na Litwie), z czego 4 uczelnie mieszczą się z odpowiedziami w przedziale do 500 nauczycieli, 6 w przedziale 500-1000, a pozostałe 4 w przedziale 1000-1500. Inne 4 z 22 ankietowanych uniwersytetów (wszystkie z Polski) zatrudniają między 1500 a 2500 nauczycieli (dwa z nich między 1500 a 2000, dwa między 2000 a 2500). Pojedynczych 5 większych uczelni, reprezentujących każde z państw członkowskich konsorcjum, zatrudniają, odpowiednio: między 3000 a 3500 (Litwa), między 3500 a 4000 (Hiszpania), między 4000 a 4500 (Bułgaria, Polska) i powyżej 4500 (Polska).

Wykres 3: Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia w Uniwersytecie

Źródło: badania i obliczenia własne.

3.1.2. Dotychczasowe doświadczenia w zakresie prowadzenia interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) uczelni wyższych proponowanych w różnych uniwersytetach krajów uczestniczących w projekcie

3.1.2.a. Obecność IOOD

Ankietowani zostali poproszeni o uzupełnienie ankiety w oparciu o następującą definicję wyrażenia (*interdyscyplinarna*) ogólnoakademicka oferta dydaktyczna:

'oferta przedmiotów'

1. których treści (każdego z przedmiotów) mają interdyscyplinarny charakter

lub

2. których treści (każdego z przedmiotów) nie mają interdyscyplinarnego charakteru, tzn. każdy przedmiot proponuje treści z jednej tylko dyscypliny, przy czym jest to inna dyscyplina niż dyscyplina wiodąca kierunku, na którym studiuje student wybierający ten przedmiot z oferty np. student biologii wybiera przedmiot realizujący treści z dyscypliny innej niż biologia (np. muzyka, technika, socjologia etc.)

lub

3. oferta przedmiotów, których część cechuje interdyscyplinarność w znaczeniu 1., a część interdyscyplinarność w znaczeniu 2.

(z wyłączeniem lektoratów języków obcych i wychowania fizycznego)'

Przyjąwszy takie rozumienie (*interdyscyplinarnej*) *ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej*, wszyscy respondenci potwierdzili obecność IOOD w reprezentowanych przez nich uczelniach.

3.1.2.b. Powody wprowadzenia IOOD

Na pytanie o przyczyny wprowadzenia (*interdyscyplinarnej*) *ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej* ankietowane uczelnie odpowiadały różnie, nie wykazując wyraźnych tendencji w obszarze kraju (poza jednostkową ankietą Hiszpanii).

Na regulacje odgórne wskazały 3 z 9 uniwersytetów polskich, 2 litewskie, 1 uniwersytet bułgarski oraz uczelnia-przedstawiciel Hiszpanii. Ta ostatnia zaznaczyła, że hiszpańskie prawo uniwersyteckie dotyczy w tym momencie wszystkich uniwersytetów w Hiszpanii i reguluje wszystkie aspekty zawarte w ankiecie.

Motywacje oddolne wprowadzenia IOOD pojawiły się w 4 z 5 bułgarskich, 3 z 7 litewskich i 3 z 9 polskich uczelni.

Ponadto dwie uczelnie litewskie odnotowały w ankiecie fakt występowania obu motywacji: i odgórnej, i oddolnej. Jeden z nich rozwinął swoją odpowiedź: *Uniwersytet jest uniwersytetem humanistycznym i jest poświęcony interdyscyplinarnemu podejściu na wszystkich poziomach, programach studiów, kursach, indywidualnych i mniejszych programach studiów.*

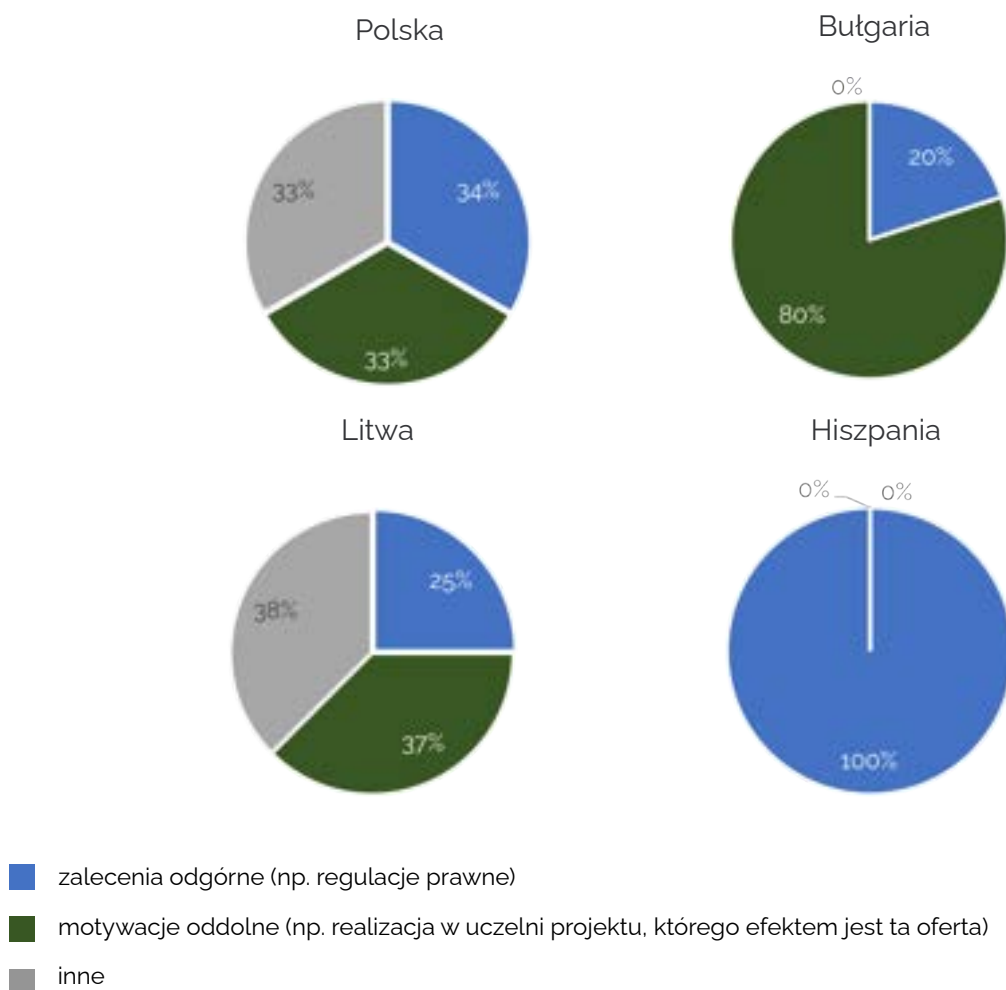
W 3 z 9 ankiet wypełnianych przez polskie uniwersytety zostały wymienione inne powody wprowadzenia IOOD. Jednym z nich było *poszerzenie oferty kursów do wyboru dla studentów (w ramach obligatoryjnego wyboru co najmniej 30% kursów wybieralnych)*, innym *umożliwienie osiągnięcia pensum dydaktycznego przez pracowników, którzy reprezentują naukowo wąskie subdyscypliny naukowe, a ze względu na lata o niskim naborze na kierunku Wydział nie był w stanie zapewnić im pensum w ramach „standardowo” realizowanych kursów.* W jednej z ankiet przywołano też *zainteresowanie studentów tematyką zajęć/badań pokrewnym, lecz*

odrębnym od macierzystej jednostki (np. politologia, dziennikarstwo i prawo). Powoływano się również na życzenie studentów jako powód wprowadzenia IOOD.

Na inne powody wprowadzenia IOOD niż zalecenia odgórne (np. regulacje prawne) czy motywacje oddolne (np. realizacja w uczelni projektu, którego efektem byłaby ta oferta) wskazał 1 uniwersytet litewski, pisząc o chęci *dostarczenia studentom interdyscyplinarnej wiedzy i dodatkowych kompetencji*.

Szczegółowe dane prezentuje wykres nr 4.

Wykres 4: Powody wprowadzenia IOOD w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich

Źródło: badania i obliczenia własne.

Podsumowanie

Wszystkie uczelnie, które wypełniły ankietę, potwierdziły przyjęcie definicji (interdyscyplinarnej) ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej oraz obecności IOOD w reprezentowanych przez siebie uczelniach.

Pytanie o przyczyny (rekommendacje odgórne (np. regulacje prawne) lub motywacje oddolne (np. realizacja projektu w uczelni, która zaowocowała taką ofertą)) wprowadzenia (interdyscyplinarnej) ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej dawało różne odpowiedzi bez wyraźnej tendencji w obrębie jakiegoś kraju. Jedynie z pojedynczej ankiety wypełnionej przez hiszpańską uczelnię wynika, że głównym powodem wprowadzenia interdyscyplinarnej oferty akademickiej są regulacje prawne kraju.

Istniejące IOOD w różnych uczelniach objętych badaniem obejmują kursy, które charakteryzują się treścią interdyscyplinarną lub umożliwiają studentom wybór innej dyscypliny. Można to wykorzystać również do projektowania międzynarodowego IOOD. Przedstawione powody wprowadzenia IOOD, z podziałem na motywację odgórną i oddolną oraz przykład integracji obu podejść, podkreślają potrzebę uwzględnienia zarówno czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych.

Do pewnego stopnia niedoszacowane pozostają badania przyszłych zainteresowań i wymagań studentów oraz prognozy perspektywiczne rynku pracy. Zainteresowania studentów zajęciami są uwzględniane w odpowiedziach przede wszystkim retrospektywnie – czy jest wystarczająca liczba uczniów, którzy wybrali poszczególne zajęcia.

Odgórne – regulacje prawne, w tym wymagania dotyczące procentu zajęć fakultatywnych, zainteresowań studentów, obciążenia i dostępności nauczycieli oraz wymagań zawodowych, to wszystkie ważne wskaźniki, które należy uwzględnić w projekcie międzynarodowej IOOD.

3.1.2.c. Miejsce IOOD w strukturze organizacyjnej dydaktyki w uczelniach

Jeden z bloków zagadnień poruszanych w ankiecie dotyczył miejsca IOOD w strukturze organizacyjnej dydaktyki w uczelni. Respondenci pytani byli o to, na jakich stopniach kształcenia proponuje się studentom IOOD w ich uniwersytecie, czy zarówno studiującym w trybie studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych oraz czy wszystkim kierunkom prowadzonych w danej jednostce studiów, a jeśli nie, co decyduje o ich wyborze względnie ograniczaniu. Respondenci poproszeni byli również o uzasadnienie swoich odpowiedzi.

- Stopnie studiów

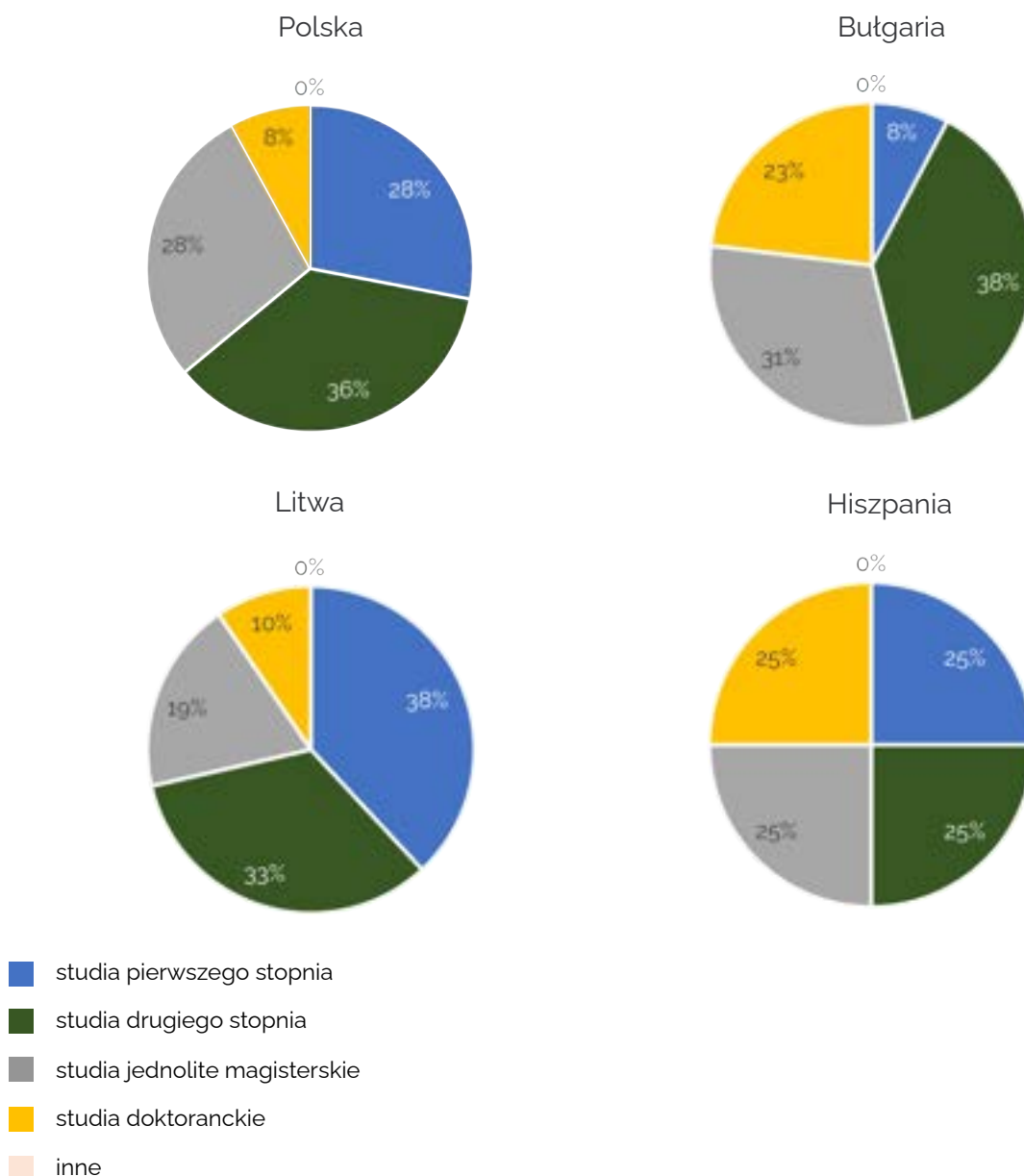
Mając możliwość wielokrotnego wyboru, respondenci z Polski potwierdzali obecność IOOD zarówno na studiach pierwszego stopnia (7 wskazań), drugiego stopnia (8 wskazań) oraz na studiach jednolitych magisterskich (7 wskazań). Jedynie dwa wskazania potwierdziły obecność IOOD na studiach doktoranckich.

Odmienne odpowiadały uniwersytety z Bułgarii – tylko raz wskazały na studia pierwszego stopnia, zdecydowanie częściej wybierając inne odpowiedzi: 5 razy studia drugiego stopnia, 4 razy studia jednolite magisterskie oraz 3 razy studia doktoranckie.

Obraz, jaki wyłania się z odpowiedzi badanych uczelni litewskich, odbiega zarówno od wskazań z Polski jak i wskazań z Bułgarii – na Litwie wszystkie ankietowane jednostki wskazały studia pierwszego stopnia, niemal wszystkie (6) zaznaczyły studia drugiego stopnia, studia jednolite magisterskie wskazano 4 razy i tylko 2 razy studia doktoranckie.

Uniwersytet z Alicante w Hiszpanii zaznaczył wszystkie poziomy studiów jako miejsce funkcjonowania IOOD w uczelniach wyższych w Hiszpanii.

Wykres 5: Obecność IOOD na różnych stopniach studiów w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich

Źródło: badania i obliczenia własne.

Odpowiedzi na prośbę o uzasadnienie, nieobligatoryjne, były zróżnicowane.

Polskie uniwersytety zwracały m.in. uwagę na chęć *poszerzenia oferty kursów do wyboru dla studentów (w ramach obligatoryjnego wyboru co najmniej 30% kursów wybieralnych)*. Powiązany z tym inny ze wskazanych powodów, to *Uchwała Senatu*. Powołano się również na *dobro kształcenia*.

Uczelnie z Bułgarii wśród uzasadnień podały chęć zapewnienia *szerszego poziomu kompetencji i wiedzy, możliwość przyswajania wiedzy z różnych dziedzin zawodowych, możliwość słuchania przez studentów wykładowców z różnych kierunków, przygotowanie studentów pod kątem szerszych możliwości realizacyjnych na rynku pracy*. Jednym z przywołanych uzasadnień było również powołanie się na *Politykę wewnątrzwydziałową i wewnątrzuczelnianą*. Pojawił się też jeden głos zwracający uwagę na potrzebę objęcia edukacją interdyscyplinarną wszystkich poziomów studiów, przy czym inny zaznaczał, że *Ze względu na dłuższy okres studiów, 4 lata, licencjat pozwala na włączenie większej liczby dyscyplin z różnych dziedzin*.

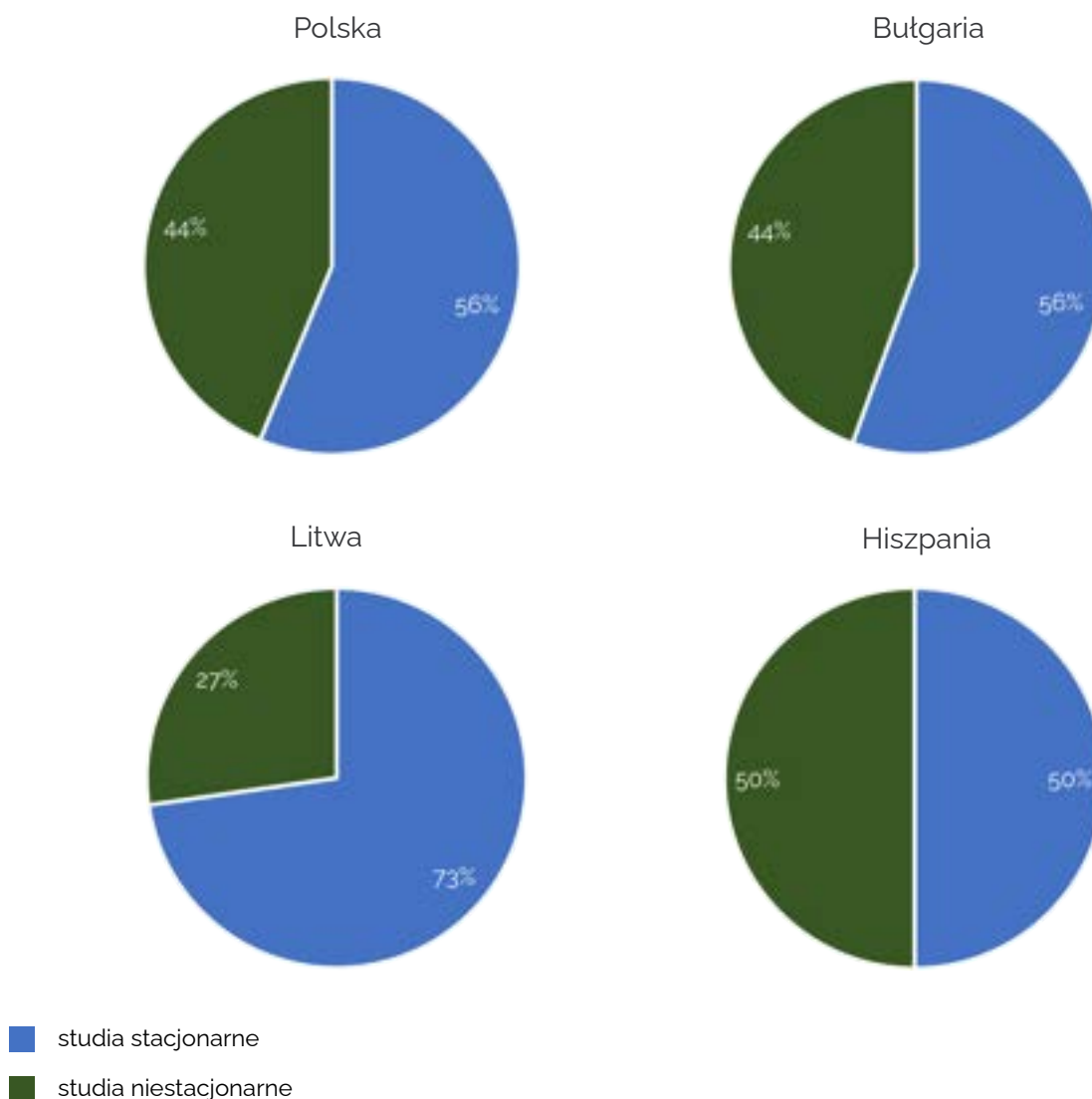
Litewskie uniwersytety przywoływały takie uzasadnienia, jak *regulacja krajowa i instytucjonalna* czy też *potrzeba poprawy jakości programu studiów*. Obecność IOOD w uczelni wiązano też z *rozwojem „szerszej” edukacji oraz potrzebą różnych kompetencji w rozwiązywaniu rzeczywistych problemów życiowych itp.*

Uniwersytet z Hiszpanii zwrócił w tym miejscu uwagę raz jeszcze na fakt, iż IOOD jest dostępne na wszystkich hiszpańskich uniwersytetach i dotyczy wszystkich poziomów w efekcie *regulacji prawnych na poziomie krajowym*.

- Tryb studiów

Przy możliwości wielokrotnego wyboru respondenci wskazywali zarówno tryb stacjonarny studiów jak tryb niestacjonarny jako objęty w danej uczelni ofertą IOOD. Częściej padały wskazania na tryb stacjonarny, jednak, jak odnotowano w jednym rozwinięciu odpowiedzi, powód takiego stanu leży w fakcie, że uczelnia nie prowadzi studiów w trybie niestacjonarnym.

Wykres 6: Realizacja IOOD na studiach stacjonarnych i na studiach niestacjonarnych w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich

Źródło: badania i obliczenia własne.

Część z respondentów skorzystała z możliwości podania uzasadnienia takich decyzji organizacyjnych.

Polskie uczelnie wskazywały, podobnie jak przy pytaniu o poziom studiów, na którym prowadzona jest IOOD, na chęć / potrzebę *poszerzenia oferty kursów do wyboru dla studentów (w ramach obligatoryjnego wyboru co najmniej 30% kursów wybieralnych)*. Powoływano się na *zasadę równego traktowania studentów, przy czym zwracano uwagę na inny wymiar godzinowy dla studentów studiów niestacjonarnych tj. 60% wymiaru godzin studiów stacjonarnych*.

Na zasadę równego traktowania studentów studiujących w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym powoływały się też uniwersytety litewskie, w jednej z ankiet pisząc: *studia niestacjonarne i stacjonarne nie powinny różnić się treścią, a jedynie intensywnością studiów*. Wspomniano tu ponadto o *regulacji krajowej i instytucjonalnej*.

Uniwersytet z Hiszpanii już we wcześniejszych swoich wypowiedziach zaznaczał konieczność podporządkowania się w organizowaniu IOOD regulacjom ogólnokrajowym, w odpowiedzi na omawiane tu pytanie zaznaczył: *organizatorzy mogą decydować o warunkach rekrutacji studentów*.

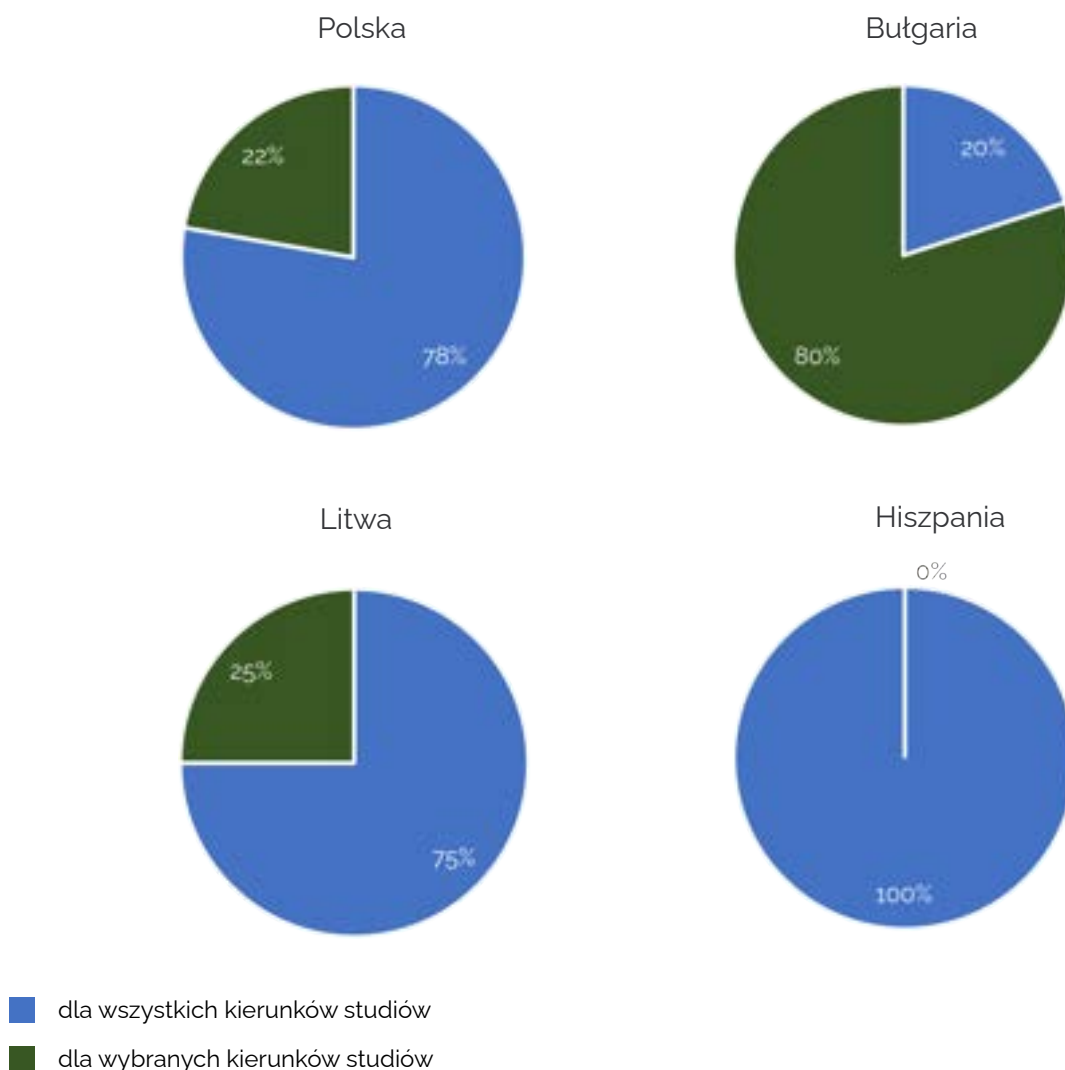
- Kierunki studiów prowadzone w uniwersytecie

W odpowiedziach na pytanie o to, czy IOOD w danej uczelni jest przewidziane dla wszystkich kierunków studiów czy tylko dla wybranych większość ankietowanych z Polski i Litwy oraz respondent hiszpański odnotowało objęcie ofertą IOOD wszystkich kierunków w reprezentowanych przez nich uniwersytetach. Tylko 2 z 9 uczelni polskich jak i 2 z 7 uczelni litewskich wskazało na funkcjonowanie IOOD w ich uczelniach jedynie na wybranych kierunkach. Spytni w kolejnym pytaniu o to, na jakiej podstawie dokonuje się wyboru kierunków studiów, na których realizowana jest oferta IOOD, obaj respondenci litewscy wybrali odpowiedź „na podstawie decyzji władz wydziału/danego kierunku studiów”. Tę samą odpowiedź wskazał jeden z polskich Uniwersytetów, podczas gdy drugi powołał się na przepisy uczelniane.

Odmienne proporcje w odpowiedziach odnotowano u bułgarskich respondentów. Tylko 1 z 5 uniwersytetów w Bułgarii oferuje IOOD wszystkim kierunkom prowadzonym w jednostce. 3 z 4 pozostałych jako powód takiego rozwiązania wskazuje przepisy uczelniane, zaś 1 decyzję władz wydziału/danego kierunku studiów.

Omawiane wyniki prezentuje wykres nr 7.

Wykres 7: IOOD w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich w zależności od dostępności oferty dla wszystkich albo wybranych kierunków

Źródło: badania i obliczenia własne.

Podsumowanie

Jeśli chodzi o poziomy studiów, to pomimo różnicy w liczbie ofert, wszystkie cztery poziomy – studia pierwszego i drugiego stopnia, studia doktoranckie i jednolite studia magisterskie – są reprezentowane we wszystkich uczelniach i krajach. Również pomimo różnic podkreśla się zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne uzasadnienia – poszerzenie oferty przedmiotów do wyboru, ukierunkowana jakość kształcenia, szersze kompetencje i wiedza, przygotowanie studentów do rozwoju zawodowego, wskazanie IOOD w taki sam sposób, jak programów opartych są na wymaganiach regulacyjnych, dostosowanych do stałego zapewniania jakości i aktualizacji oferty w zależności od wymagań społecznych i ekonomicznych. IOOD dotyczy zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, zgodna opinia respondentów jest taka, że w obu formach studiów różni się tylko liczba godzin studiów, ale nie treści.

Większość IOOD ma zastosowanie do wszystkich programów, w innych przypadkach decyzja należy do zarządzających wewnętrzną jednostką organizacyjną w uczelni ze względu na obciążenie akademickie i profil programów. Oba wskaźniki są istotne przy projektowaniu nowej IOOD, ponieważ niektóre z nich mogą być szerokie, jednak zawsze pozostają związane z profilem i dostępną wiedzą fachową. Obie formy mogą być oferowane, do wybranych programów i do wszystkich programów, zwłaszcza jeśli chodzi o przedmioty fakultatywne ofert, przyznania lub nieprzyznania ECTS, co dotyczy również obciążenia i uznania studentów.

3.1.2.d. Skala powszechności / wspólności IOOD w uniwersytetach

Kolejny wątek, wokół którego sytuowało się kilka pytań zadanych ankietowanym, wiązał się z rozpoznaniem poziomów powszechności/wspólności IOOD w reprezentowanym uniwersytecie (postrzeganej z perspektywy organizatorów dydaktyki w tymże). Natura kryteriów skalowania owej powszechności/wspólności oferty była trojaka.

- Wydział – uczelnia – kraj – Europa+

Uczelnie wyższe zostały poproszone o odniesienie się do tego, czy oferta IOOD proponowana w reprezentowanych przez nich uniwersytetach jest wspólna dla różnych wydziałów tego (tylko tego) uniwersytetu, wspólna dla różnych uniwersytetów w danym kraju czy też wspólna dla uczelni w wymiarze międzynarodowym. Odpowiedzi respondentów z poszczególnych krajów różnią się, przy czym żaden uniwersytet nie zaznaczył odpowiedzi „wspólna oferta na poziomie jednego kraju” i tylko 1 respondent z Bułgarii wskazał na wspólność oferty dla różnych uczelni z więcej niż jednego kraju. Zindywidualizowanych odpowiedzi udzieliły dwie Uczelnie z Litwy, rozwijając kategorię „inne”. Jedna z nich napisała: *Selekcja odbywa się na poziomie wydziałowym, uniwersyteckim oraz jako eksperyment pilotażowy – interdyscyplinarne kursy stworzone z kilku uczelni miejskich, dostępne dla studentów z różnych uczelni*. Druga wspominała: *Są to kursy selektywne, więc moją odpowiedzią byłoby kilka ofert do wyboru zarówno wewnątrz (poziom uczelni), jak i zewnątrz (różne uczelnie z więcej niż jednego kraju)*.

Polskie Uniwersytety w zdecydowanej większości wskazywały na wspólną ofertę na poziomie jednej uczelni (7 z 9 ankietowanych). Zaledwie 2 z 9 Uniwersytetów posiada ofertę IOOD wspólną tylko dla wydziału.

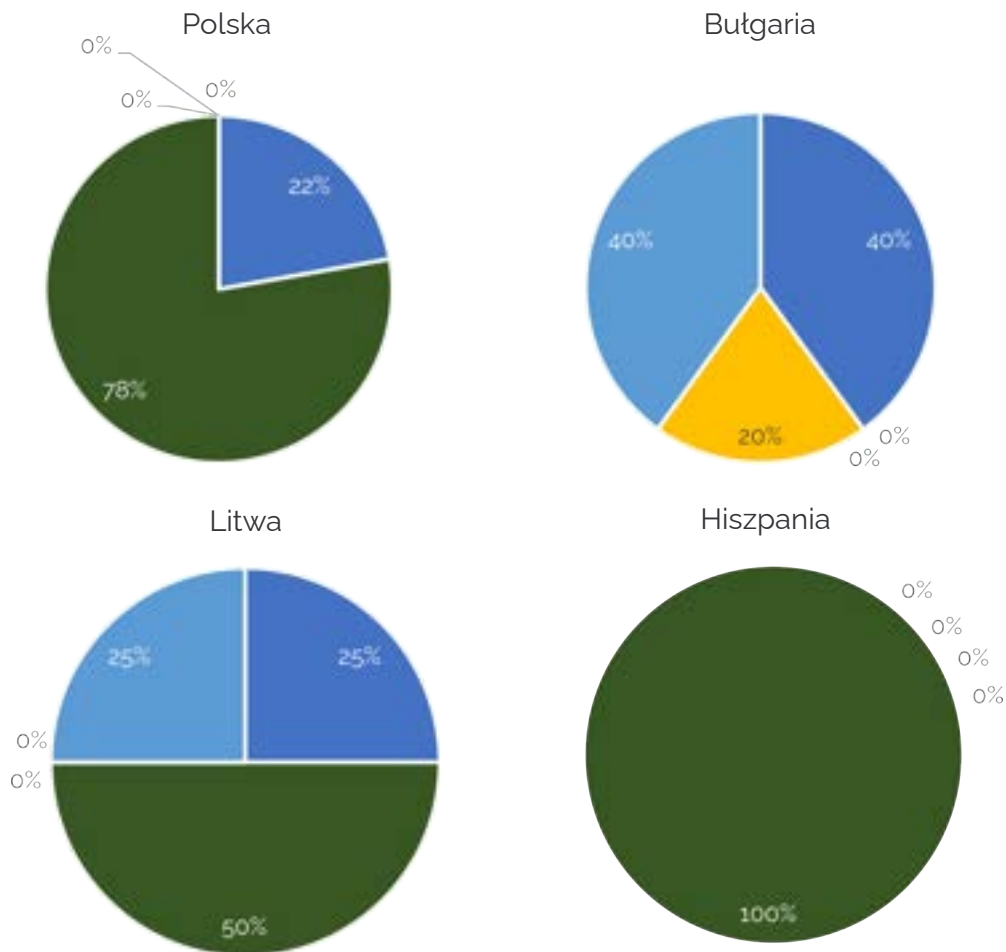
Odpowiedzi uczelni z Bułgarii były rozproszone. Poza jednostkowym wskazaniem na wspólną ofertę dla różnych uczelni z więcej niż jednego kraju, respondenci zaznaczyli *wspólność* oferty IOOD na poziomie wydziału (2 ankietowanych z 5), a pozostałych 2 ankietowanych wybrało opcję „inne”. Raz odnotowano istnienie *kilku ofert na poziomie wydziału*, innym razem napisano: *nie sądzę, że jest wśród nich (wcześniejszych odpowiedzi w ankiecie) odpowiednia odpowiedź*.

Litewscy ankietowani w nieznacznej większości (4 z 7 respondentów) odnotowali funkcjonowanie jednej wspólnej oferty IOOD na poziomie uczelni, zaś dwie uczelnie wskazały na wydział jako poziom *wspólności* oferty. Odnotowano też taką odpowiedź: *Nasza uczelnia posiada wybór kursów obowiązkowych i dostępnych dla wszystkich studentów I stopnia (grupa A kursów), ujętych w programie studiów, ale szeroki wybór różnych kierunków. Istnieją również kursy na poziomie wydziałowym, na przykład Wydział Nauk Społecznych oferuje wybór przedmiotów do wyboru dostępnych dla wszystkich programów studiów magisterskich na wydziale (jedna pula dla wszystkich studentów studiów magisterskich na wydziale).* (Zindywidualizowane wypowiedzi pozostałych dwóch uniwersytetów przywołano już wcześniej).

Respondent z Hiszpanii do zasadniczej odpowiedzi „wspólna na poziomie jednej uczelni” dodaje wyjaśnienie, że odpowiedź ta uzasadniona jest faktem, iż chociaż podstawowa struktura IOOD w hiszpańskim szkolnictwie wyższym jest wspólna dla całego kraju, jak wspomniano wyżej, każda uczelnia ma całkowitą swobodę w zakresie projektowania treści swojej interdyscyplinarnej oferty. Ważne jest w tym miejscu dopowiedzenie hiszpańskiego respondenta: studenci wybierają przedmioty na poziomie uniwersyteckim, ale ci, którzy ukończyli kursy uniwersyteckie (przedmioty/moduły), mogą ubiegać się o zaliczenie punktów po przyjęciu na inne studia licencjackie lub magisterskie. Wcześniejsze studia mogły odbywać się w dowolnym uniwersytecie w Hiszpanii lub za granicą i mogą zostać potwierdzone bez względu na to, czy student je ukończył i uzyskał odpowiednie kwalifikacje. Zwalidowane punkty są włączane do nowego programu studiów i wpływają na pomyślne ukończenie studiów. Są one również uwzględniane w nowym suplemencie dyplomu. Jak wspomniano powyżej, dotyczy to wszystkich hiszpańskich uniwersytetów.

Zestawienie odpowiedzi prezentuje wykres nr 8.

Wykres 8: IOOD w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich: wspólne dla wydziału, uczelni, kraju, Europy

- wspólna oferta na poziomie wydziału
- wspólna oferta na poziomie jednej uczelni
- wspólna oferta na poziomie jednego kraju
- wspólna oferta dla różnych uczelni z więcej niż jednego kraju
- inne

Źródło: badania i obliczenia własne.

• Stopnie studiów

Ankietujących interesowało też, czy IOOD w danym uniwersytecie to oferta wspólna dla różnych stopni studiów w tym uniwersytecie. Odpowiedzi rozkładały się różnie w zależności od kraju, wewnątrz kraju pozostając w znacznym stopniu podobne.

Odpowiedzi polskich ankietowanych oraz respondentów z Hiszpanii wykazały wyraźnie *wspólność* oferty IOOD w zakresie różnych stopni studiów. 7 z 9 uczelni polskich wskazało na tę odpowiedź, a tylko jedna zaprzeczyła tej *wspólności* (jeden z respondentów odnotował, że jego to pytanie nie dotyczy, gdyż oferta IOOD na jego uczelni dostępna jest tylko na jednym stopniu studiów).

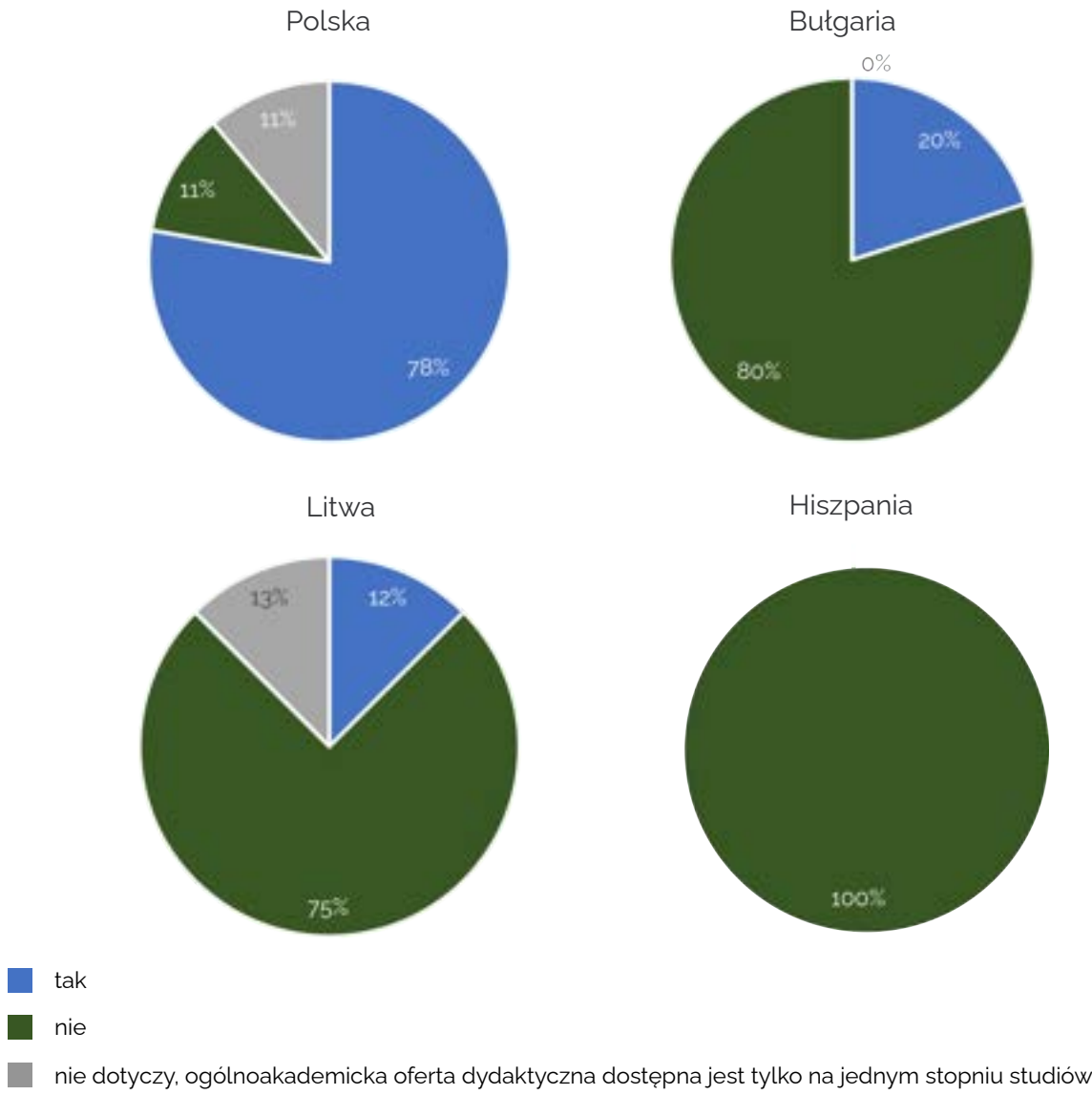
W uzasadnieniu, nieobligatoryjnym dla ankietowanych, polscy respondenci pisali o *poszerzeniu oferty kursów do wyboru dla studentów (w ramach obligatoryjnego wyboru co najmniej 30% kursów wybieralnych)* oraz o *dobru kształcenia*. Uniwersytet z Hiszpanii odnotował, że wymagania dostępu różnią się w zależności od poziomu kursu, zaznaczając, że dotyczy to wszystkich poziomów akademickich i wszystkich ofert uczelni.

Wśród respondentów z Bułgarii tylko 1 z 5 odnotował istnienie wspólnej oferty IOOD dla różnych stopni studiów w swoim uniwersytecie. Uzasadniano to faktem, że *różne są wymagania dotyczące umiejętności i wiedzy, które należy zdobyć na różnych poziomach*, zaznaczając, że *różne przedmioty są oferowane na studiach licencjackich, doktoranckich i magisterskich*. Pisano też, że *kształcenie interdyscyplinarne ma specyficzne cechy zależne od poziomu studiów*.

Litewscy ankietowani w 6 z 7 uczelni wskazali brak *wspólności* oferty IOOD dla różnych stopni studiów w swoich jednostkach, jeden uniwersytet potwierdził istnienie takiej *wspólności*, jeden odnotował „nie dotyczy, ogólnoakademicka oferta dydaktyczna dostępna jest tylko na jednym stopniu studiów”. Swoje odpowiedzi respondenci z Litwy uzasadniali *regulacją krajową i instytucjonalną*, a także faktem, że *istnieje ograniczenie uznania akademickiego przy łączeniu studiów licencjackich i magisterskich oraz włączaniu ich do suplementu do dyplomu*. *Dostępne są inne opcje, których nie można uwzględnić w suplementie do dyplomu, ale można je studiować jako swobodny ruch (nie status studenta)*. Zwracali również uwagę, że *to zależy od specyfiki programu studiów oraz studentom studiów licencjackich oferowane są kursy odpowiadające poziomowi licencjackiemu, studentom studiów magisterskich oferowane są kursy odpowiadające poziomowi magisterskiemu*. Powoływano się również na *wewnętrzne polityki wydziałowe i wewnętrzne uczelni* a także zwrócono uwagę na fakt, że *idea jest umożliwienie zarówno absolwentom OCS „Bachelor” jak i OCS „Master” zdobycia wiedzy z różnych dziedzin nauki*.

Przedstawione tu dane wizualizuje wykres nr 9.

Wykres g: IOOD w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich wspólnie dla różnych stopni studiów.

Źródło: badania i obliczenia własne.

- Dyscypliny wiedzy – dziedziny wiedzy

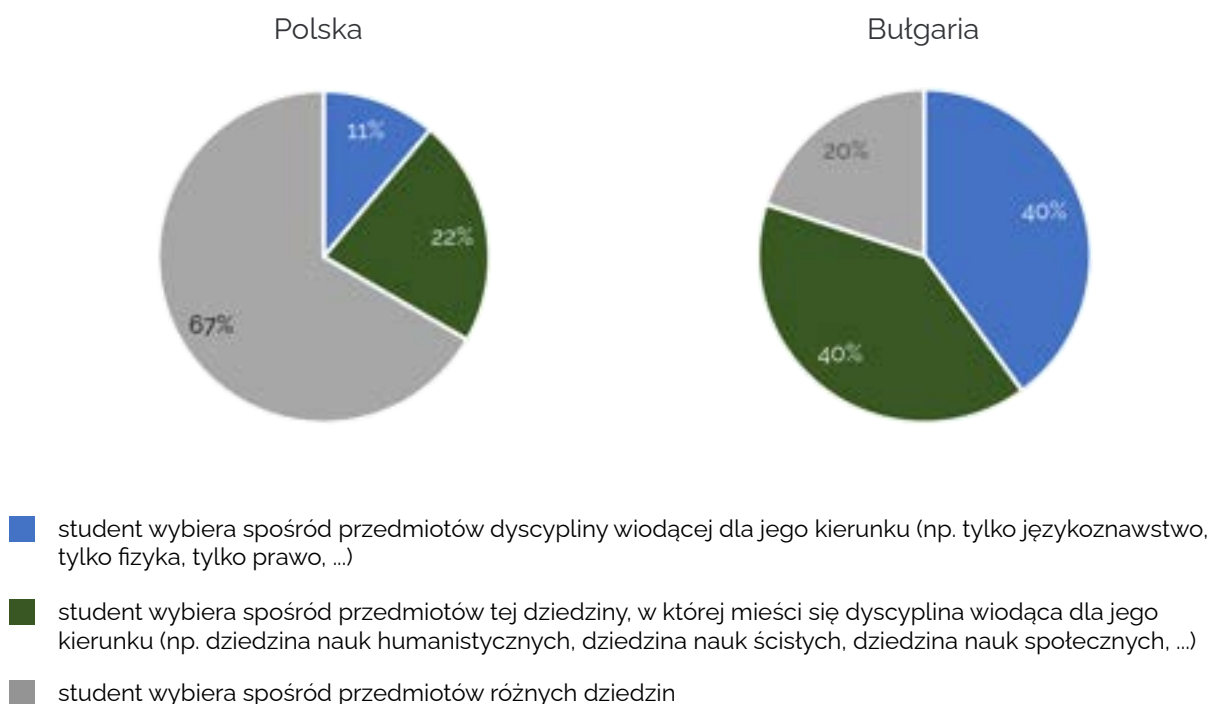
Kolejne kryterium *wspólności* oferty IOOD w ankietowanych uniwersytetach, odmiennym w swojej naturze od wcześniejszych, były dyscypliny i dziedziny wiedzy. Respondenci poproszeni zostali o odniesienie się do tego, czy, i na ile, treści realizowane na poszczególnych przedmiotach oferty IOOD odbiegają/mogą odbiegać od dyscypliny wiodącej dla poszczególnych kierunków studiów. Spytano ich, czy w reprezentowanej przez nich uczelni oferta IOOD jest tak skonstruowana – na takim poziomie *wspólności* dyscyplin i dziedzin wiedzy

– że student może wybierać tylko spośród przedmiotów dyscypliny wiodącej dla jego kierunku (np. tylko językoznawstwo, tylko fizyka, tylko prawo, ...), czy też ma możliwość wyboru spośród przedmiotów tej dziedziny, w której mieści się dyscyplina wiodąca dla jego kierunku (np. dziedzina nauk humanistycznych, dziedzina nauk ścisłych, dziedzina nauk społecznych, ...), a może student ma prawo wybierać spośród przedmiotów różnych dziedzin.

W uniwersytetach polskich dominuje oferta IOOD o charakterze międzydziedzinowym – odpowiedź „student wybiera spośród przedmiotów różnych dziedzin” wybrało 6 z 9 respondentów z Polski. Dwa uniwersytety odnotowały istnienie oferty jednodziedzinowej ale wielodyscyplinowej, zaś jeden ankietowany uniwersytet potwierdził, że jego studenci wybierają spośród przedmiotów dyscypliny wiodącej dla ich kierunku.

Odpowiedzi bułgarskich respondentów dają odmienny obraz. W Bułgarii 2 z 5 uczelni poświadczą istnienie w ofercie IOOD jedynie przedmiotów dyscypliny wiodącej dla jego kierunku (np. tylko językoznawstwo, tylko fizyka, tylko prawo, ...), kolejne 2 z 5 wskazuje na istnienie oferty IOOD o charakterze wielodyscyplinowym, ale jednodziedzinowym (przedmioty realizują treści przynależne do jednej dziedziny, tej, w której mieści się dyscyplina wiodąca dla studiowanego kierunku), zaś tylko 1 uniwersytet odnotowuje, że jego studenci wybierają spośród przedmiotów różnych dziedzin.

Wykres 10: IOOD w badanych uniwersytetach polskich i bułgarskich: istnienie jednej oferty dla różnych poziomów studiów

Źródło: badania i obliczenia własne.

Podsumowanie

Jeśli chodzi o ofertę IOOD dla różnych wydziałów uczelni, dla różnych uczelni w kraju lub dla uczelni na poziomie międzynarodowym, większość IOOD okazuje się mieć charakter uniwersytecki, a praktyka międzyuczelniana zależy od projektu lub nawiązanej współpracy. Międzynarodowa współpraca międzydyscyplinarna nie jest powszechna, podano pilotażowe przykłady oferty krajowej i z więcej niż jednego kraju.

Na uwagę zasługują doświadczenia Hiszpanii, gdzie przepisy wyraźnie przewidują transfer ukończonych kursów uniwersyteckich (przedmiotów/modułów), ponieważ przeniesienie i uznawanie ukończonych IOOD jest ważną kwestią do rozważenia dla nowo tworzonych IOOD, zwłaszcza międzynarodowych.

W odniesieniu do różnych poziomów niektóre odpowiedzi wskazują, że IOOD jest wspólna dla różnych poziomów studiów, jednak wymogi dostępu wiążą się z pewnymi ograniczeniami i kwestia ta powinna być brana pod uwagę również na studiach pierwszego stopnia, drugiego stopnia i doktoranckich. Projekt IOOD może być pod tym względem elastyczny – można go dostosować do różnych poziomów wraz z włączeniem do suplementu do dyplomu.

Większość IOOD jest przeznaczona dla różnych poziomów studiów. Oferta wszystkich poziomów może być możliwa tylko dla szerokiego IOOD, a badanie opinii studentów może dać konkretne punkty w tym zakresie.

Odnosząc się do powszechności IOOD i skali odchyień od dyscypliny wiodącej, respondenci uwzględnili w swoich odpowiedziach przedmioty z różnych dyscyplin, ofertę jednokierunkową, ale multidyscyplinarną oraz przedmioty z wiodącej dyscypliny programu studiów. Wszystkie te opcje można zastosować. Zasugerowana przez międzynarodową IOOD ankieta dotycząca zainteresowań i zapotrzebowania studentów może uwzględniać preferencje grup docelowych, a uznanie kursu pozostaje ważną kwestią do rozważenia.

3.1.2.e. Charakter i zakres dostępu do IOOD z perspektywy studenta

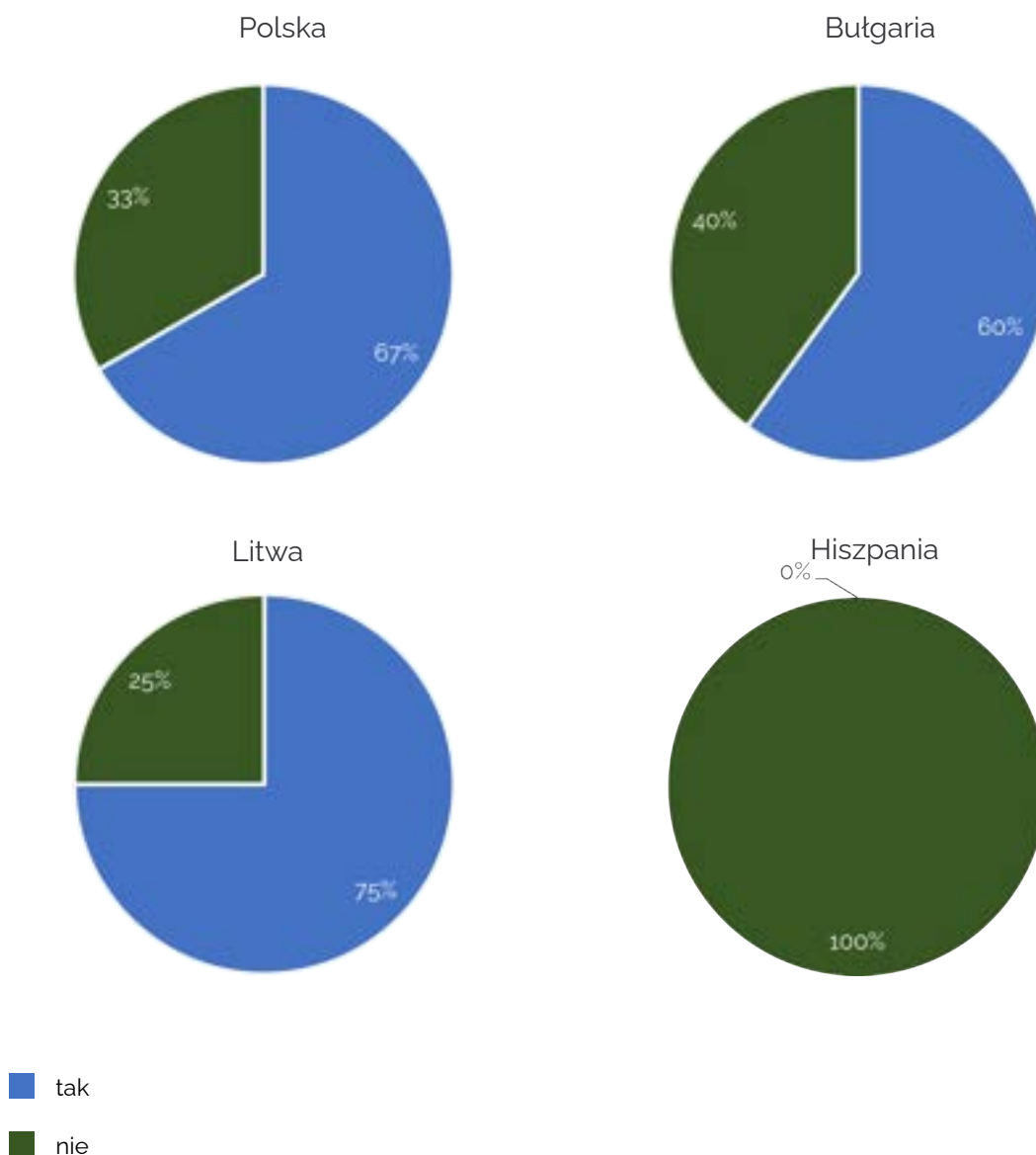
Kolejny blok zagadnień w ankiecie skupiał pytania oddające perspektywę studenta. Twórców ankiety interesowały dwie zasadnicze kwestie: czy skorzystanie przez studenta w danej uczelni z IOOD jest obowiązkowe, ewentualnie w jakim stopniu, oraz jaki jest zakres dostępności dla studenta do pełnej oferty IOOD w danym uniwersytecie.

- Stopień obligatoryjności skorzystania z IOOD

Respondentów spytano o to, czy student ich uczelni musi skorzystać z oferty przedmiotów wchodzących do oferty IOOD. W uniwersytetach polskich, bułgarskich i litewskich wyraźna większość opowiedziała twierdząco (6 z 9 polskich uczelni, 3 z 5 bułgarskich i 6 z 7 litewskich). W ankiecie uniwersytetu z Hiszpanii, wypowiedzającym się, przypomnijmy, w imieniu

wszystkich uniwersytetów hiszpańskich ze względu na odgórne ujednicające regulacje, na pytanie, czy przedmioty z oferty IOOD na hiszpańskiej uczelni są obowiązkowe dla studentów uzyskano odpowiedź, że przepisy krajowe nie dopuszczają takiej możliwości.

Wykres 11: Obligatoryjność skorzystania z IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich

Źródło: badania i obliczenia własne.

Ci, którzy zaprzeczyli obligatoryjnemu charakterowi przystąpienia studenta swojej uczelni do IOOD (były to 3 z 9 Uniwersytetów z Polski, 2 z 5 w Bułgarii i 2 z 7 na Litwie), zostali poproszeni o określenie tego, co znaczy, że realizacja przedmiotów z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w reprezentowanej przez nich uczelni jest dla studenta nieobowiązkowa.

Z możliwych dwóch odpowiedzi:

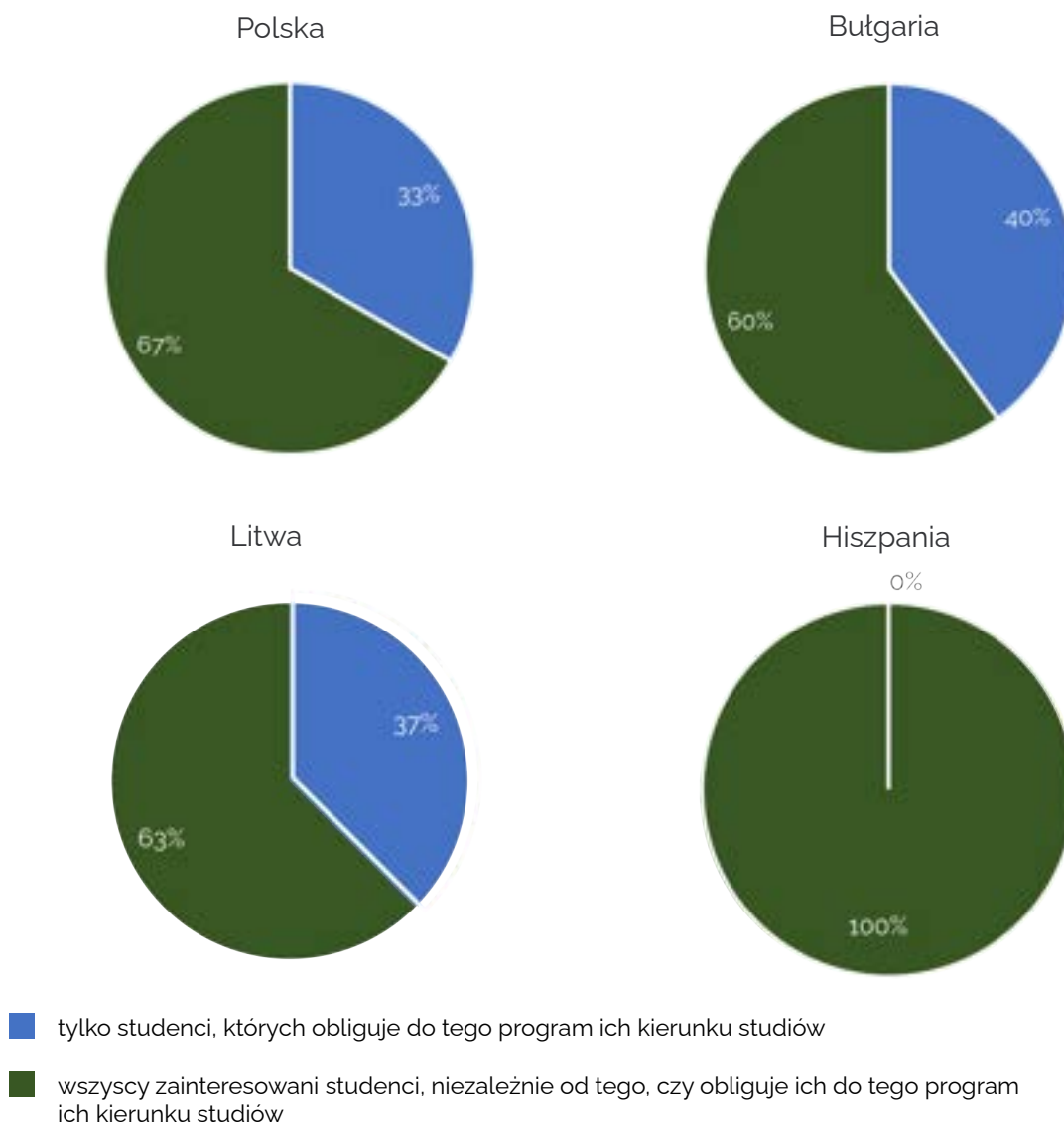
1. zrealizowanie przedmiotu z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej nie jest konieczne do ukończenia studiów, ale student może wybrać przedmioty z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej i zyskać dodatkowe kompetencje,
2. student nie ma obowiązku wybrać przedmiotów z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (nie warunkuje to ukończenia studiów), ale jeśli dokona wyboru, to zyska dodatkowe możliwości w ramach procesu studiowania, np. możliwość aplikowania na konkretną specjalność, konkretne seminarium dyplomowe, skorzystania z konkretnej ścieżki edukacyjnej.

W ankietach polskich uzyskano trzykrotne wskazanie pierwszej odpowiedzi, w bułgarskich jednokrotnie wskazano każdą z nich, Litwini natomiast zaznaczyli raz drugą odpowiedź i raz skorzystali z rozwinięcia indywidualnego wyjaśnienia, które przyjęto następującą postać: *Część ofert jest obowiązkowa na niektórych kierunkach studiów, część jest opcjonalna. W tym drugim przypadku każdy student może wybrać studia na kursie interdyscyplinarnym, gdzie pracuje w interdyscyplinarnych zespołach rozwiązując wyzwania społeczeństwa.*

Na pytanie 5. o to, kto może wybierać przedmioty z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w danej uczelni: czy tylko studenci, których obliguje do tego program ich kierunku studiów, czy wszyscy zainteresowani studenci (niezależnie od tego, czy obliguje ich do tego program ich kierunku studiów) respondenci odpowiadali podobnie (wyjątkiem jest tutaj znów Hiszpania, o czym dalej). Zarówno polskie, jak i bułgarskie i litewskie uniwersytety w nieznaczonej większości informowały o pełnej otwartości oferty dla wszystkich studentów danej uczelni (i w Polsce, i na Litwie tak zaznaczyło 6 respondentów, w Bułgarii 3 z 5). Takiej odpowiedzi udzielił również, w imieniu hiszpańskich uniwersytetów, ankietowany uniwersytet z Alicante.

Wśród uniwersytetów polskich, bułgarskich i litewskich znalazły się też takie, w których studenci są zobligowani do przystąpienia do IOOD przez program ich kierunku studiów, choć uczelnie te stanowią mniejszość (i w Polsce 3 na 9, na Litwie 3 z 7 respondentów, w Bułgarii 2 z 5).

Wykres 12: Obligatoryjność skorzystania z IOOD skorelowana z programem kierunku studiów w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich

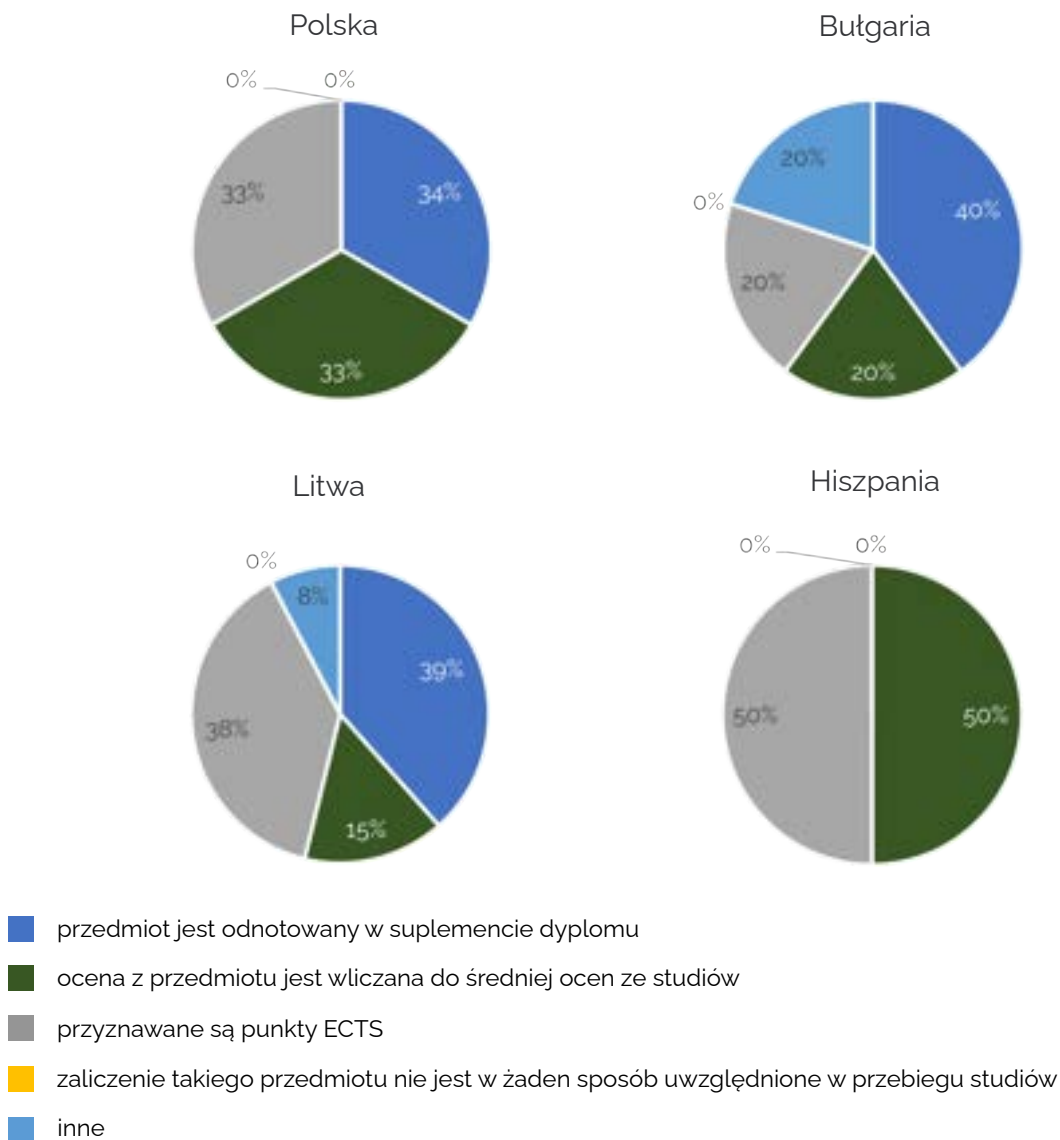

Źródło: badania i obliczenia własne.

Uniwersytety, które nie obligują swoich studentów programem ich kierunku studiów do przystąpienia do IOOD, zostały poproszone dalej o określenie, czy i w jaki sposób zaliczenie przedmiotu z IOOD w tejże Uczelni jest uwzględniane w przebiegu studiów. Wszystkie Uczelnie wskazywały zawsze na fakt odnotowania udziału w przedmiotach z IOOD. Mając możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi, poszczególne kraje dokonywały różnych wskazań, typując różnym stopniem każde z trzech rozwiązań: przedmiot jest odnotowany w suplemencie dyplomu, ocena z przedmiotu jest wliczana do średniej ocen ze studiów; przyznawane są punkty ECTS. W polskich ankietach każde rozwiązanie wskazane zostało równo po 4 razy, Litwini rzadziej wskazywali na wliczanie oceny z przedmiotu IOOD do

średniej ocen ze studiów (tylko 2 razy, podczas gdy na dwa pozostałe rozwiązania przypadło po 5 wskazań). Odpowiedzi respondentów z Bułgarii były natomiast rozproszone, co obrazuje wykres nr 13. Ponadto litewska ankieta zawierała jedną rozwiniętą odpowiedź z kategorii „inne”: *W miarę możliwości, jeśli można ją uwzględnić jako możliwość uczenia się w programie studiów, jest ona uwzględniona w suplemencie do dyplomu, jeśli jest wybrany jako przedmiot do wyboru, również w suplemencie do dyplomu. Ograniczenia powstają, gdy rozważany jest inny cykl studiów. W suplemencie do dyplomu znajdują się również kierunki, które nie mogą być uznane za część programu studiów i mają charakter interdyscyplinarny (np. studia niepełne, indywidualne). Nasza uczelnia ceni kursy interdyscyplinarne w ramach edukacji.*

Wykres 13: Sposób uwzględnienia w przebiegu studiów zaliczenia przedmiotu z IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich

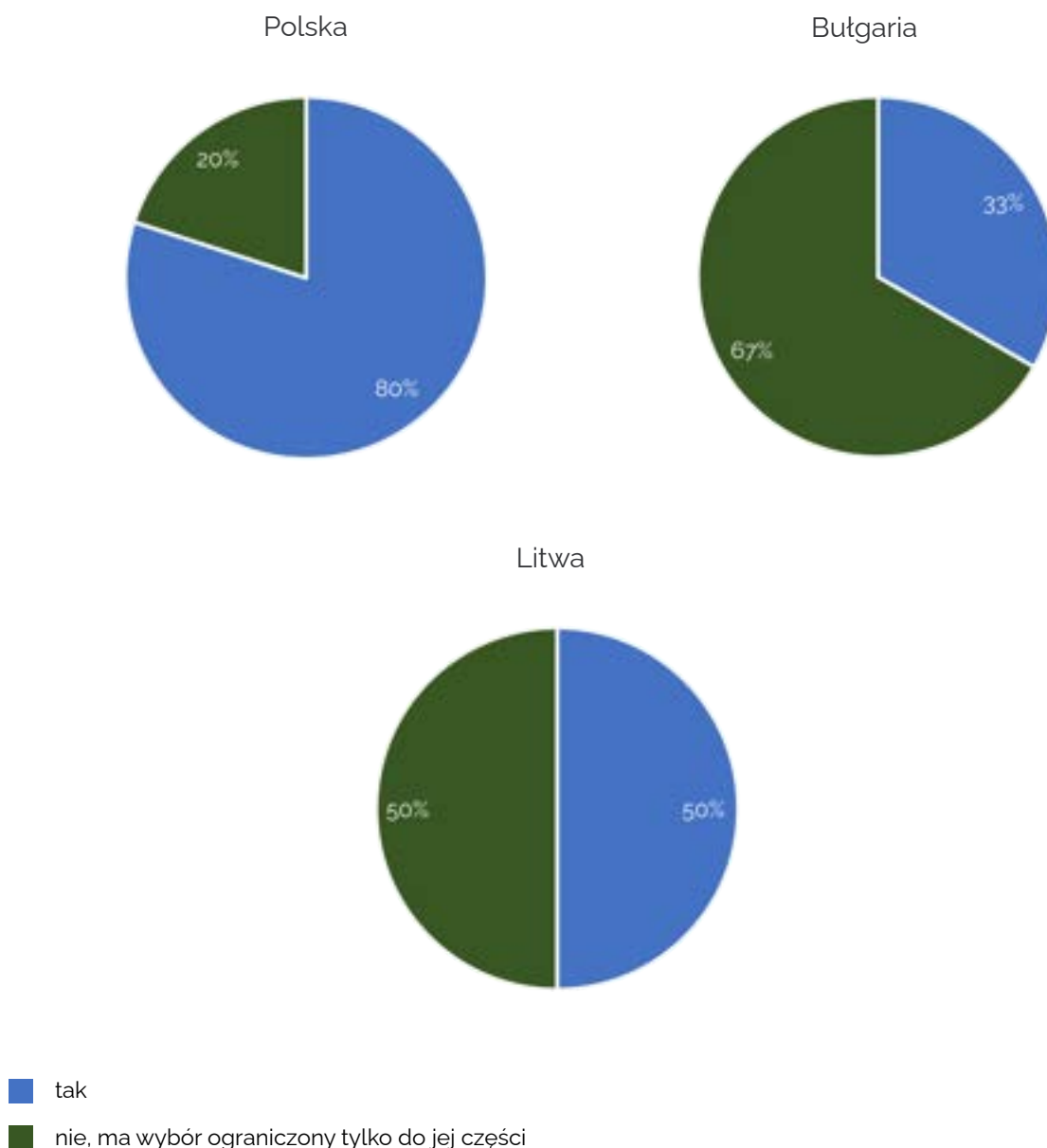

Źródło: badania i obliczenia własne.

- Zakres dostępności do pełnej oferty

W rozwinięciu odpowiedzi potwierdzających obligatoryjność skorzystania z oferty IOOD przez studenta danej uczelni ankietujących interesowało ponadto, czy student ma możliwość wyboru z pełnej listy przedmiotów wchodzących do IOOD, czy ma wybór ograniczony tylko do części oferty. Odpowiedzi rozkładały się różnie, co obrazuje wykres 14.

Wykres 14: Sposób uwzględnienia w przebiegu studiów zaliczenia przedmiotu z IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich i litewskich

Źródło: badania i obliczenia własne.

Tych respondentów, którzy odpowiedzieli twierdząco na pytanie o ograniczanie wyborów dokonywanych przez studentów tylko do części przedmiotów z oferty, poproszono o wyjaśnienie, czym ów wybór jest ograniczany? Wszyscy wskazali na przepisy uczelniane (1 głos z Polski, 1 z Bułgarii i 2 z Litwy), na przepisy prawa ogólnopaństwowego wskazała jednokrotnie Bułgaria, a Litwa raz przywołała decyzję władz wydziału/danego kierunku studiów.

Podsumowanie

Zakres i dostęp do IOOD ujawnia różnice w zależności od regulacji i włączenia obowiązkowej i opcjonalnej IOOD. Niektóre z IOOD są, a inne nie są niezbędne do ukończenia studiów i po prostu dają studentom dodatkowe kompetencje, bez uznania ich w suplemencie do dyplomu.

Istnieje niewielka przewaga odpowiedzi, że oferty są w pełni dostępne dla wszystkich studentów, a mniej deklarowanych ofert obowiązkowych. Istotną kwestią pozostaje to, czy i w jaki sposób ukończenie przedmiotu z IOOD znajduje odzwierciedlenie w dokumentacji studiów, a zwłaszcza przypadki, gdy ukończenie przedmiotu nie jest w żaden sposób odnotowywane w dokumentacji studiów.

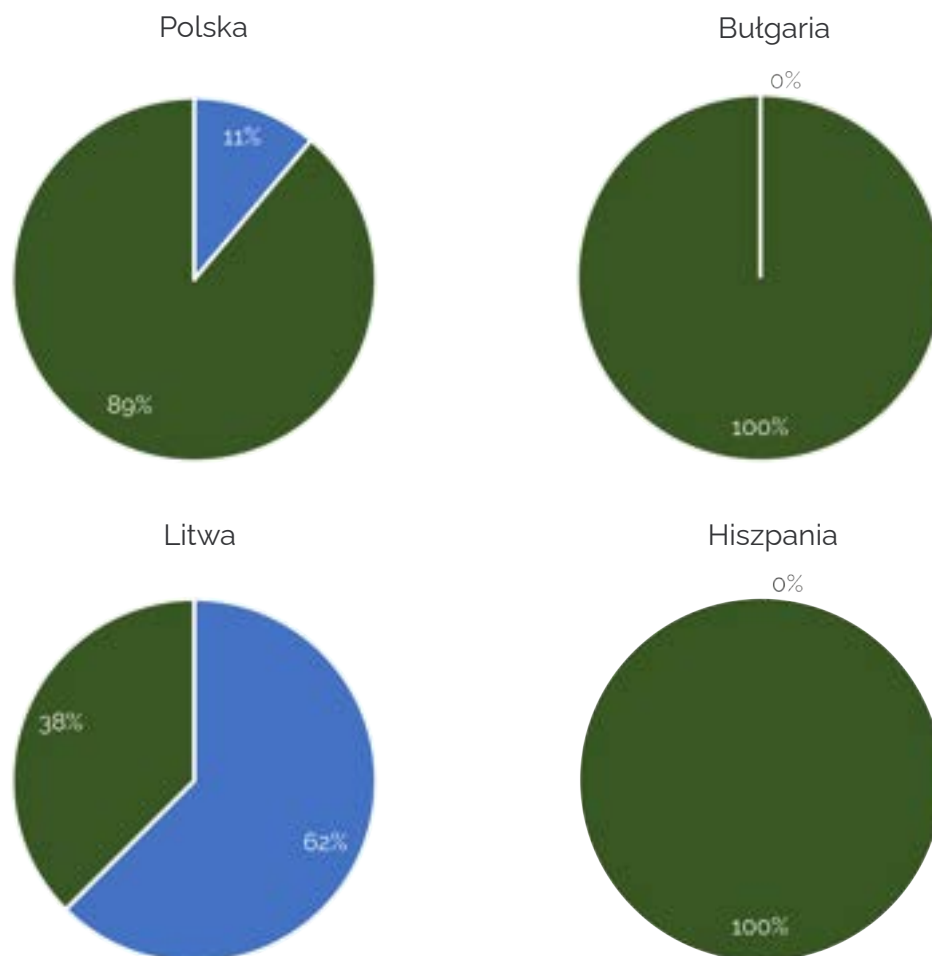
Jeśli chodzi o zakres ofert – niezależnie od tego, czy wybór studentów jest ograniczony, czy też studenci mają pełną możliwość wyboru z pełnej interdyscyplinarnej oferty akademickiej – wolny wybór można zastosować do międzynarodowej IOOD, ponieważ nie jest ona zintegrowana z programem nauczania. Głównym problemem pozostaje to, że poszerza on indywidualną wiedzę fachową, jest wolnym wyborem na odpowiednim poziomie i musi być w jakiś sposób uznany.

3.1.2.f. Organizacja kształtu oferty przedmiotów w uczelniach

Odrębny blok tematyczny ankiety wiązał się z rozpoznaniem sposobów organizacji kształtu IOOD w badanych uczelniach. Respondenci zostali poproszeni o podzielenie się doświadczeniami w zakresie tworzenia i modyfikacji omawianej oferty w swoich jednostkach.

Respondenci zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie 17., czy oferta IOOD jest stała, a przedmioty w jej obrębie są wymieniane bądź dodawane w zależności od potrzeb, czy też oferta IOOD jest z założenia cyklicznie aktualizowana. Odpowiedzi były zróżnicowane, przy rysowaniu się jednak wyraźnej tendencji w stronę cyklicznej aktualizacji oferty. Tak odpowiedziały uniwersytet z Hiszpanii oraz wszystkie uniwersytety bułgarskie. Funkcjonowanie tego rozwiązania w swoich uczelniach wskazali też w przeważającej większości polscy respondenci (8 z 9 Uniwersytetów). Tę opcję wybrały jednak tylko 3 uniwersytety z Litwy, pozostałych 4 litewskich respondentów potwierdziło stałość kształtu oferty IOOD w swoich uczelniach i ich wymianę bądź uzupełnianie w zależności od potrzeb.

Wykres 15: Stałość kształtu oferty IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich

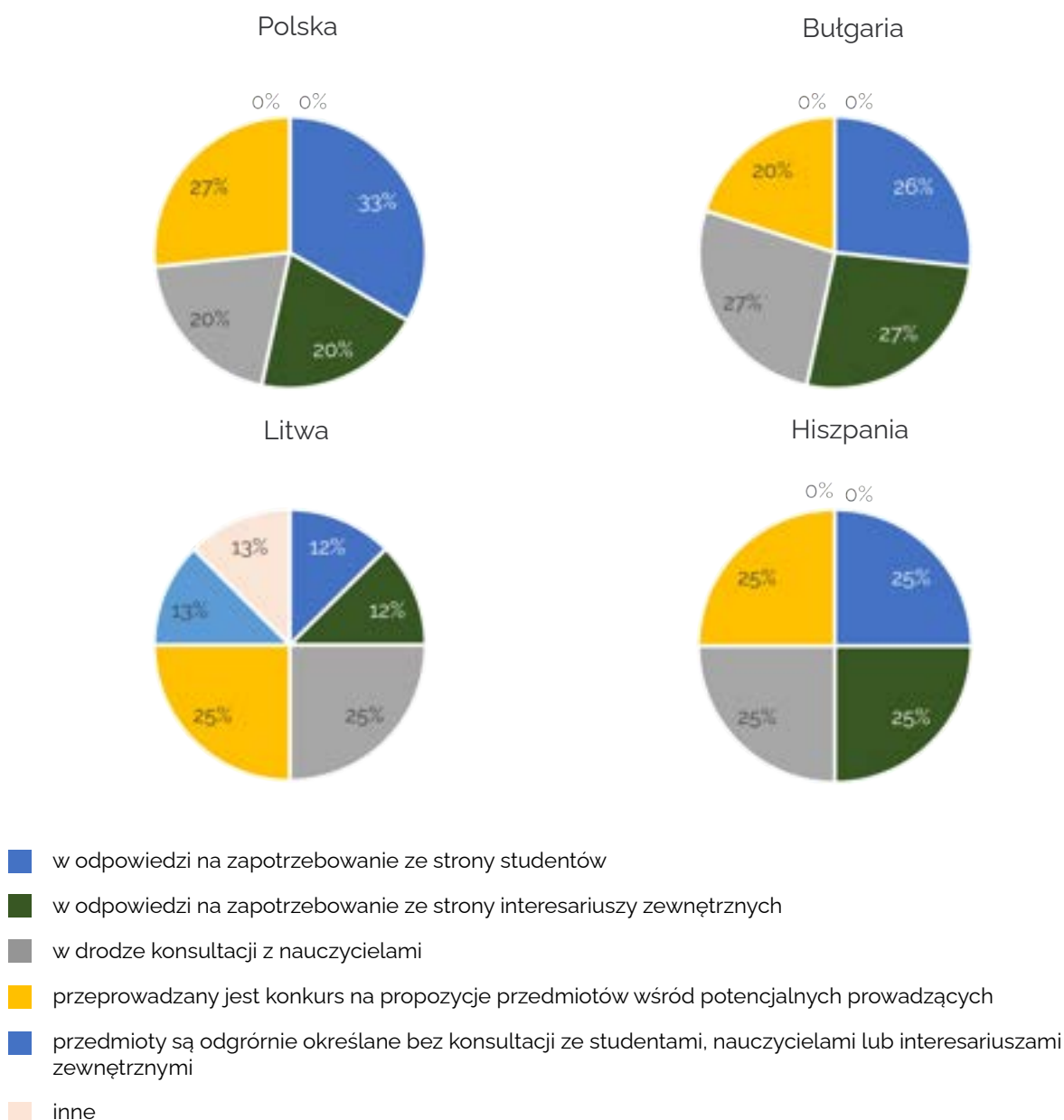
- ogólniakademicka oferta dydaktyczna jest stała, a przedmioty są wymieniane bądź dodawane w zależności od potrzeb
- ogólniakademicka oferta dydaktyczna jest z założenia cyklicznie aktualizowana

Źródło: badania i obliczenia własne.

Wspomnianych 5 litewskich uniwersytetów ze stałą ofertą IOOD zapytane o to, co decyduje o aktualizowaniu rzeczowej stałej oferty, trzykrotnie wskazały na brak zainteresowania przedmiotem ze strony studentów, trzykrotnie na realizacja misji uczelni oraz raz na zapotrzebowanie na nowe przedmioty zgłaszane przez studentów; raz przywołały też inną odpowiedź: *wymagania rynku pracy*. Polski uniwersytet, który poświadczył stałość swojej oferty IOOD, raz wskazał na zapotrzebowanie na nowe przedmioty zgłaszane przez studentów i raz na brak zainteresowania przedmiotem ze strony studentów jako powody dokonywanych zmian w zasadniczo stałej ofercie.

Z kolei respondenci, którzy potwierdzili cykliczne aktualizowanie oferty IOOD w swojej uczelni, jako sposoby tej aktualizacji typowali 4 odpowiedzi, zasadniczo nie różniąc się między sobą w proporcjach wyborów: aktualizacja w odpowiedzi na zapotrzebowanie ze strony studentów, w odpowiedzi na zapotrzebowanie ze strony interesariuszy zewnętrznych, w drodze konsultacji z nauczycielami oraz w wyniku przeprowadzonego konkursu na propozycje przedmiotów wśród potencjalnych prowadzących (Hiszpania doprecyzowała, że odpowiedzi na to pytanie mogą się różnić w zależności od uczelni, ale zazwyczaj wszystkie odpowiedzi są możliwe). Szczegółowe dane pokazuje wykres 16.

Wykres 16: Sposoby aktualizacji kształtu oferty IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich

Źródło: badania i obliczenia własne.

Tylko jeden litewski respondent potwierdził, że przedmioty są ogólnie określane bez konsultacji ze studentami, nauczycielami lub interesariuszami zewnętrznymi. Jeden rozwinął swoją wypowiedź, korzystając z opcji „inne”: *odpowiedź jest wielopoziomowa. Następuje rodzaj naturalnego odnawiania kierunków studiów, w zależności od różnych okoliczności i przyczyn. Również kursy są obowiązkowo odnawiane co 3 lata.*

Podsumowanie

Metody stosowane przez uczelnie przy tworzeniu IOOD polegają na wykorzystaniu stałych przedmiotów, które są zastępowane lub uzupełniane oraz regularnej aktualizacji w zależności od zainteresowania studentów poszczególnymi przedmiotami, misji uczelni, zapotrzebowania studentów na nowe kierunki oraz uwzględnienia zapotrzebowania rynku pracy. Podana odpowiedź „przedmioty są określane przez władze bez konsultacji ze studentami, nauczycielami lub zewnętrznymi zainteresowanymi stronami” musi być brana pod uwagę jako możliwe ograniczenie ze względu na możliwości i obciążenie akademickie.

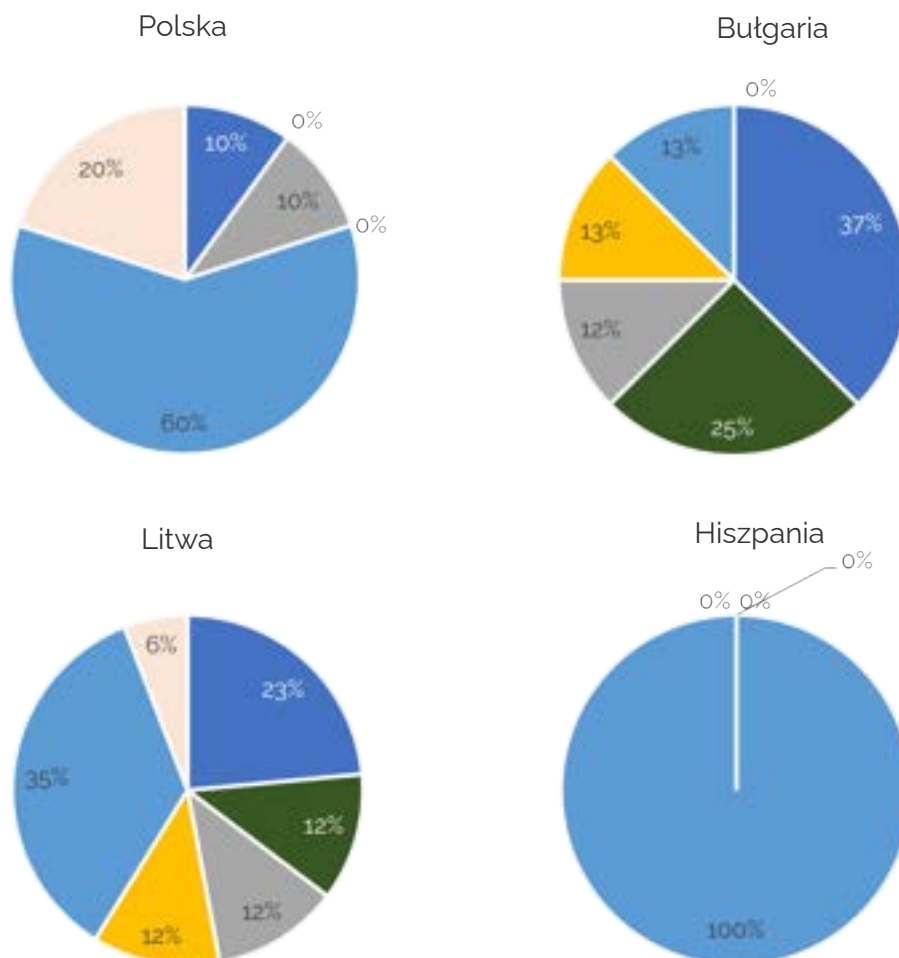
W odniesieniu do projektowania nowej oferty międzynarodowej studenci i interesariusze zewnętrzni muszą być bardziej skoncentrowani.

3.1.3. Opinie na temat możliwości ulepszenia organizacji IOOD w uczelniach

Ostatnie pytanie, przed którymi stanęli ankietowani, dotyczyło ewentualnych wniosków, przemyśleń, postulatów zmian w organizacji IOOD w reprezentowanej uczelni. Ankieta podsuwała kilka możliwych do wielokrotnego wyboru odpowiedzi, dawała również pole do samodzielnego sformułowania postulatów. Wśród przypuszczalnych, zawartych w ankiecie możliwości znalazły się: oferta powinna być dostępna dla większej liczby kierunków, powinna być dostępna na każdym poziomie studiów (oferta nie musi być wspólna dla różnych stopni studiów), powinna być dostępna dla studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, student sam powinien mieć możliwość wyboru przedmiotów, oferta przedmiotów powinna być bogatsza.

Wskazania respondentów rozkładały się różnie. Najbardziej zróżnicowany wachlarz ścieżek poprawy odnajdziemy w odpowiedziach litewskich, przy najczęstszym postulowaniu (6 wskazań) posiadania bogatszej oferty przedmiotów. Ów postulat był najczęściej podnoszony również przez polskie Uniwersytety (6 głosów) i jako jedyny przez Uniwersytet hiszpański. Najczęściej wybierana możliwość przez Bułgarów to zwiększenie dostępności oferty dla jak największej liczby kierunków (3 głosy); ten postulat był na drugim miejscu wśród wyborów litewskich Uczelni (4 wskazania). Szczegółowe dane prezentuje wykres 17.

Wykres 17: Możliwości ulepszenia organizacji IOO w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich

- powinna być dostępna dla większej liczby kierunków
- powinna być dostępna na każdym poziomie studiów (oferta nie musi być wspólna dla różnych stopni studiów)
- powinna być dostępna dla studiów stacjonarnych
- student sam powinien mieć możliwość wyboru przedmiotów
- oferta przedmiotów powinna być bogatsza
- inne

Źródło: badania i obliczenia własne.

Wśród samodzielnie sformułowanych postulatów polepszenia organizacji oferty IOOD w uczelniach wyższych znalazły się następujące:

IOOD powinna mieć charakter międzyuczelniany, przynajmniej na poziomie krajowym.

Umożliwienie studentkom i studentom dostępu do interesujących ich obszarów, którymi nie zajmują się badacze/dydaktycy w macierzystej Uczelni, również możliwość kontaktu z tymiż badaczami/dydaktykami.

Dążenie do bycia istotnym na rynku pracy.

Studenci z każdego wydziału powinni mieć dostateczną możliwość wzięcia udziału w różnych kursach interdyscyplinarnych. W zasadzie zostało to zrobione, ale w tym kierunku zawsze można wykonać więcej pracy.

Zmiany są konieczne ze względu na dynamikę relacji między pracodawcami, nauczycielami i uczniami.

Uważam, że rynek pracy wymaga od absolwentów wiedzy z różnych dziedzin, a także elastycznych umiejętności.

Wszystkie powyższe opcje staramy się osiągnąć. Szerszy zakres przedmiotów jest zawsze dostępny, ale musi być zrównoważony liczbą uczniów, którzy mogą potencjalnie wybrać. Oznacza to, że nie można rozpocząć kursu z 2 studentami, ponieważ jest to nieopłacalne. Niektóre zwolnienia są zawsze dostępne, ale nie z reguły.

Dane ankietowe pokazują, że studenci wyrażają potrzebę szerszego zakresu interdyscyplinarnych przedmiotów studiów.

Nasza uczelnia oferuje możliwość wyboru przedmiotów interdyscyplinarnych, ale nie wszystkie programy mają wystarczającą liczbę punktów na bezpłatne przedmioty do wyboru, dlatego ważne jest, aby rozszerzyć ten wybór na kolejnych kierunkach studiów. Chociaż stoimy przed małym wyzwaniem – nie możemy zaoferować zbyt wielu możliwości wyboru, ponieważ grupy przedmiotowe mogą się nie formować – nadal ważne jest poszerzenie możliwości wyboru o nowe przedmioty.

Zmiany są mile widziane, ale potrzebna jest również pewna stabilizacja oferty (np. zebranie doświadczeń uczniów, a także dostosowanie popytu zauważonego przez interesariuszy wymaga czasu). Nasza uczelnia ma działający system wprowadzania interdyscyplinarnych kursów do programu nauczania, komisje oceniające i zatwierdzające nowe przedmioty, muszą być zatwierdzone przez Rektorat i Senat i być dostępne dla wszystkich studentów (I stopnia). Studenci II stopnia mogą wybierać spośród przedmiotów fakultatywnych z innych programów studiów i różnych kierunków studiów w zależności od konkretnego programu studiów.

Zakres przedmiotów powinien być szerszy.

Podsumowanie

Różne rekomendacje dotyczące doskonalenia IOOD ujawniają kilka kluczowych obszarów: oferowanie większej liczby programów, wszystkich poziomów studiów, form studiów oraz możliwość samodzielnego wyboru przedmiotów i szerszego wachlarza przedmiotów. Wszystkie są aktualne i uzupełnione o dodatkowe rekomendacje dla poziomu krajowego oferujące współpracę międzyuczelnianą, przyznawanie punktów ECTS za ukończenie studiów oraz regularne ankiety i opinie studentów.

3.2. Wnioski z analizy badań ankietowych

Z analizowanej praktyki jasno wynika, że istnieje szereg czynników, które należy wziąć pod uwagę przy projektowaniu zrównoważonej międzynarodowej IOOD. MIOOD powinna charakteryzować się dużą elastycznością, aby można ją było dostosować do wymagań krajowych, potrzeb uczelni, oczekiwań studentów i wymagań interesariuszy zewnętrznych.

Wyniki wyraźnie podkreślają różnice w ramach regulacyjnych i decyzjach uczelni w różnych krajach. Istniejące IOOD w różnych uczelniach objętych badaniem obejmują kursy, które charakteryzują się treścią interdyscyplinarną, dając studentom możliwość wyboru innej dyscypliny. Można to wykorzystać również do projektowania MIOOD. Przedstawione powody wprowadzenia IOOD, z podziałem na motywację odgórną i oddolną, oraz przykład integracji obu podejść podkreślają potrzebę uwzględnienia zarówno czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych.

Do pewnego stopnia niedoszacowane pozostają badania przyszłych zainteresowań i wymagań studentów oraz prognozy perspektywiczne rynku pracy. Odgórne – regulacje prawne, w tym wymagania dotyczące procentu zajęć fakultatywnych, zainteresowań studentów, obciążenia i dostępności nauczycieli oraz wymagań zawodowych, to wszystkie ważne wskaźniki, które należy uwzględnić w projekcie MIOOD.

Jeśli chodzi o poziomy studiów, to mimo różnic w liczbie ofert, wszystkie cztery poziomy – studia pierwszego i drugiego stopnia, studia doktoranckie i jednolite studia magisterskie – są reprezentowane we wszystkich uczelniach i krajach. Również pomimo różnic podkreśla się zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne uzasadnienia związane z koniecznością poszerzenia oferty zajęć fakultatywnych, ukierunkowania jakości kształcenia, poszerzenia kompetencji i wiedzy, przygotowania studentów do rozwoju zawodowego. Wskazuje się, że IOOD powinno być, tak jak regularne program studiów, oparte na wymaganiach stałego zapewniania jakości i aktualizacji oferty w zależności od wymagań społecznych i ekonomicznych. IOOD dotyczy zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, zgodna opinia respondentów jest taka, że w obu formach studiów różni się tylko liczba godzin studiów, ale nie treści.

Rozliczone rekomendacje dotyczące doskonalenia IOOD ujawniają potrzebę oferty większej liczby programów, wszystkich poziomów studiów, form studiów oraz możliwość samodzielnego wyboru przedmiotów i szerszego zakresu przedmiotów. Wszystkie są istotne i uzupełnione o dodatkowe zalecenia dla poziomu krajowego oferujące współpracę międzyuczelnianą, przyznawanie punktów ECTS za ukończenie kursów oraz regularne ankiety i opinie studentów.

Wszystkie uwzględnione odpowiedzi przedstawiają kilka kluczowych obszarów, które należy wziąć pod uwagę przy projektowaniu międzynarodowej IOOD:

1. swobodny wybór przedmiotów przez studentów;
2. wymogi i ograniczenia regulacyjne dotyczące rozliczania udziału studentów w IOOD;
3. uznanie zrealizowanych przedmiotów w ramach IOOD;
4. elastyczny projekt umożliwiający regularne doskonalenie i dostosowanie do wszystkich poziomów i form studiów;
5. regularne ankiety i informacje zwrotne od studentów i interesariuszy;
6. grupa docelowa – jaki rodzaj treści w ogóle uwzględnić, np. dla nauk humanistycznych/ społecznych lub innej formy skupienia się na potencjalnych beneficjentach.

Wykres 18: Kluczowe kwestie dotyczące organizacji IOOD

4. Dobre praktyki w uniwersytetach konsorcjum

4.1. Polska (Uniwersytet Śląski w Katowicach)

4.1.1. Charakterystyka strategii i wizji kształcenia w badanej uczelni

Uniwersytet Śląski jest największą w województwie śląskim uczelnią akademicką i jedną z największych w Polsce, w której prowadzone są badania naukowe i kształcenie w dziedzinach nauk: humanistycznych, niektórych inżyniersko-technicznych, społecznych, ścisłych i przyrodniczych, teologicznych oraz w dziedzinie sztuki. W Uniwersytecie Śląskim akcent położony jest na kształcenie studentów, czego odzwierciedleniem jest duża liczba kierunków studiów, programów studiów i specjalności oraz duże obciążenie dydaktyką nauczycieli akademickich.

„Strategia rozwoju UŚ w latach 2020-2025” wśród celów w obszarze kształcenia zawiera:

1. Strategiczne modelowanie oferty dydaktycznej.
2. Umiędzynarodowienie kształcenia.
3. Doskonalenie efektywności metod kształcenia i skuteczności narzędzi ewaluacji.
4. Stałe podnoszenie jakości warunków studiowania zgodnie z ideą projektowania uniwersalnego.

Celom tym służą takie działania, jak, m.in:

- Strategiczna, uwzględniająca zarówno potencjał uczeni, jak i potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, polityka tworzenia i modyfikacji programów studiów z uwzględnieniem zwłaszcza studiów interdyscyplinarnych, studiów w językach obcych oraz studiów powiązanych z badaniami prowadzonymi w UŚ.
- Strategiczne kształtowanie oferty komercyjnych form kształcenia ustawicznego, w tym studiów podyplomowych, uwzględniające potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego zwłaszcza w perspektywie regionalnej, potencjał uczelni oraz umożliwiające realne uczenie się przez całe życie.
- Zwiększenie udziału pracowników i studentów uczelni w programach mobilności akademickiej (Erasmus+ i inne), realizowanych w formach tradycyjnych, mieszanych i zdalnych.

W wizji kształcenia w Uniwersytecie Śląskim w programach studiów harmonijnie łączone są przekazywanie wiadomości uwzględniających najnowszy stan wiedzy i kształtujących racjonalny obraz świata z rozwijaniem umiejętności bezpośrednio przydatnych w konkretnych zawodach i umożliwiających w przyszłości adaptację do zmieniającego się rynku pracy. Programy są tworzone z uwzględnieniem zagadnień Priorytetowych Obszarów Badawczych, oczekiwań otoczenia społeczno-gospodarczego i pracodawców, a także uwzględniają wyzwania globalne. Studenci mają możliwość swobodnego wyboru modułów kształcenia w ramach oferty wydziałowej oraz mogą nawiązywać współpracę naukową z mentorami. Tworzone są moduły zajęć oraz interdyscyplinarne programy kształcenia w językach obcych, co wpływa na wzrost umiędzynarodowienia uczelni.

4.1.2. Przyczyny wprowadzenia Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (OOD) w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach

4.1.2.a. Kulturowo-społeczne przeobrażenia rzeczywistości

Zmieniający się co raz szybciej świat, ciągły rozwój nauki i sztuki, przemiany polityczne i społeczne stanowią wyzwania dla młodych ludzi, właśnie wkraczających w dorosłe życie. W szczególności te właśnie osoby nie mogą przechodzić obojętnie wobec wskazanych zmian, gdyż to one stanowią pokolenie, które aktywnie musi kreować nową rzeczywistość. Z drugiej strony otwarcie granic i pojawiające się technologie umożliwiające komunikowanie się na odległość stwarzają niedawno jeszcze elitarną możliwość współuczestniczenia w życiu społecznym, gospodarczym, naukowym i kulturalnym społeczeństw całego świata. Jednocześnie immanentnie związana z młodym wiekiem człowieka ciekawość, chęć poznania i zrozumienia świata, ambicja, pragnienie wiedzy i racjonalne myślenie o przyszłej karierze zawodowej i społecznej dają impuls współczesnym młodym ludziom do poszerzania swojej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w różnych sferach. W tej sytuacji uczelnie, w szczególności publiczne szkoły wyższe, nie mogą pozwolić sobie na zaniedbania, stagnację, brak nowoczesności, ponieważ prędzej czy później staną się dla swoich studentów mało atrakcyjne. Wyzwania odnoszące się do uatrakcyjniania oferty dydaktycznej dotyczą praktycznie każdą szkołę wyższą w związku z ciągłą i nasilającą się walką o studenta między uczelniami, w tym uczelniami publicznymi. To zmusza do refleksji, w jakim kierunku powinny podążać szkoły wyższe, jaki powinien być pożądany ich wizerunek (także wizerunek społeczny), co należy zrobić i jakie wybrać drogi, żeby nadały za zmieniającym się światem w związku z oczekiwaniami studentów.

Współczesny wolny świat jest światem otwartym na innych i na „inność”. W wolnym świecie zacierają się podziały narodowe, rasowe, religijne i kulturowe. Zapewniając poszanowanie praw człowieka, kultywując w optymalnym zakresie odmienność języka, religii i kultury, wy-

pracowywane są mechanizmy mające na celu propagowanie ideałów wolnościowych i równościowych. To wszystko wymaga od szkół wyższych otwarcia na współpracę zagraniczną tak na płaszczyźnie naukowej, jak i dydaktycznej, w tym szczególnie tworzenie korzystnych kontaktów międzynarodowych z uczelniami całego świata w dziedzinie programów stypendialnych, takich jak chociażby najpopularniejszy Sokrates – Erasmus, ale także wspólnej oferty dydaktycznej, przybliżającej studentom z różnych państw z jednej strony najbardziej uniwersalne – wspólne treści, a z drugiej – najbardziej lokalne, a przez to – interesujące (bo nieznanne, specyficzne) zagadnienia wiążące się z konkretną uczelnią objętą siecią uniwersytecką. Podjęcie tego wyzwania – o ile będzie dobrze zdiagnozowane, a na tej podstawie – o ile wdrożone zostaną odpowiednie działania, doprowadzić może do stworzenia coraz bogatszych zagranicznych ofert edukacyjnych, a co za tym idzie dużych sukcesów studentów na arenie międzynarodowej. Chęć poznawania świata jest w młodych ludziach tak bardzo zakorzeniona, że już dziś można zaobserwować tendencję do wyboru tych uczelni, które mają najbardziej rozwiniętą ofertę międzynarodowych programów edukacyjnych. Dlatego należy robić wszystko, aby pod tym względem uniwersytety rozwijały się jak najprężniej.

W zmieniającym się świecie młodzi ludzie nie tylko chcą się uczyć, ale pragną także zdobywać potrzebne doświadczenie, które pozwoli im znaleźć zadawalającą, zgodną z ich umiejętnościami i wiedzą pracę. Doświadczenie można zdobywać także poprzez konfrontowanie rzeczywistości, w której przyszło żyć studentom na co dzień z rzeczywistością przekazywaną na zajęciach prowadzonych przez zagranicznych prowadzących, rzeczywistością innych kultur, języków i społeczności.

4.1.2.b. Wymogi rynku pracy

Oczekiwania studentów odnośnie do oferty szkół wyższych wiążą się z wskazanymi powyżej diagnozami otaczającej nas rzeczywistości. Dotyczą one tak procesu kształcenia, rozwoju współpracy międzynarodowej, jak i modernizacji poszczególnych uczelni (ich bazy infrastrukturalnej). Jednakże jednym z ważniejszych wyzwań, przed którym w już teraz stoją szkoły wyższe jest odpowiednie dostosowanie oferty edukacyjnej, w tym programów studiów, do wymogów rynku pracy. Nie można jednak zapominać, że absolwent szkoły wyższej powinien, o czym była już mowa, poszerzenia swojej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w innych sferach, wykraczających poza wąsko rozumianą specjalizację związaną z wykonywanym w przyszłości zawodem. Niejednokrotnie także taka dodatkowa wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne wspiera i uzupełnia przygotowanie kierunkowe, czyniąc absolwenta uczelni zapewniającej te dodatkowe atrybuty bardziej wartościowym pracownikiem, a z punktu widzenia absolwenta – pracownika lepiej opłacanego, któremu powierza się bardziej ciekawą pracę, będącą dla niego interesującym wyzwaniem.

Odpowiedzią na powyższe wyzwania i oczekiwania studentów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach jest Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna (OOD).

Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna wychodzi naprzeciw potrzebom współczesnego świata. Fizyczne, jak i mentalne otwarcie granic, a dzięki temu z jednej strony – przepływ informacji, danych, a z drugiej – pojawienie się nieznanych dotychczas zjawisk i zagrożeń powoduje ciekawość na inność oraz konieczność radzenia sobie z pojawiającymi się wyzwaniami. Wzrost świadomości ludzi i diagnozowanie własnych potrzeb wzmacnia konieczność udzielania odpowiedzi na coraz bardziej złożone i wymagające pytania. Kształcenie kierunkowe, nastawione na wąsko rozumianą specjalizację (potrzebną skądinąd w związku ze znacznym stopniem skomplikowania procesów i zadań stawianych przez pracownikami), nie pozwala na właściwą i satysfakcjonującą samorealizację w pozazawodowej przestrzeni życiowej. Potrzebna staje się zatem uczelniana, pozakierunkowa oferta dydaktyczna umożliwiająca uzyskanie dodatkowych, albo jedynie uzupełniających kształcenie kierunkowe: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Do takich uniwersalnych – przykładowo – kompetencji, czy umiejętności, najbardziej przydatnych we współczesnym świecie, zaliczyć można: analityczne myślenie, zdolność do efektywnego uczenia się, kreatywność, umiejętności komunikacyjne pod kątem pracy w interdyscyplinarnych zespołach czy rozwiązywanie złożonych problemów (poznanie i zdolność do przetwarzania informacji oraz danych). Tego typu umiejętności są potrzebne we wszystkich sferach i we wszystkich dziedzinach życia, nie tylko w zakresie wytyczonym kierunkowym kształceniem przyszłego specjalisty. Taki sposób budowania piramidy wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zbieżny jest z koncepcją T-shaped skills, czyli dobrze zdefiniowanego portfolio wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych pozwalającego na sprawne funkcjonowanie w świecie profesjonalisty mającego do czynienia ze złożonymi problemami. Chodzi tu zatem o budowanie bardzo głębokiej i dobrze ugruntowanej wiedzy w konkretnej, specyficznej dziedzinie w połączeniu z wystarczająco szeroką wiedzą ogólną w innych obszarach, pozwalającą zrozumieć złożoność problemów. Chodzi więc o bycie ekspertem w konkretnej dziedzinie i jednocześnie posiadanie wystarczającej wiedzy na temat innych obszarów, co pozwala zrozumieć złożoność świata i rozwiązywanie problemów bez strachu przed popełnianiem błędów, czy też eksperymentowaniem. Jest to niezmiernie istotne w nowoczesnych, zrównoważonych społeczeństwach, opartych na empatii, na docenianiu zdolności do popełnienia błędów i akceptacji, że nie wiemy wszystkiego. To z kolei wymaga wykorzystywania na co dzień umiejętności miękkich, takich jak np. inteligencja emocjonalna.

Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna, odpowiadająca potrzebom współczesnego świata, wychodzi naprzeciw oczekiwaniom coraz bardziej świadomych i wymagających studentów. Obecnie ambicją młodzi ludzi nie jest posiadanie wyższego wykształcenia, jako takiego, ale wykształcenia umożliwiającego samorealizację i zaspokojenie swoich potrzeb. Student XXI wieku, to student świadomy, dobrze zorientowany co jest mu potrzebne do realizacji wytyczonych celów. Obecny student jest przy tym indywidualistą, niechętnie podążającym

utartymi ścieżkami, w jednym kierunku. Tak jak potrzeby i wyzwania współczesnego świata są złożone, tak i programy studiów (a przez nie wachlarz wiedzy, umiejętności, jak i kompetencji społecznych) powinny być różne i przez studentów w wyznaczonym zakresie swobodnie komponowane. Skoro stojące przed studentami, a później – absolwentami wyzwania współczesnego świata są zróżnicowane, to i indywidualnie realizowane mini-programy studiów powinny być elastycznie pod te potrzeby kształtowane. Dzięki temu można wykorzystać także indywidualne talenty i cechy poszczególnych studentów, umożliwiając rozwój danej osoby w zaprojektowany przez nią sposób. Kształcenie stricte kierunkowe (z natury – uniwersalne i uogólnione) nigdy nie pozwoli na dostrzeżenie i wykorzystanie indywidualności poszczególnych studentów; zawsze w tym zakresie konieczny był kompromis. Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna pozwala na zindywidualizowanie i „skrojenie na wymiar” oczekiwań i potrzeb studenta jego mini-programu studiów. Możliwość doboru przedmiotów przez studentów wzmacnia poza tym poczucie ich odpowiedzialności za swój rozwój i kompetencje w zakresie podejmowania decyzji. Samoświadomość w zakresie własnych potrzeb przenosząca się na swobodny dobór interesujących studentów modułów pozwala także na uwidocznienie swego rodzaju sprawczości w kształtowaniu własnej ich przyszłości.

4.1.2.c. Kontekst prawa powszechnie obowiązującego w Polsce

Przenosząc się na płaszczyznę prawną, w Polsce jednym z powodów wprowadzenia do programów studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej była potrzeba zapewnienia w ramach kształcenia uniwersyteckiego komponentu humanistycznego lub społecznego dla wszystkich studentów (studentów wszystkich kierunków studiów). Zgodnie bowiem z prawem powszechnie obowiązującym (tzw. zalecenia odgórne), tj. § 3 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 661) w programie studiów określa się liczbę punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS – w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne. Innymi słowy, w programie studiów kierunków przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedziny nauki humanistyczne muszą się znaleźć przedmioty przyporządkowane do dziedziny nauk społecznych, w programie studiów kierunków przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedziny nauki społeczne muszą się znaleźć przedmioty przyporządkowane do dziedziny nauk humanistycznych, natomiast w programie studiów kierunków przyporządkowanych do innych dyscyplin – muszą się znaleźć przedmioty przyporządkowane do dziedziny nauk humanistycznych lub społecznych. Przepisy prawa powszechnie obowiązującego nie nakładają obowiązku uwspólnienia przedmiotów w ramach wydziałów (innych jednostek organizacyjnych) uczelni wyższej, tym bardziej nie nakazują, by przedmioty przyporządkowane do dziedziny nauk humanistycz-

nych lub społecznych były w koszykach dostępnych dla większej liczby szkół wyższych. Obowiązek zapewnienia w ofercie studiów odpowiednich przedmiotów (choćby jedynie dla jednego kierunku) spoczywa na uczelni wyższej, a jego realizacja weryfikowana jest w ramach procedur akredytacyjnych przez Polską Komisję Akredytacyjną, działającą jako podmiot niezależny na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 574, 583, 655, 682, 807, 1010, 1079, 1117, 1459, 2185) i mającą uprawnienia do ewaluacji w formie oceny programowej. Jeżeli Polska Komisja Akredytacyjna wyda negatywną ocenę jakości kształcenia na danym kierunku studiów, to uczelnia wyższa zaprzestaje prowadzenia studiów na tym kierunku z końcem semestru, w którym uchwała stała się ostateczna. Jeżeli do końca semestru pozostało mniej niż 3 miesiące, uczelnia zaprzestaje prowadzenia studiów na tym kierunku z końcem kolejnego semestru.

W polskim systemie prawnym nie jest zatem wymagane uwspólnienie wymaganych treści pozakierunkowego kształcenia w ramach danego kierunku studiów, a decyzja w tym zakresie pozostawiona jest uczelniom wyższym. Liczba 5 punktów ECTS jest określona jako liczba minimalna i uczelnie mają możliwość ją zwiększania. Możliwe jest też różnicowanie liczby punktów ECTS dla poszczególnych kierunków studiów w ramach jednej uczelni wyższej (nie jest wymagana jednolitość).

4.1.3. Zasady zarządzania interdyscyplinarną ogólnoakademicką ofertą dydaktyczną (IOOD) w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach

W Uniwersytecie Śląskim w Katowicach przedmioty ogólnouczelniane – przewidziane w programach studiów poszczególnych kierunków jako: „moduł ogólnoakademicki”, „moduł ogólnoakademicki (społeczny)”, „moduł ogólnoakademicki (humanistyczny)” – objęte są wspólną Ogólnoakademicką Ofertą Dydaktyczną (OOD). Celem wprowadzenia Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej było z jednej strony wypełnienie wynikającego z § 3 ust. 1 pkt 7) rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów obowiązkowego zapewnienia w programie studiów minimum 5 punktów ECTS, które studenci muszą uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne, a z drugiej strony – umożliwienie studentom dokonywania wyboru realizowanych przez nich przedmiotów z odpowiedniego koszyka takich modułów. W braku Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej obowiązek ten byłby realizowany (a przed jej wprowadzeniem – był realizowany) w postaci przedmiotów obowiązkowych objętych programem studiów. Obecnie Ogólnoakademicką Ofertą Dydaktyczną objęte są jedynie studia drugiego stopnia, natomiast w ramach reformy kształcenia Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach koncepcją Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej zostaną objęte kierunki studiów pierwszego stopnia oraz studiów jednolitych magisterskich.

Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna jest formułą wzbogacającą treści kształcenia kierunkowego w ramach studiów drugiego stopnia, wprowadzającą w obszar studiów treści odpowiadające na zainteresowania i potrzeby studentów, budujących własne ścieżki kariery naukowej i zawodowej. W zdobywaniu nowych i doskonaleniu posiadanych już kompetencji w ramach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej studenci uzyskują dostęp do pełnego potencjału oferty dydaktycznej w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (uwzględniając warunki określone w kierunkowym programie podjętych studiów).

Wprowadzenie „modułu ogólnoakademickiego”, „modułu ogólnoakademickiego (społecznego)” oraz „modułu ogólnoakademickiego (humanistycznego)” w programach planach studiów przewiduje § 5 i § 9 uchwały nr 490 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 28 stycznia 2020 r. Paragraf 5 tej uchwały stanowi powtórzenie § 3 ust. 1 pkt 7) rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów, w myśl § 9 uchwały programy studiów drugiego stopnia powinny obejmować moduły zajęć umożliwiające ich realizację na poziomie ogólnouczeniowym. Sposób organizacji zajęć na realizowanych na poziomie ogólnouczeniowym miał obowiązek ustalić rektor. Z obowiązku tego Rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach wywiązał się wydając zarządzenie nr 155 z dnia 13 września 2021 r. w sprawie sposobu organizacji zajęć realizowanych na poziomie ogólnouczeniowym. Zgodnie z § 3 tego zarządzenia Ogólnoakademicką Ofertę Dydaktyczną przygotowuje rada OOD, powoływana przez rektora. Członków rady OOD powołuje i odwołuje rektor. Rada OOD zapewnia właściwy poziom merytoryczny oferty przedmiotów zgłoszonych w ramach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (OOD), kontroluje wypełnianie przez przedmioty wymagań określonych ustawą, rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów i zarządzeniem nr 155 rektora, a także nadzoruje prawidłową realizację przedmiotów. Informacje o Ogólnoakademickiej Ofercie Dydaktycznej (OOD) oraz pracach rady OOD zamieszczone są na stronie internetowej Uniwersytetu. Z kolei obsługę organizacyjną i administracyjną rady OOD zapewnia Dział Jakości i Analiz Strategicznych – Biuro ds. Jakości Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Radę Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej powołał Rektor Uniwersytetu Śląskiego w dniu 14 września 2021 roku, na podstawie § 14 ust. 3 Statutu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz § 3 zarządzenia nr 155. Skład rady OOD, której członkowie – specjaliści z zakresu organizacji dydaktyki – pochodzą z różnych dyscyplin nauki i zatrudnieni są w różnych jednostkach organizacyjnych Uniwersytetu, zapewnia merytoryczny nadzór nad przedmiotami realizowanymi w ramach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej na poszczególnych wydziałach Uniwersytetu Śląskiego.

4.1.4. Poziomy wspólności/powszechności oferty w ramach interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOD) w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach

4.1.4.a. Miejsce interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOD) w strukturze organizacyjnej dydaktyki w uczelni

Zgodnie z opisanymi wcześniej przepisami prawa krajowego i uczelnianego Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna realizowana jest dla studiów drugiego stopnia i skierowana jest do studentów wszystkich kierunków studiów. Ponieważ studenci zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych powinni osiągać te same efekty uczenia się, stąd decyzja aby Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna była proponowana studentom obu form studiów. Jedyna różnica w realizacji polega na tym, że na studiach niestacjonarnych moduły w ramach OOD realizowane są w mniejszym wymiarze godzinowym (66% godzin w stosunku do studiów stacjonarnych) przy zachowaniu tej samej liczby punktów.

Przygotowywane moduły zajęć w ramach OOD dzielone są na trzy koszyki: „moduły ogólnoakademickie”, „moduły ogólnoakademickie (społeczne)” i „moduły ogólnoakademickie (humanistyczne)”. Moduły ogólnoakademickie, ogólnoakademickie (społeczne) i ogólnoakademickie (humanistyczne) mogą być prowadzone przez jednego nauczyciela, jak również współprowadzone przez nauczycieli z jednej albo różnych dyscyplin, z zastrzeżeniem że w przypadku modułów ogólnoakademickich (społecznych) koordynatorem modułu, jak i prowadzącym przynajmniej połowę zajęć w jego ramach jest nauczyciel reprezentujący dziedzinę nauk społecznych, a w przypadku modułów ogólnoakademickich (humanistycznych) – odpowiednio nauczyciel reprezentujący dziedzinę nauk humanistycznych.

4.1.4.b. Współpraca międzyuczelniana i międzynarodowa

W Uniwersytecie Śląskim w Katowicach Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna w obecnym kształcie realizowana jest dopiero od dwóch lat, dlatego oferta przygotowywana jest samodzielnie przez pracowników uczelni. Obecnie nie dochodzi do współpracy w tym zakresie z innymi uniwersytetami ani w kraju, ani za granicą. Zgodnie ze strategią Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach badania naukowe, jak i działalność dydaktyczna powinna mieć charakter międzynarodowy. Dlatego też w sferze kształcenia studentów podejmowane są działania, których celem jest stworzenie nie tylko międzyuniwersyteckiej (krajowej) oferty dydaktycznej, ale także oferty o charakterze międzynarodowym, otwartej zarówno dla studentów, jak i nauczycieli akademickich spoza Polski. W związku z tym zapraszane są do współpracy i współprowadzenia zajęć osoby z zewnątrz, ze świata kultury, biznesu, gospodarki, jak również nauczyciele z innych uniwersytetów na Śląsku, a w kolejnej

perspektywie – z całej Polski. Z kolei udaną próbą wyjścia z Ogólnoakademicką Ofertą Dydaktyczną do studentów zagranicznych okazało się wydarzenie realizowane w ramach sojuszu Transform4Europe, jakim był Transform4Europe Week (9–13 maja 2022 roku). W tym czasie około dwudziestoosobowe grupy studentek i studentów z siedmiu krajów sojuszu Transform4Europe uczestniczyło w przedmiotach objętych Ogólnoakademicką Ofertą Dydaktyczną, prowadzonych przez naukowców z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i z uczelni partnerskich. W ofercie znalazły się zajęcia z zakresu nauk społeczno-humanistycznych, czy nowych technologii informatycznych. Adeptci nauk o środowisku uczestniczyli w zajęciach terenowych, w ramach których pod okiem śląskich specjalistów poznawali specyfikę regionu, z jego przemysłowymi uwarunkowaniami. Oferta dydaktyczna skierowana do uczestników zagranicznych uwzględniała nie tylko osoby, które uczestniczyły stacjonarnie w Transform4Europe Week. W większości z dwudziestu przedmiotów w ofercie dla studentów zagranicznych było można uczestniczyć zdalnie. Odzwierciedla to założenie równej dostępności do całego wydarzenia, jak i samej Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej.

Warto w tym miejscu wskazać, że u podłoża współpracy w ramach sojuszu Transform4Europe leży przeświadczenie, że uniwersytety mogą odgrywać ważną rolę w procesach transformacji europejskiej – między innymi poprzez kształcenie oraz szkolenie studentów i studentek. Dlatego program edukacyjny dla osób, które uczestniczyły w Transform4Europe Week, przygotowany został w oparciu o trzy filary: transformację cyfrową, środowiskową i społeczną, co wpisuje się w założenia Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej.

4.1.4.c. Charakter interdyscyplinarności przedmiotów / kursów w ramach oferty

Patrząc na Ogólnoakademicką Ofertę Dydaktyczną w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach jako na całość – od razu możemy dostrzec jej interdyscyplinarny charakter. Przedmioty, które „tworzą” Ogólnoakademicką Ofertę Dydaktyczną przygotowywane są przez pracowników Uczelni reprezentujących wszystkie niemal dziedziny nauki, począwszy od nauk humanistycznych, sztuk muzycznych i plastycznych, przez nauki społeczne, przyrodnicze a kończąc na naukach ścisłych.

Z drugiej strony, zależy nam bardzo, aby proponowane przedmioty były również jak najbardziej interdyscyplinarne, aby łączyły w sobie wiedzę z różnych dyscyplin czy dziedzin, aby proponowane zagadnienia uwzględniały elementy wykraczające lub łączące zagadnienia spoza jednej dyscypliny, dziedziny, a nawet obszaru nauki.

Kładziemy również duży nacisk, aby proponowane moduły miały charakter uniwersalny tzn. aby nie wymagały od studenta znajomości podstaw naukowych w dyscyplinie, do której odnoszą się efekty modułowe.

Moduły wchodzące w Ogólnoakademicką Ofertę Dydaktyczną prezentują zagadnienia dotyczące szerokiej wiedzy o świecie i ludziach, aktualnych problemów globalnych oraz opiniotwórczych koncepcji, pozwalających zrozumieć ludzką cywilizację i ewolucję w każdym znaczeniu tego słowa.

Naszym priorytetem jest otwarcie studentom studiów drugiego stopnia możliwości wyboru z szerokiej oferty zajęć, proponujących zróżnicowane podejścia naukowe, łączących pola naukowej refleksji a uwzględniających w treści najistotniejsze zagadnienia i fenomeny współczesnego życia.

W programach studiów znajdują się przedmioty do wyboru: moduł ogólnoakademicki bądź moduł ogólnoakademicki (humanistyczny), bądź moduł ogólnoakademicki (społeczny) w zależności od studiowanego kierunku. Student każdego kierunku wybiera z Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej jeden, dwa, trzy przedmioty (w zależności od wymagań zawartych w jego planie studiów).

Przed rozpoczęciem kolejnego semestru studenci otrzymują informację (przy pomocy powszechnie dostępnych kanałów komunikacyjnych) z prośbą o zapoznanie się z sylabusami modułów, spośród których wybiorą ten, który uznają za najbardziej ich interesujący. Wszystkie sylabusy przedmiotów są wcześniej opracowane i znajdują się w systemie uczelnianym USOS.

4.1.5. Kształt i sposób wyłaniania / tworzenia oferty przedmiotów w ramach interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOOD) w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach

Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna jest formułą wzbogacającą treści kształcenia kierunkowego w ramach studiów drugiego stopnia, wprowadzającą w obszar studiów treści odpowiadające na zainteresowania i potrzeby studentów, budujących własne ścieżki kariery naukowej i zawodowej. Na Ogólnoakademicką Ofertę Dydaktyczną, będącą koszykiem przedmiotów do wyboru przez studentów, składają się przedmioty wybrane spośród zgłoszonych przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Ogólnoakademicka Oferta Dydaktyczna nie jest stała. Kształtowana jest ona corocznie, a za jej ostateczny kształt odpowiedzialna jest rada OOD powoływana przez Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Propozycje przedmiotów objętych ofertą może zgłosić każdy nauczyciel akademicki. Może to zrobić indywidualnie lub jako reprezentant (dwo-, trzyosobowego) zespołu nauczycieli – autorów sylabusu danego przedmiotu i późniejszych jego prowadzących, bowiem przedmioty realizowane w ramach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej mogą być współprowadzone. Przedmioty, które znajdują się w finalnie w ofercie

w każdym kolejnym roku akademickim, wyłaniane są w wyniku konkursu trwającego w roku poprzedzającym rok akademicki, w którym przedmioty będą realizowane, zgodnie z przyjętym regulaminem. Nad przebiegiem konkursu czuwa rada OOD; ona też odpowiada za ostateczny kształt oferty, tj. przedmiotami znajdującymi się w trzech koszykach przedmiotów do wyboru (koszyku „modułów ogólnoakademickich”, koszyku „modułów ogólnoakademickich (społecznych)” oraz koszyku „modułów ogólnoakademickich (humanistycznych)”).

Biorąc pod uwagę potrzeby kształcenia zapewniającego wielostronny rozwój studentów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, treści przedmiotów w ramach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej wypełniają zagadnienia interdyscyplinarne, opracowane i realizowane na styku różnych dziedzin i dyscyplin wiedzy, ale nie powielają przy tym bezpośrednio zagadnień podejmowanych w ramach planowo realizowanych zajęć kierunkowych na wszystkich kierunkach studiów prowadzonych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.

Studenci wybierają z przedstawionej im Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej taką liczbę przedmiotów, z poszczególnych kategorii, która pozwoli zrealizować wymaganą dla ich kierunku przypisaną im liczbę punktów ECTS, realizowanych na poziomie ogólnouczelnianym (może być ona różna dla różnych kierunków). Plany studiów poszczególnych kierunków nie określają formy zajęć na poziomie ogólnoakademickim (wykład, konwersatorium, laboratorium itd.), podają tylko liczbę godzin i punktów ECTS. To nauczyciel akademicki zgłaszający przedmiot do konkursu Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej wskazuje formę realizacji przedmiotu, liczbę godzin i liczbę punktów ECTS. W efekcie dokonanych przez studentów wyborów w jednym przedmiocie mogą uczestniczyć studenci różnych kierunków, w tym z różnych wydziałów.

Odbiorcami Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach są studentki i studenci z różnych kierunków, np. w jednej grupie zajęciowej mogą być studentki i studenci prawa, matematyki, biologii i filologii angielskiej itd. Przedmioty realizowane w ramach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej kończą się zaliczeniem (nie egzaminem), na ocenę, a sposób zaliczenia ustala koordynator przedmiotu.

Przedmioty Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej mogą być prowadzone przez jednego nauczyciela, jak również współprowadzone przez nauczycieli z jednej albo różnych dyscyplin (współprowadzenie może mieć różne formy, np. określone nauczyciele prowadzą wyznaczoną liczbę godzin kolejno po sobie (np. 10 + 20) lub w rytmie, np. co drugie zajęcia). Zajęcia z przedmiotów Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej można zaplanować do realizacji w formule kształcenia kontaktowego lub zdalnego z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, z tym że zajęcia dydaktyczne w formule zdalnej należy planować w formie synchronicznej. Ze względu na możliwość uczestnictwa w zajęciach studentów różnych kierunków studiów i z różnych wydziałów preferowaną formułą prowadzenia zajęć jest formuła zdalna (konieczność przemieszczania się studentek i studentów pomiędzy różnymi budynkami kampusu, albo tym bardziej – różnymi kampusami Uniwersytetu

Śląskiego w Katowicach wykluczałaby w formule kontaktowej sporą grupę zainteresowanych uczestnictwem w zajęciach).

Każdy z przedmiotów Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej można realizować w jednej z wybranych form:

- wykładu – z limitem do 150 osób studiujących;
- konwersatorium – z limitem do 30 osób studiujących;
- ćwiczeń – z limitem do 25 osób studiujących.

Prowadzący może zaproponować inną formę prowadzenia zajęć, a o jej przyjęciu decyduje rada Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej. W uzasadnionych przypadkach rada OOD może postanowić o zmianie liczby uczestników danego rodzaju zajęć. Przedmioty mogą być realizowane w cyklach standardowych (rytmicznie rozłożonych w semestrze), albo w cyklach intensywnych jako zajęcia zblokowane. Przedmioty Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej realizowane są w języku polskim albo w języku angielskim. Przedmiotom należy przypisać odpowiednią liczbę punktów ECTS, nie inną niż 2 lub 3 punkty uwzględniając przelicznik, w ramach którego jednemu punktowi ECTS odpowiada 15 godzin zajęć. Przedmioty Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej nie powinny zawierać ograniczających szeroki dostęp warunków wstępnych udziału w zajęciach. Projektowane zajęcia mogą mieć charakter bardziej pragmatyczny, możliwy do wykorzystania w praktycznym działaniu w obszarze aktualnych zainteresowań oraz przyszłych projektów zawodowych studentów, lub bardziej teoretyczny, np. o charakterze metanaukowym (pozwalający, np. dzięki wskazaniu/dostrzeżeniu przepłót międzydyscyplinowych czy międzyobszarowych, na pełniejszą działalność studencką o charakterze badawczym). Planowane w ramach przedmiotów Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej tematy mogą mieć charakter wiedzy-bazy w danej dyscyplinie, prezentowanej w perspektywie odbiorcy niespecjalisty, inspirując do aktywności o charakterze samorozwojowym. Jednocześnie projektowane przedmioty mogą podejmować bieżące problemy wymagające ponaddziedzinowych podejść naukowych i wielogłosowych dyskursów.

Do konkursu na przedmioty Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej każdy nauczyciel akademicki (lub zespół dwu-, trzy-, czteroosobowy) może zgłosić dowolną liczbę przedmiotów, uwzględniając kryteria i wymagania określone w regulaminie konkursu.

Propozycje przedmiotów zgłoszonych do konkursu Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej oceniane są według następujących kryteriów:

- uniwersalność – wymogi wstępne nie obejmują znajomości podstaw naukowych w dyscyplinie, do której odnoszą się efekty kształcenia;
- interdyscyplinarność – zagadnienia uwzględniają elementy wykraczające lub łączące zagadnienia spoza jednej dyscypliny, dziedziny, a nawet obszaru nauki, w tym

podejmujące bieżące problemy wymagające ponaddziedzinowych podejść naukowych i wielogłosowych dyskursów;

- otwartość – zagadnienia uwzględniają otwarte i elastyczne formy realizacji zajęć, umożliwiające uczestnictwo studentów reprezentujących różne kierunki i specjalności kształcenia w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach;
- stymulatywność – przedmioty przyczyniają się do rozszerzania kierunkowych kompetencji studentów poprzez stosowanie treści i form inspirujących ich aktywności o charakterze samorozwojowym w odniesieniu do aktualnych zainteresowań oraz przyszłych projektów zawodowych;
- oryginalność – zagadnienia zaproponowane w ramach przedmiotów ogólnouniwersyteckich nie powielają treści przedmiotów ściśle kierunkowych.

4.1.6. Realizacja interdyscyplinarnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (IOOD) w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w danym roku akademickim

4.1.6.a. Organizacja obsługi administracyjnej

Aby usprawnić realizację przedmiotów w ramach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej na każdym wydziale powołany został koordynator administracyjny, który odpowiada za administracyjną jej obsługę.

Nazwy przedmiotów, które wygrały konkurs umieszczane są w systemie USOS przez Koordynatorów administracyjnych z wydziału, z którego pochodzi dany pracownik. Następnie koordynatorzy tych modułów proszeni są o uzupełnienie i zatwierdzenie sylabusu.

Przed rozpoczęciem danego semestru (zimowego lub letniego) przeprowadzana jest elektroniczna rejestracja na zajęcia (przygotowana przez obsługę administracyjną) tzn. studenci dokonują wyboru wpisując się na odpowiedni moduł. Sporadycznie zdarza się, że kilka modułów (spośród tych, które wygrały konkurs) nie zostaje uruchomionych. Po stronie koordynatora administracyjnego jest również znalezienie sali w której będą się odbywały zajęcia, jeśli przewidziana została forma stacjonarna.

Pod koniec semestru koordynatorzy administracyjni generują protokoły zaliczeniowe.

4.1.6.b. Opieka nad stroną merytoryczną

Każdy członek rady OOD sprawuje opiekę merytoryczną nad grupą pracowników danego wydziału lub innych jednostek międzyuczelnianych. W jego gestii jest rozwiązywanie wszystkich spraw związanych z realizacją danego przedmiotu. W szczególności, sprawuje nadzór nad wprowadzaniem Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (OOD) do serwisu USOSweb, a także nad terminowym wprowadzaniem przez nauczycieli akademickich do serwisu USOSweb sylabusów modułów oraz ocen efektów uczenia się osób studiujących. Po zakończeniu realizacji modułu zapoznaje się z ankietą studencką aby m.in. na tej podstawie zweryfikować proces realizacji przedmiotu.

4.1.6.c. Perspektywa studenta

Na realizację modułów w ramach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej wyodrębniono specjalne pasma.

W przypadku studiów stacjonarnych wszystkie moduły odbywają się w poniedziałki w popołudniowych blokach dydaktycznych (od godz. 13:45–20:30). Zajęcia te mogą być realizowane w cyklach standardowych (równomiernie rozłożonych spotkań w trakcie semestru), lub też w cyklach intensywnych (spotkania zblokowane). Zajęcia mogą być realizowane w formie stacjonarnej jak i zdalnej. Zajęcia w formie stacjonarnej odbywają się głównie w murach uczelni ale dopuszcza się również zajęcia w terenie. Jeżeli chodzi o formę zdalną, to kładziemy nacisk, aby zajęcia były realizowane synchronicznie.

Dla studentów studiów niestacjonarnych do realizacji modułów Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej zarezerwowano piątki od godz. 17:15. Podobnie jak to jest w przypadku studiów stacjonarnych, tutaj również zajęcia mogą być zblokowane jak i równomiernie rozłożone w trakcie semestru. Dominującą formą prowadzenia zajęć jest forma zdalna synchroniczna. Czasami ma miejsce również forma hybrydowa, tzn. oprócz dominującej formy zdalnej pojawiają się jedno lub dwa zajęcia w formie stacjonarnej. Wszystko zależy od tematyki zajęć i wizji prowadzącego.

Wszystkie te informacje studenci (zarówno studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych) znajdują w przygotowanych przez prowadzących sylabusach.

Każdy przedmiot Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej kończy się zaliczeniem (w tym przypadku nie ma egzaminu). Forma zaliczenia jest dowolna, to prowadzący określa jej postać a następnie na pierwszych zajęciach przedstawia studentom i wspólnie ją zatwierdzają. Zaliczenie każdego modułu odbywa się na takich samych zasadach jak zaliczenie każdego innego przedmiotu w ramach kierunku.

4.2. Bułgaria (Sofia University "ST. KLIMENT OHRIDSKI")

4.2.1. Charakterystyka strategii i wizji kształcenia na badanej uczelni

Uniwersytet Sofijski jest głównym krajowym ośrodkiem akademickim, badawczym, kulturalnym i informacyjnym o wysokiej międzynarodowej renomie w Bułgarii. Uczelnia przoduje w swoich badaniach naukowych i zajęciach edukacyjnych, z których oba mają znaczną wartość kulturową i społeczną. Służy jako rdzeń elity naukowej i kulturalnej Bułgarii, podkreślając narodową samoświadomość i odgrywając istotną rolę w globalnym wkładzie kraju w naukę i edukację. Ponadto uczelnia aktywnie angażuje się w kształtowanie polityk o znaczeniu krajowym, regionalnym i międzynarodowym.

Uczelnia bierze udział w programie Erasmus od 1999 roku i nawiązując do dotychczasowych doskonałych wyników, wyraża wolę całego środowiska akademickiego do aktywnego zaangażowania się w działania Programu w latach 2021-2027 oraz potwierdza zaangażowanie zasady Karty Erasmusa dla szkolnictwa wyższego.

Wizja Uniwersytetu Sofijskiego:

Uniwersytet Sofijski aspiruje do umocnienia swojej pozycji jako czołowego ośrodka akademickiego, naukowego i kulturalnego o randze europejskiej. Programy edukacyjne uniwersytetu konsekwentnie spełniają rygorystyczne europejskie standardy jakości i dążą do zbliżenia się do wiodących światowych wzorców. Ma na celu utrzymanie najwyższego poziomu najlepszych praktyk w zakresie opracowywania, zarządzania i wdrażania osiągnięć naukowych, które są istotne dla postępu życia społecznego i indywidualnych doświadczeń. Ponadto Sofia University stara się rozszerzyć swoją kluczową rolę w tworzeniu i rozwijaniu projektów, polityk i strategii, które przyczyniają się do ogólnego rozwoju kraju. Dokłada wszelkich starań, aby zapewnić sobie pozycję lidera w edukacji, nauce i kluczowych projektach związanych z rozwojem społecznym.

Aby osiągnąć te cele, Uniwersytet Sofijski przestrzega następujących zasad przewodnich:

- Zasada profesjonalizmu: Uniwersytet stoi na straży najwyższych kompetencji zawodowych i wymaga profesjonalizmu zarówno od wykładowców, jak i personelu.
- Zasada koncentracji na interesariuszach: Uniwersytet Sofijski kładzie duży nacisk na zaspokajanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy, w tym klientów i użytkowników usług edukacyjnych i działań uniwersyteckich.
- Zasada ciągłego doskonalenia: Uniwersytet jest zaangażowany w nieustanne dążenie do lepszej jakości i stara się stale ulepszać swoje usługi i działania edukacyjne.

- Zasada zapobiegania: Poprzez ciągłe monitorowanie, analizę i prognozowanie Uniwersytet Sofijski aktywnie działa na rzecz zapobiegania występowaniu negatywnych zdarzeń w swojej działalności i świadczeniu usług edukacyjnych.

Przestrzegając tych zasad, Uniwersytet Sofijski dąży do wypełnienia swojej misji, realizacji swojej wizji i utrzymania swojej cenionej pozycji jako wybitnej instytucji szkolnictwa wyższego, przełomowych badań naukowych i głębokiego znaczenia kulturowego.

Mając na uwadze osiągnięte wyniki, które należy nakreślić, analiza dobrych praktyk obejmuje opis podejścia i ścieżek leżących u podstaw projektowania i realizacji OOD na Uniwersytecie w Sofii. Daje to wyobrażenie o stanie aktualnym i nakreśla przyszłe wytyczne dotyczące projektowania, organizacji i realizacji OOD. Uniwersytet Sofijski szczegółowo przedstawił 11 szkół letnich, obejmujących różne formy szkół doraźnych pod względem grup docelowych, poziomów studentów, zakresu, walidacji ukończenia i uznania, projektu, zasięgu krajowego i międzynarodowego.

4.2.2. Ogólne ramy Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej (OOD)

Główną zaletą szkół letnich i ofert jest ich konstrukcja (uwzględniająca zarówno podejście oddolne, jak i odgórne), interaktywne metody pracy i elastyczność (coroczne informacje zwrotne i aktualizacje). Dzięki temu są one najlepiej dopasowane do wskazanego celu. Wszystkie oferty podlegają ciągłej ocenie i ulepszeniom w odpowiedzi na potrzeby studentów i rynku, cele edukacyjne, profil wydziału prowadzącego i postęp naukowy.

Elastyczność oferty została opisana poniżej – nie ma jednego modelu dla wszystkich – więc biorąc pod uwagę pozytywne efekty można stwierdzić, że mają swoje miejsce zarówno oferty wąsko, jak i szeroko ukierunkowane, łączące zewnętrzne potrzeby i profil akademicki. Różnorodność ofert może zaspokoić wszystkie potrzeby, w tym w zakresie zajęć fakultatywnych, wymagania zawodowe oraz ich spójną i spójną rolę uzupełniającą w stosunku do programów nauczania.

Tym, co może opisywać dobre praktyki uczelni, są filary leżące u podstaw ofert.

Ścieżka pomyślnego projektowania i realizacji OOD obejmuje dwie możliwe ścieżki: podejście oddolne i odgórne, z których oba mają swoje zalety i można je uznać za komplementarne, a nie wykluczające. Dobra praktyka obejmuje dobrą komunikację między wydziałami uczelni, między uczelniami na poziomie krajowym i międzynarodowym. Ta specyficzna sieć jest kluczem do zaktualizowanej i zorientowanej na potrzeby oferty z trwałymi wynikami.

Katedry i wydziały mają najlepsze rozeznanie w swoich grupach docelowych, co do potrzeb i specjalizacji, korzystnych dla studentów. Podążają za wymaganiami krajowymi i międzynarodowymi, interesami studentów. Są również najbardziej świadomi krajowych i międzyna-

dowych wymogów uznawalności. Interdyscyplinarność osiągana jest dzięki płynnej komunikacji i wspólnym wysiłkom, łączącym różne kompetencje w znajdowaniu odpowiedzi na wyzwania społeczne, ekonomiczne i technologiczne.

OOD w jak najszerszym zakresie musi wychodzić naprzeciw oczekiwaniom studentów i wymaganiom rynku oraz być zgodne z wymaganiami prawnymi w poszczególnych obszarach zawodowych. Istotny wpływ mają również czynniki środowiskowe. Nowe światowe trendy, kładące nacisk na kompetencję i całościowy rozwój, nowe ścieżki zawodowe i zawodowe stawiają ważny problem rozwoju umiejętności miękkich oraz kształtowania postawy wobec transdyscyplinarności i ciągłego śledzenia rozwoju nie tylko w zawodzie, ale także w dyscyplinach pokrewnych.

Tym samym OOD spełnia dwa cele – zapewnia specjalistyczną wiedzę i kompetencje osobiste do rozwoju oraz kompetencje do rozwoju kariery. Wykształcenie zdobyte w szkole i na uczelni nie jest dziś wystarczające do konkurencyjności na rynku pracy ze względu na dynamiczne otoczenie i ciągłe zmiany wymagań i oczekiwań. W tych szerokich ramach OOD może być postrzegane jako promotorka wiedzy, umiejętności i kompetencji dla rozwoju przez całe życie i do tego należy dążyć. Ta uważna postawa jest dziś niezwykle ważna, ale należy pamiętać, że ten sposób myślenia ma długą historię. Tylko dwa nowsze przykłady to słynne zdanie „Kiedy przestajesz się uczyć, zaczynasz umierać” – Albert Einstein i Alvin Toffler, którzy w 1930 roku powiedzieli, że analfabetami XXI wieku nie będą ci, którzy nie potrafią czytać ani pisać, ale ci, którzy nie chcą się uczyć, oduczać i ponownie uczyć.

Dziś nie mówimy o zdobyciu zawodu, ale o rozwoju kariery – dane statystyczne ujawniają średnią liczbę siedmiu zawodów, które zmieniły się w ciągu osobistego życia zawodowego. Stosunkowo nowa teoria wyłaniającej się dorosłości wydłuża okres dojrzałości psychospołecznej do 29 roku życia, okres 18–29 określany jako „wiek poszukiwań tożsamości, niestabilności, skupienia na sobie, poczucia pośredniego (dorastania i dorosłości) i możliwości”.

Z drugiej strony presja otoczenia społeczno-gospodarczego, narzucająca młodym ludziom nowe wymagania i reorganizacja rynku pracy oraz wymagania studentów zmieniają także środowisko edukacyjne, kładąc coraz większy nacisk na interakcję i stosowanie nie tylko atrakcyjnych metod, dostosowane do potrzeb uczniów, ale także zmianę punktu ciężkości i przejście na podejście interdyscyplinarne i transdyscyplinarne oraz integrację znacznie szerszego zakresu kompetencji.

To tło jest uwzględniane w ogólnych projektach ofert z naciskiem na uczenie się przez działanie. Wskaźniki efektywności różnych metod uczenia się wyraźnie preferują metodę uczenia się przez działanie – średnie wskaźniki efektywności różnych metod uczenia się to uczenie się przez działanie / nauczanie innych 80%, praktyka przez działanie 75%, grupy dyskusyjne 50%, demonstracja 30%, przekaz audio-wizualny 20%, czytanie 10% i wykłady 5%.

Poniżej przeanalizowano 11 szkół letnich. Mają różną specyfikę i punkty wspólne, nakreślając tę samą ogólną koncepcję projektu.

Dobry przykład podano w podsumowaniu Wydziału Ekonomii i Administracji Biznesu Uniwersytetu Sofijskiego:

Szkola letnia pomyślana jest jako awangardowa, w duchu wolnego wyboru, bez sekcji równoległych, z naciskiem na prowadzenie dyskusji, improwizacji. We współczesnych warunkach szybkiego rozwoju naukowo-technicznego we wszystkich dziedzinach działalności człowieka nieustanne budowanie wysokiego poziomu wiedzy metodologicznej młodych badaczy z zakresu zarządzania gospodarczego jest niezbędne. Wytyczenie długofalowych zadań badawczych w tej dziedzinie ma strategiczne znaczenie, zwłaszcza dla młodych naukowców, asystentów, doktorantów i studentów. Ostatnim, ale nie mniej ważnym zagadnieniem, jest kwestia wzmocnienia szkolenia metodologicznego młodych badaczy w procesie rozwijania ich badań i kształtowania ich jako podstawy bułgarskich nauk ekonomicznych i nauk o zarządzaniu.

Szkola letnia stawia sobie następujące zadania:

- Kształtowanie przestrzeni do studiowania i stosowania metod naukowych w badaniach;
- Zdobywanie serc i umysłów uczniów do stosowania metody naukowej;
- Trwała zmiana postaw kursantów;
- Podniesienie wiedzy i umiejętności do pracy naukowej w stosunku do poprzednich edycji Szkoły Letniej;
- Podkreślenie długoterminowych kierunków badań w dziedzinie nauk o zarządzaniu;
- Wskazanie możliwości zastosowania w praktyce najnowocześniejszych metod zarządzania;
- Duży nacisk kładzie się na poznanie podstawowych i aktualnych metod badawczych;
- Szczególną uwagę zwraca się na aktywne metody nauczania w celu podnoszenia kwalifikacji pedagogicznych, zwłaszcza młodych asystentów.

Mając te ramy, poniżej nakreślono szkoły letnie i ścieżki – grupy docelowe, walidację, warunki organizacji, realizację i aktualizację oferty, zakres, metody, a na końcu podsumowanie skonsolidowanej dobrej praktyki.

4.2.3. Powody wprowadzenia OOD do naszego uniwersytetu

Dobra praktyka Uniwersytetu Sofijskiego jest opisana w 11 szkołach letnich, oferujących przedmioty charakteryzujące się interdyscyplinarną treścią. Pomimo specyfiki każdej szkoły letniej, projekt wszystkich z nich cechuje uniwersalność i interdyscyplinarność. Poszczególne przedmioty są przewidziane w odpowiedzi na potrzebę szerszego szkolenia uzupełniającego. Szkoły letnie mieszczą się w profilu uczelni, a przede wszystkim wydziałów, wzbo- gacając i poszerzając ogólne przygotowanie studentów. Poniżej zaprezentowano krajowe szkoły letnie. Oferty międzynarodowe są zawarte w opisie kolejnej ścieżki.

Wydział Ekonomii i Administracji prowadzi Letnią Szkołę Metod Badawczych 2019, Letnią Akademię Podatków i Ceu oraz Letnią Szkołę modelowania i systemów złożonych 2022.

Wydział Geologii i Geografii organizuje letnie praktyki terenowe „Geografia przyrodnicza i społeczno-ekonomiczna Bułgarii. Wybór letnich praktyk terenowych Geografia przyrodnicza i społeczno-ekonomiczna Bułgarii został dokonany po szczegółowym przeglądzie 21 letnich praktyk studyjnych, integralnej części programów studiów licencjackich: „Geografia”, „Rozwój regionalny”, „Systemy i technologie geoprzestrzenne”, „Turystyka”, „Geologia” - Wydział Geologii i Geografii Uniwersytetu Sofijskiego.

Wydział Pedagogiki i Sztuki oferuje praktyki terenowe, organizowane przez cały rok, w tym w okresie letnim poza programem nauczania, we własnych ośrodkach, otwartych dla użytkowników – pracowników uczelni oraz szerokiej publiczności – Akademia Dziecięca i Centrum Terapeutyczne, zapewniając opiekę i szkolenia dla dzieci oraz usługi logopedyczne. Praktyki w Kid's Academy i Centrum Terapeutycznym są dostosowane do specyfiki edukacji i wypoczynku dzieci i uczniów oraz mniejszego zapotrzebowania użytkowników usług w okresach wakacyjnych.

Na Wydziale Sławistyki działa Letnia Szkoła Języka i Kultury Bułgarskiej. Szkoła letnia odbywa się każdego lata od 1962 roku. Czas trwania szkolenia wynosi trzy tygodnie i zwykle odbywa się w ostatnich trzech tygodniach lipca. W Szkole uczy się około 60–90 uczniów.

Wydział Filozoficzny organizuje szkołę: *Kryzys, konflikt, integracja: przekrojowe obszary tematyczne i praktyki w naukach społecznych i humanistycznych*. Grupą docelową są doktoranci. Na Wydziale działają różne typy letnich szkół doktorskich, odpowiadające zainteresowaniom doktorantów w różnych dyscyplinach: od tygodnia do 10 dni z wykładami głównie lokalnymi, kilkoma wykładami zagranicznymi oraz dużo zajęć praktycznych z doktorantami z Uniwersytetu Sofijskiego (prowadzonych w Bułgarii). Prowadzone są także międzynarodowe letnie szkoły doktoranckie z uczestnikami z różnych krajów, których głównym celem jest współpraca między studentami (czas trwania do tygodnia i udział wykładców z różnych krajów). Krótsze letnie szkoły doktorskie z jedną instytucją zagraniczną (wiodącą, innowacyjną w zakresie studiów doktoranckich) w celu wymiany najlepszych praktyk i podnoszenia jakości kształcenia doktorantów. Interdyscyplinarne letnie szkoły doktoranckie skupiają wykładców i doktorantów z różnych dziedzin nauki.

4.2.4. Zasady zarządzania OOD

Ogólnie rzecz biorąc, szkoły letnie na Uniwersytecie Sofijskim to osobne oferty, wybierane przez studentów. Zwykle oferty są zarządzane na poziomie wydziałowym, z koordynatorem i udziałem kadry akademickiej. Studenci decydujący się na udział to zarówno studenci wybierający przedmioty obowiązkowe, ujęte w programie studiów, jak i zainteresowani studenci, w tym studenci innych kierunków i doktoranci.

Szkoły letnie Wydziału Ekonomii i Administracji są dwójakiego rodzaju – specjalistyczne i ogólnokształcące. Te pierwsze przeznaczone są dla studentów studiów magisterskich i doktorantów pierwszego stopnia, a drugie dla studentów studiów licencjackich, magisterskich, doktoranckich i podyplomowych – prawników, praktyków administracji publicznej, konsultantów, biznesu. Grupy to połączone grupy studentów z różnych cykli, lat, kierunków, uczelni. Szkoły letnie odbywają się pod koniec roku akademickiego (czerwiec) oraz w sierpniu (na początku roku akademickiego dla szkół zaawansowanych oraz w lipcu dla szerzej ukierunkowanej Letniej Akademii Podatków i Ceł).

Całoroczna praktyka, prowadzona przez Wydział Nauk o Wychowaniu i Sztuki, jest otwarta dla wszystkich studentów uczelni wyższych, licencjackich, magisterskich, doktorskich, z siedmiu wydziałów, łączących i poszerzających ich wiedzę, umiejętności i kompetencje w zakresie edukacji, terapii i opieki społecznej.

Szkoła letnia o międzynarodowej ofercie Wydziału Prawa skierowana jest do grupy studentów studiów magisterskich.

Szkoła letnia Wydziału Slawistyki skierowana jest do studentów wszystkich stopni studiów, a także do nauczycieli, tłumaczy, dyplomatów, dziennikarzy.

Letnie szkoły doktoranckie organizowane przez Wydział Filozoficzny są otwarte dla doktorantów ze wszystkich 16 wydziałów uczelni. Doktoranci mogą wybrać, do której szkoły letniej chcą uczęszczać, ale obowiązkowe jest uzyskanie punktów ECTS ze szkoły letniej lub podobnego wydarzenia trwającego dłużej niż 5 dni.

4.2.5. Poziomy współności OOD

Dobre praktyki można znaleźć zarówno w ofertach na wybrane stopnie, tryby studiów czy kierunki studiów, jak i ofertach przeznaczonych dla wszystkich poziomów kształcenia i różnych kierunków/specjalności. Interdyscyplinarny charakter oferty najlepiej widać patrząc na ofertę jako całość.

Uniwersytet Sofijski ma doświadczenie w tworzeniu wspólnych ofert z innymi krajami, natomiast organizacja i realizacja są podzielone między uczelnie realizujące w zależności od poszczególnych przedmiotów.

Program studiów magisterskich Zespół Cła i Kontroli Podatkowej na Wydziale Ekonomii i Administracji Biznesu Uniwersytetu Sofijskiego St. Kliment Ohridski wraz z firmą Ernst & Young Bułgaria organizuje w dniach 15-19 lipca 2020 Letnią Akademię Podatków i Ceł. Szkolenie realizowane jest zdalnie z Centrum Usług Edukacyjnych Wydziału Ekonomii i Administracji Biznesem.

Letnia szkoła Wydziału Prawa Sofia Human Rights Summer School, zorganizowana wspólnie z Erga Omnes Centre for International Law, ma wykładowców z Sofii University, Georgetown University, University of Essex i University of Oxford oraz wydziału/administracji uniwersytetu – wybór letniej praktyka terenowa.

Wydział Filozoficzny oferuje Międzynarodowe szkoły letnie dla doktorantów Idea Europy i jej granice w naukach społecznych i humanistycznych – 25.06–02.07.2016, Interdyscyplinarna Letnia Szkoła Doktorska oraz wspólnie z Uniwersytetem Sofijskim i Europejskim Instytutem Uniwersyteckim, Florencja Szkoła letnia dla doktorantów Metody badawcze w naukach społecznych i humanistycznych 24–27.06.2019.

4.2.6. Wdrożenie OOD w danym roku akademickim

Oferty wydziałów są powszechnie dostępne, a studenci czerpią informacje z oficjalnych stron internetowych. Podane są pełne informacje dotyczące rejestracji, protokołów zaliczeń itp. Każda oferta podlega kontroli jakości kształcenia i posiada rygorystyczne zasady oceny ofert. Oferty różnią się liczbą dni oraz miejscem organizacji. Niektóre oferty obejmują zajęcia zdalne. Specyfika ofert wiąże się z koniecznością uznawania wyników i niektóre z nich dają punkty ECTS, inne są częścią studiów lub nie są odnotowywane w księgach akademickich.

Szkoła letnia organizowana przez Wydział Geologii i Geografii jest przeznaczona dla studentów III roku czteroletniego programu nauczania (semestr VI), na różnych kierunkach studiów licencjackich, organizowana jest w czerwcu i daje 4 ECTS za 160 godzin. Moduł jest zawarty w programie studiów i jest obowiązkowy.

Praktyki organizowane przez Wydział Nauk o Wychowaniu i Sztuki, dostępne są dla studentów studiów licencjackich, magisterskich i doktoranckich. Akademia Malucha i Centrum Terapeutyczne stwarzają możliwość odbycia praktyk terenowych – obserwacji i pracy pod opieką dla studentów drugiego roku studiów, aż do ukończenia studiów. Oferta jest otwarta przez cały rok, przy czym co roku aktualizowana jest treść programów i programów studiów. Rozwijane są nowe moduły oferowane dzieciom i uczniom. Od 2022 roku jednym z nowych modułów jest wymiana peer-to-peer, studenci z programów logopedycznych promują umiejętności językowe studentom pedagogiki medialnej, którzy z kolei promują kompetencje retoryczne wśród studentów programów logopedycznych. Jest modułem dodatkowym, dowolnie wybieranym jako oferta uzupełniająca (np. jako dodatkowa forma zdobywania

kompetencji poza programem kształcenia na Uczelni). W przypadku Centrum Terapeutycznego jest to oferta otwarta na Wydziale w ramach 300 godzin praktyki.

Szkoły letnie Wydziału Ekonomii i Administracji mają 45 godzin dla formy ogólnej, a dla zaawansowanych szkół letnich nie ma oficjalnego uznawania punktów ECTS, około 50 godzin zajęć kontaktowych wykładów i około 25 godzin roboczych na zadania grupowe. Praktyka jest taka, że oferta jest co roku nowa, choć przy stabilnym popycie i zainteresowaniu oferta może trwać kilka lat. Akademia Podatków i Cel to inicjatywa, która ma charakter ciągły. Akademia odbyła się w dniach 22–24 kwietnia 2021 r. oraz w listopadzie 2022 r. z udziałem przedstawicieli administracji skarbowej i celnej. Celem oferty jest zdobycie kompetencji poza programem kształcenia na uczelni. Zaawansowane szkoły podsumowujące to moduły uzupełniające dla wszystkich pozostałych oraz moduły do wyboru dla niektórych doktorantów.

Wydział Prawa organizuje szkołę letnią między pierwszym a piątym rokiem pięcioletniego programu studiów (semestry I-X) „Prawo” oraz między pierwszym a czwartym rokiem czteroletniego programu studiów (semestry I-VIII) „Stosunki międzynarodowe” z połączonymi grupami studentów studiów magisterskich na kierunku prawo i studiów licencjackich na kierunku stosunki międzynarodowe. Studenci mają wykłady z przedmiotów: Wprowadzenie do praw człowieka, Prawa podstawowe, Wolność słowa, Reprezentacja prawna małoletnich migrantów, Prawo do życia: obowiązki pozytywne i negatywne i inne, a także biorą udział w symulacjach sądowych. Szkoła letnia Wydziału Prawa nie daje punktów ECTS i jest modułem dodatkowym dowolnie wybieranym jako oferta uzupełniająca.

Wydział Sławistyki organizuje szkołę letnią po zaliczeniu testu językowego, studenci są przypisani do 6 grup językowych o różnym poziomie zaawansowania. Uczestnicy z grup zaawansowanych mogą uczestniczyć w seminariach z języka bułgarskiego i tłumaczeń lub z literatury bułgarskiej i antropologii kulturowej Bułgarów. W grupach dla studentów jest pięć zajęć akademickich języka bułgarskiego ogólnego – 3 godziny języka bułgarskiego ogólnego i 2 godziny zajęć seminaryjnych. Wykłady z języka, przekładu, literatury i antropologii są obowiązkowe. Popołudniowe zajęcia z nauki bułgarskich pieśni i tańców ludowych są opcjonalne.

Letnie szkoły doktoranckie, organizowane przez Wydział Filozoficzny, objęte są indywidualnym planem doktorantów zgodnie z Programem Studiów Doktoranckich. Uczestnictwo jest akredytowane zgodnie z listą. Istnieją trzy kategorie działalności: 1) studia; 2) działalność badawcza oraz 3) działalność pedagogiczna. W szkołach letnich (zimowych w zależności od pory) prowadzone są studia doktoranckie. Różne programy studiów doktoranckich w różny sposób ewaluują tę działalność. Na przykład program doktorancki w zakresie nauk politycznych i studiów europejskich przewiduje 5 punktów ECTS za udział w szkołach letnich trwających 30 godzin akademickich wykładów i 120 godzin akademickich obecności i przygotowania. Prezentacje i seminaria na temat rozprawy są akredytowane oddzielnie (średnio 5 ECTS). W każdym przypadku przyznanie punktów ECTS jest koniecznością, jeśli studia doktoranckie są oparte na punktach ECTS. Jest to 3 albo 5 punktów za obecność/udział w dyskusjach; 10 punktów za prezentację i dyskusję swojej pracy.

4.2.7. Organizacja i metody realizacji i aktualizacji OOD

W większości przypadków oferty akademickie są stałe, a przedmioty są zastępowane lub dodawane w miarę potrzeb. Wszystkie oferty są regularnie aktualizowane w oparciu o badania popytu oraz informacje zwrotne od uczestników. Aktualizacja ofert obejmuje zapotrzebowanie ze strony interesariuszy zewnętrznych, a w dyskusjach i konsultacjach biorą udział wszyscy nauczyciele, którzy są częścią oferty.

Szkoła letnia organizowana przez Wydział Geologii i Geografii jest organizowana poza uczelnią: jest to trasa tematyczna o długości 1500–2000 km, obejmująca reprezentatywne miejsca geograficzne w kraju i odnawiana corocznie.

Praktyka organizowana przez Wydział Nauk o Wychowaniu i Sztuki jest czteroleczna i nie przewiduje się punktów ECTS, gdyż na tym etapie praktyka przeznaczona jest dla wolontariuszy i dodatkowych kwalifikacji, potwierdzonych certyfikatem.

Wydział Ekonomii i Administracji organizuje szkoły letnie w dwóch formach. Te skierowane do szerszego grona odbiorców ze szkoleniami były realizowane zdalnie z Centrum Usług Edukacyjnych Wydziału Ekonomicznego przy użyciu MsT. Szkoły zaawansowane jako kluczowy element szkoły letniej uwzględniają lokalizację – bardzo ważne jest, aby szkoła znajdowała się na odludziu (góry i lasy), tak aby istniały warunki do skoncentrowanej pracy z dala od pokus dużych miast i kurortów.

Szkoła letnia na Wydziale Prawa odbywa się w sierpniu/wrzeźniu na terenie Uczelni, a oferta jest stała i stała.

Na Wydziale Slawistyki corocznie w lipcu odbywa się szkoła letnia. Seminarium odbywa się w bazie szkoleniowej, która znajduje się u podnóża Góry Łozen – 15 km od centrum Sofii.

Szkoły letnie Wydziału Filozoficznego (z udziałem doktorantów wszystkich wydziałów Uniwersytetu Sofijskiego i otwarte dla studentów zagranicznych z uniwersytetów, z którymi Uniwersytet Sofijski współpracuje) są przeznaczone dla doktorantów na dowolnym z trzech lat studiów, przed lub po obronie/egzaminach i studentach studiów magisterskich z potencjałem i zainteresowaniem studiami doktoranckimi. Oferta Wydziału Filozoficznego jest roczna. Ośrodek konferencyjno-wypoczynkowy w Kiten to tradycyjne miejsce organizacji szkół letnich w czerwcu i wrzeźniu. Szkoły organizowane są również w punktach, specjalnie dobranych pod kątem konkretnej imprezy.

4.2.8. Metody realizacji OOD

Szkoła letnia organizowana przez Wydział Geologii i Geografii obejmuje połączenie wykładów (w tym wykładów gościnnych lub spotkań z przedstawicielami lokalnego biznesu, władz, naukowców), seminariów praktycznych, dyskusji, grupowych zadań badawczych

i prezentacji postpraktycznych. Formą nauki studentów jest praca zespołowa podczas zajęć praktycznych oraz dodatkowe raportowanie z poszczególnych zadań. Weryfikacja efektów uczenia się polega na stałym monitorowaniu uczestnictwa/prezentacji publicznej połączonej z dyskusją.

Praktyki organizowane przez Wydział Nauk o Wychowaniu i Sztuki to połączenie wykładów, pokazów i obserwacji praktyki konsultacyjnej w sali terapeutycznej, pracy pod superwizją i opracowywania własnych programów zarówno w Kid's Academy, jak i Centrum Terapeutycznym. Formą nauki jest praca indywidualna i praca z korepetytorem. W celu weryfikacji efektów uczenia się studenci opracowują własne programy kształcenia i doradztwa w ramach zajęć i praktyki, a ocena końcowa dotyczy autorskich programów kształcenia i doradztwa.

Szkoły letnie Wydziału Ekonomii i Administracji prowadzone są w formie wykładów, warsztatów, projektów (po ok. 1/3); aktywna – samodzielna praca uczestników przed i w trakcie szkolenia; interaktywne - aktywna interakcja między trenerem a uczestnikami, praca w grupach, dyskusje, praca/interakcja uczestników z nowoczesnymi technologiami informatycznymi. Weryfikacja efektów uczenia się odbywa się poprzez monitorowanie uczestnictwa, publiczne prezentacje z dyskusjami, stały monitoring uczestnictwa i sesje pytań i odpowiedzi, wymóg prezentacji nowo nabytych umiejętności na konferencji naukowej.

Międzynarodowa oferta Wydziału Prawa obejmuje połączenie wykładów (m.in. gościnnie z Georgetown University, University of Essex, Merton College, University of Oxford i Jesus College, University of Oxford) oraz symulacji moot court z pracą zespołową podczas sesji praktycznych (tzw. symulacje sądowe).

Oferta Wydziału Sławistyki obejmuje jako metody nauczania wykłady, seminaria, zajęcia praktyczne, dyskusję, pracę indywidualną i zespołową. Weryfikacja wyników to stała kontrola uczestnictwa, testy językowe, egzamin końcowy.

Letnie szkoły doktoranckie Wydziału Filozoficznego są organizowane jako projekty pracy zespołowej dla studentów (dla szkół letnich tygodniowych lub dłuższych). Szkoły są poza uniwersytetem w przypadku dłuższych letnich szkół doktorskich i na uczelni w przypadku krótkich letnich szkół doktorskich, zwłaszcza gdy są organizowane we współpracy z innymi instytucjami (należy unikać podróżowania po kraju). Poza uczelnią wykorzystywany jest Dom Konferencyjno-Resortowy Uniwersytetu w Kiten (wybrzeże Morza Czarnego), a na Uniwersytecie – Sala 1 z 80 miejscami.

Metody realizacji to: sesje pytań i odpowiedzi, zajęcia praktyczne do prezentacji i dyskusji własnych badań; sesje dyskusji nad trudnościami zebrania doktorantów; wykłady naukowców i profesorów z różnych wydziałów oraz zagranicznych wykładowców gościnnych (przy czym każdy wykład kończy się dyskusją); moderowane sesje prezentacji dorobku doktoranckiego z moderatorami młodych badaczy; seminaria i warsztaty; specjalne sesje, podczas których

uczestnicy prezentują własne badania i otrzymują informację zwrotną od recenzentów (kuczowych prelegentów); prezentacja badań doktoranckich przed innymi doktorantami. Formy pracy obejmują indywidualne przygotowanie, udział w dyskusjach, indywidualne projekty, warsztaty z tutorem: specjalne sesje tematyczne oraz warsztaty przeglądu własnej pracy. Weryfikacja efektów uczenia się: Certyfikaty za 3/5 punktów ECTS, które są odnotowywane w poszczególnych sprawozdaniach rocznych.

4.2.9. Podsumowanie

Szkoty letnie różnią się założeniami ogólnymi i szczegółowymi, grupami docelowymi, zakresem ich uznawania, zaliczania do programu studiów; są zarówno obowiązkowe, jak i fakultatywne. Niektóre z nich są zamknięte dla studentów danego wydziału, inne są otwarte dla szerokiego grona odbiorców, w tym praktykujących absolwentów studiów podyplomowych. Realizacja odbywa się w Uniwersytecie, jak i ośrodkach zewnętrznych. Wszystkie jednak łączy wspólny nurt – poszerzanie kompetencji i wiedzy, interaktywna forma pracy, promowanie interdyscyplinarnego spojrzenia, interaktywna forma pracy i nauka przez działanie oraz ciągła walka o jakość.

Jeśli chodzi o poziomy studiów, reprezentowane są wszystkie cztery poziomy studiów – studia pierwszego i drugiego stopnia, studia doktoranckie i jednolite studia magisterskie. Ponadto, pomimo różnic, podkreślenia wymaga wspólny cel – poszerzenie oferowanych przedmiotów do wyboru, ukierunkowana jakość kształcenia, szersze kompetencje i wiedzę, przygotowanie studentów do rozwoju zawodowego, dążenie do stałego zapewniania jakości i aktualizacji oferty w zależności od wymagań społecznych i ekonomicznych.

Wszystkie oferty są interaktywne pod względem metodycznym i nawet jeśli zawierają tradycyjne wykłady, po nich odbywają się dyskusje. Metody obejmują dyskusje, projekty indywidualne i grupowe, prezentacje, badania, warsztaty; zajęcia praktyczne z pracy indywidualnej i grupowej oraz pracy z tutorem.

Należy również zwrócić uwagę na wspólną ścieżkę tworzenia i aktualizacji ofert, która jest roczna i obejmuje postulaty zewnętrzne, zainteresowania studentów oraz konsultacje z kadrą naukową. Aktualizacja opiera się ponadto na informacjach zwrotnych od uczestników. Stałe przedmioty są zastępowane lub uzupełniane i są na bieżąco aktualizowane w zależności od zainteresowania studentów poszczególnymi przedmiotami, misji uczelni, zapotrzebowania studentów na nowy przedmiot, przy uwzględnieniu potrzeb rynku pracy.

Ponadto, pomimo różnic, podkreśla się zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne uzasadnienie – poszerzenie oferty przedmiotów do wyboru, ukierunkowanie jakość kształcenia – szersze kompetencje i wiedzę, podejście interdyscyplinarne, przygotowanie studentów do rozwoju kariery, przy ciągłym zapewnieniu jakości i aktualizacji oferty w zależności od wymagań społecznych i ekonomicznych.

Analizowana praktyka wyraźnie sugeruje, że istnieje szereg czynników, które należy wziąć pod uwagę przy projektowaniu zrównoważonej międzynarodowej OOD. Powinna charakteryzować się dużą elastycznością, aby można go było dostosować ją do wymagań krajowych, potrzeb uczelni, oczekiwań studentów i zewnętrznych interesariuszy, a podejście oddolne i odgórne muszą zawsze iść w parze.

4.3. Litwa (Uniwersytet Witolda Wielkiego)

4.3.1. Charakterystyka strategii i wizji kształcenia na badanej uczelni

Uniwersytet Witolda Wielkiego (dalej VMU) to klasyczny uniwersytet oparty na wspólnych przekonaniach i wartościach wolności, otwartości i dialogu, zorientowany na kulturę humanistyczną. VMU prowadzi studia magisterskie wszystkich trzech stopni – licencjackie, magisterskie i doktoranckie, które obejmują szerokie spektrum dziedzin, od nauk humanistycznych, społecznych i o sztuce po nauki podstawowe, nauki o środowisku i biotechnologie.

Profil nauczania sztuk wyzwolonych VMU, z głównym naciskiem na studiowanie przedmiotów o szerokiej tematyce, zapewnia, że studia oferowane na VMU są wszechstronne, nie ograniczają się do specjalistycznych, z góry zdefiniowanych przedmiotów. Liberalna polityka studiów VMU pozwala studentom samodzielnie planować studia poprzez wybór kierunków studiów ogólnych i części kierunków studiów, mają także możliwość przejścia z jednego kierunku studiów na drugi oraz zmiany formy studiów. Absolwenci VMU, oprócz dyplomu licencjata kierunkowej specjalności, mogą również uzyskać zaświadczenie o ukończeniu studiów podyplomowych, a następnie ubiegać się o przyjęcie na studia magisterskie na innym kierunku studiów.

Misją VMU jest bycie lokalną instytucją badawczą, artystyczną i naukową, która realizuje misję Uniwersytetu Litewskiego założonego w Kownie w 1922 r. i przyczynia się do światowego rozwoju kulturalnego i akademickiego.

Plan Strategiczny VMU opiera się na 5 obszarach z bardziej szczegółowymi grupami celów:

1. Społeczność w harmonii i konsolidacji.
2. Międzynarodowa uczelnia badawcza.
3. Studia 360.
4. Integralność samorządności i odpowiedzialności.
5. Wpływ uczelni na rozwój społeczny.

Cele strategiczne realizowane są w oparciu o z góry określone zadania w celu osiągnięcia zamierzonych wskaźników.

Cele i zadania zostały określone w Strategii VMU, a Plan Strategiczny VMU na lata 2021–2027 określa działania i wskaźniki mające odpowiedzieć na wizję Uczelni – być jedną z najsilniejszych, wszechstronnych uczelni w regionie bałtyckim, sprzyjającą zasady Artes liberales, skupiające społeczność w celu budowania przyszłości Litwy i Europy.

4.3.2. Zasadność wprowadzenia Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej

Uniwersytet Witolda Wielkiego stawia na interdyscyplinarną ofertę studiów i szeroko zakrojone kształcenie. Studia na VMU oznaczają zdobycie wszechstronnego wykształcenia, nakierowanego na kluczowe kompetencje i umiejętności, takie jak szersze zrozumienie globalnych problemów i społeczeństwa, umiejętność analizy problemów i krytycznego myślenia, dociekliwości umożliwiającej dostosowanie się do nowej wiedzy i promowanie postawy uczenia się przez całe życie, z których wszystkie umożliwiają jednostkowe dokonywanie świadomych ocen i pewne działanie lidera.

Zamiar, aby VMU skoncentrował się na ofercie studiów interdyscyplinarnych lub międzydyscyplinarnych, wynika z różnych powodów. Studia interdyscyplinarne, które uczą studentów łatwiejszej adaptacji w niepewnym, niejednoznacznym środowisku pozwalają również i zachęcają do swobody komunikacji, kreatywności i braku hierarchii w społeczności uniwersyteckiej, wyzwalając ciekawość i przedsiębiorczość. Interdyscyplinarne podejście zapewnia rozwój krytycznego, analitycznego myślenia, sprzyja rozwojowi kompetencji rozwiązywania problemów i myślenie nieszablonowe. Również zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie podejście interdyscyplinarne toruje drogę do kumulowania kompetencji, budowania własnej ścieżki studiów i łączenia nieoczekiwanych kierunków studiów w poszukiwaniu rozwiązań, uczenia się i poszukiwania maksymalnej wiedzy z różnych dziedzin.

Starając się dostosować do ciągle zmieniającego się współczesnego świata, Uczelnia zachęca studentów i pracowników do skupienia się na budowaniu kompetencji na przyszłość, pracy w interdyscyplinarnych, międzykulturowych środowiskach i umiejętności dochodzenia do rozwiązań – umiejętności nawiązywania kontaktów. Ważne jest budowanie kompetencji odporności: bycie świadomym nowych informacji, nadawanie im sensu i odkrywanie ich na nowo, wprowadzanie innowacji i rozwiązywanie problemów, a jednocześnie pielęgnowanie wyobraźni i pomaganie w tworzeniu znaczeń. Podejście Artes liberales dopuszcza różne ścieżki, w tym oferty uczenia się przez całe życie i elastyczny proces uznawania kwalifikacji akademickich.

4.3.3. Poziomy wspólności oferty międzydyscyplinarnej

4.3.3.a. Kursy Artes Liberales dla studentów

Uniwersytet Witolda Wielkiego oferuje różne sposoby edukacji interdyscyplinarnej. Uczelnia prowadzi liberalną politykę studiów, która pozwala studentom samodzielnie planować studia, decydować kiedy i jakie przedmioty studiować, mają też możliwość przechodzenia z jednego kierunku studiów na drugi, zmiany formy studiów.

Na studiach licencjackich student jest zobowiązany do wyboru znacznej części kierunków studiów z grupy przedmiotów Artes Liberales. Ogólnouczelniane koła przedmiotowe Artes Liberales – prowadzone w Uczelni kierunki studiów głównych i artystycznych, których celem jest rozwijanie umiejętności ogólnych, w tym języków obcych. Przedmioty na poziomie licencjackim dzielą się w sumie na trzy grupy: A, B i C. Grupa A (kursy Artes liberales) to kursy wprowadzające w różne dziedziny nauki. Są one podzielone na 4 podgrupy (nauki biomedyczne i fizyczne, nauki humanistyczne, nauki społeczne, sztuka) oraz grupa języków obcych. Przez pierwsze 2 lata należy wybrać co najmniej jeden przedmiot ze wszystkich 4 podgrup.

Na studiach licencjackich dużą wagę przywiązuje się do nauczania języków obcych. Studenci mają możliwość nauki języków obcych w Studium Języków Obcych. Studenci VMU muszą osiągnąć poziom C1 języka angielskiego i opanować podstawy obsługi komputera, jeśli nie mają ich jako przedmiotów obowiązkowych.

Grupa B obejmuje przedmioty dowolnie wybrane. Grupa C składa się z przedmiotów wybranego przez studenta programu studiów (specjalność).

W projekcie programu studiów program studiów pierwszego stopnia na jednym kierunku obejmuje 210 lub 240 punktów, w tym przedmioty kierunkowe (w tym praktykę i pracę dyplomową), co obejmuje nie mniej niż 120 punktów, studia ogólnouniwersyteckie artes liberales, które obejmują nie mniej niż 56 punktów. Jeżeli program przewiduje podjęcie studiów na innym kierunku (w tym studia pedagogiczne), którym przypisuje się 60 punktów, wówczas studia ogólnouniwersyteckie artes liberales obejmują mniej niż 40 punktów.

Program studiów pierwszego stopnia dwukierunkowych 240 punktów wymaga zaliczenia przedmiotów na obu kierunkach, a studia ogólnouniwersyteckie artes liberales obejmują nie mniej niż 16 punktów. Program dwupolowy powinien spełniać wymagania wskazane w opisach obu kierunków.

Program studiów międzykierunkowych pierwszego stopnia obejmuje 210 lub 240 punktów, w tym kursy głównego kierunku studiów (wraz z praktyką i pracą dyplomową), na które składa się nie mniej niż 120 punktów, przedmioty studiów ogólnouniwersyteckich artes liberales, na które składają się nie mniej niż 40 punktów i kierunki studiów innego kierunku studiów, na które składają się pozostałe punkty.

Student wybiera co najmniej jeden kierunek studiów ze wszystkich czterech grup przedmiotów ścisłych (nie mniej niż 16 punktów), z wyjątkiem przedmiotu na tym samym kierunku co kierunek studiów studenta. Zajęcia grupy A odbywają się przez pierwsze dwa lata studiów.

Oto przykładowe możliwe kursy dla grup przedmiotowych Artes liberales:

1. Zespół nauk przyrodniczych, technicznych i rolniczych:

- A. Bioetchika
- B. Biologia
- C. Technologie społeczeństwa informacyjnego

2. Grupa humanistyczna:

- A. Historia Litwy
- B. Filozofia
- C. Retoryka

3. Grupa Twórczości i Projektowania:

- A. Sztuka mediów
- B. Architektura
- C. Kino

4. Grupa Nauk Społecznych:

- A. Psychologia
- B. Politologia
- C. Umiejętność korzystania z mediów
- D. Nauki o wychowaniu.

4.3.3.b. Uzupelniajace programy studiow

Absolwenci VMU, oprócz dyplomu licencjata swojej kierunkowej specjalności, mogą również uzyskać zaświadczenie o ukończeniu studiów podrzędnych, a następnie ubiegać się o przyjęcie na studia magisterskie na innym kierunku. Studia podyplomowe – studia obejmujące podstawy określonego kierunku studiów, których ukończenie przygotowuje do dalszych studiów lub do aktywności zawodowej. Świadectwo ukończenia studiów wydawane jest po ukończeniu tych studiów. Połączenie studiów magisterskich i uzupełniających zapewnia studentom możliwość zdobywania i zdobywania kompetencji na różnych kierunkach podczas studiowania na wybranym przez siebie kierunku studiów podstawowych. VMU zachęca do nauki i poszukiwania maksymalnej wiedzy z różnych dziedzin, nie wspominając o ogromnej liczbie języków dostępnych do nauki.

Studia uzupełniające są prowadzone zgodnie z Regulaminem organizacji studiów uzupełniających, zatwierdzonym przez Rektora. Na program składają się przedmioty prowadzone na studiach pierwszego stopnia lub studia zintegrowane. Studia uzupełniające mogą być wybierane przez studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia, studiów jednolitych i zawodowych oraz studentów niesklasyfikowanych. Studenci studiów pierwszego stopnia i studiów jednolitych mogą rozpocząć studia na studiach uzupełniających od pierwszego semestru i kontynuować studia uzupełniające na studiach magisterskich jako studenci niesklasyfikowani. Przedmioty realizowane na innych kierunkach mogą być uznane za kursy uzupełniające, jeżeli przyczyniają się do osiągnięcia określonych efektów kształcenia programu uzupełniającego. Zaświadczenie o ukończeniu studiów uzupełniających wydaje się po ukończeniu studiów uzupełniających.

Uniwersytet Witolda Wielkiego daje możliwość wyboru spośród 45 uzupełniających programów studiów na 13 kierunkach, mieszając i dopasowując różne kierunki studiów. Do profilu studenta można dodać do 30 języków. Student wybiera lektoraty, których objętość wynosi nie mniej niż 12 punktów i nie więcej niż 24 punkty z Podgrupy Języków Obcych, na którą składają się obowiązkowe lektoraty z języka angielskiego i innych języków obcych prowadzonych w Uczelni.

Oprócz typowych programów studiów podyplomowych, dostępnych jako indywidualna ścieżka studiów, Uniwersytet Witolda Wielkiego opracowuje dodatkowe alternatywne opcje Indywidualnego programu studiów dla wczesnych badań z tutoringiem i pomniejszych studiów Akademii Przedsiębiorczości VMU. Są to specjalne indywidualne programy studiów dostępne jako opcja dla studentów, którzy mogą studiować równolegle z głównym programem studiów i zdobywać doświadczenie i umiejętności badawcze lub kompetencje w zakresie przedsiębiorczości.

4.3.3.c. Alternatywne kursy wprowadzające

Uniwersytet Witolda Wielkiego w indywidualnym planie studenta przewidział możliwość uwzględnienia alternatywnych kursów wprowadzających. Grupa B – alternatywne kursy wprowadzające z różnych kierunków prowadzone na innym kierunku studiów niż studiowany przez studenta. Listę kierunków studiów grupy B zatwierdza corocznie Rektor. Punkty przypisane tej grupie (16 punktów) student może dowolnie wykorzystać, wybierając kierunki studiów zarówno z grupy B, jak i grupy A (wymienione wyżej przedmioty Artes Liberales).

Na ogół są to kursy na poziomie wprowadzającym z innych kierunków lub programów studiów, zwykle z pierwszego lub drugiego roku studiów licencjackich, które nie wymagają specjalnych wymagań wstępnych, a student dowolnego kierunku studiów może odbyć ten kurs jako alternatywny. Przykłady alternatywnych kursów wprowadzających to: krytyczna praca socjalna (program studiów w zakresie pracy socjalnej), prawo pracy (program zintegrowanych studiów prawniczych), przywództwo (program studiów w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem), włoska historia sztuki (program studiów w zakresie języków i kultur włoskich), nauki o uprawach (kierunek agronomia), język sztuki współczesnej (kierunek sztuka nowych mediów), technologie, innowacje i przedsiębiorczość (kierunek biologia i genetyka).

4.3.3.d. Inne możliwości interdyscyplinarne

Uniwersytet Witolda Wielkiego, poświęcając wiele uwagi i zachęcając studentów do interdyscyplinarnego podejścia, zawsze szuka nowych sposobów włączania różnych interdyscyplinarnych ofert do programu nauczania. Bardzo ważną ścieżką są międzynarodowe oferty interdyscyplinarne, które są zapewniane przez elastyczne, ale wysokiej jakości regulacje dotyczące uznawania akademickiego. Uczelnia będąca częścią sojuszu europejskich uczelni – Transform4Europe – przyłączyła się do inicjatywy przygotowania lub stworzenia ścieżek Bachelor – zbioru kursów zorientowanych na określone kompetencje, prowadzących do uzyskania jednego z wielu certyfikatów specjalizacyjnych. Trzy główne obszary ścieżek BA, opracowane wspólnie z uniwersytetami członkowskimi sojuszu, to transformacja środowiska i zrównoważony rozwój, transformacja cyfrowa i inteligentne regiony oraz transformacja społeczna, integracja i budowanie społeczności. Ścieżka wyceniona na 15-24 ECTS jest tworzona przez kursy z różnych uczelni, dzięki którym jest możliwość uzyskania certyfikatu. Poszerzany co semestr wybór daje nie tylko możliwość studiów interdyscyplinarnych, ale także wymiaru międzynarodowego.

Sojusz Transform4Europe jest przekonany, że udana transformacja, aby stawić czoła przyszłym wyzwaniom, takim jak procesy transformacji cyfrowej, środowiskowej i społecznej, wymaga osób, które są zdolne i przygotowane do działania jako inteligentni pionierzy zmian oraz jako prawdziwi i zaangażowani obywatele Europy. Opisuje sposób myślenia i potrzeb-

ne kompetencje, aby stać się aktywnymi uczestnikami europejskiego procesu transformacji teraz i w przyszłości.

Stworzenie przekrojowego portfela zintegrowanych modułów i wspólnych programów nauczania jest głównym zadaniem sojuszu Transform4Europe. Stanowi to warunek wstępny do zwiększenia skali i ulepszenia ustrukturyzowanych programów współpracy w edukacji, które pozwalają uczniom lepiej zaprojektować ścieżki studiów z gwarancją, że ich wybory będą odpowiednie, spójne, w pełni uznane i zintegrowane z programami oferowanymi w ramach konsorcjum.

Inną opcją, stworzoną dla studentów poszukujących dodatkowych ofert studiów interdyscyplinarnych, jest oferta studiów międzyuczelnianych na kowieńskich uczelniach miejskich. Akademickie Kowno stanowi jeden z kilku programów współpracy między kowieńskimi uczelniami miejskimi – Uniwersytetem Witolda Wielkiego, Politechniką Kowieńską, Litewskim Uniwersytetem Nauk o Zdrowiu i Litewskim Uniwersytetem Sportu. Chodzi o to, aby studenci wszystkich tych czterech uniwersytetów mogli swobodnie wybierać przedmioty z innych kowieńskich uniwersytetów i poprzez proces uznawania akademickiego uznawać je w programie studiów lub poza nim. Co roku wybór kursów ze wszystkich uniwersytetów jest oferowany studentom do wyboru, a studenci są rejestrowani na tych kursach, poddawani ocenie, a później mogą uzyskać uznanie tych kursów w ich programach studiów. Wybór kierunków jest co roku poszerzany, a do wyboru proponuje się po 5 studiów licencjackich z każdej z uczelni, lektoraty języków obcych oraz 2 kierunki magisterskie. Inicjatywa okazała się bardzo udana, na kursy w roku 2022 zgłosiło się ponad 150 studentów.

Akademickie Kowno opracowuje również kurs interdyscyplinarny, zaprojektowany przez nauczycieli ze wszystkich 4 kowieńskich uniwersytetów, podkreślając ich obszary specjalizacji i łącząc podejście interdyscyplinarne, innowacyjne metody nauczania i współpracę, pracę zespołową ze wszystkich różnych dziedzin nauki. Kurs jest w trakcie projektowania i będzie gotowy do wyboru od semestru jesiennego 2023. Jest to złożony projekt nie tylko koncepcyjny, ale także wyzwanie w aspekcie organizacyjnym w procesach studiów na różnych uczelniach. Ambitna współpraca to nowy sposób na wprowadzenie i poszerzenie możliwości studiów interdyscyplinarnych – na poziomie kursu, co nie zawsze jest zwykłym sposobem.

Oferta interdyscyplinarna dla studentów studiów magisterskich różni się od oferty dla studentów studiów licencjackich. Rzadko obejmuje szeroki wybór kursów uniwersyteckich, z wyjątkiem języków obcych, które są dostępne dla wszystkich. Zależy to od programu studiów – jak bardzo jest on interdyscyplinarny lub zorientowany na jeden kierunek studiów, ale wybór interdyscyplinarny należy do komisji programowej studiów. Niektóre wydziały mają wybór przedmiotów do wyboru dostępnych dla wszystkich programów studiów magisterskich na tym wydziale. Mając na uwadze, że programy studiów magisterskich nie mają zintegrowanych kursów Artes Liberales, Uczelnia zachęca komisje programowe do uwzględnie-

nia większej liczby opcji fakultatywnych dla studentów studiów magisterskich. Przedmioty do wyboru są zaprojektowane na wszystkich studiach licencjackich i magisterskich, więc źródłem przedmiotów do wyboru może stać się sposób na integrację przedmiotów z innych kierunków studiów lub jako takich kursów interdyscyplinarnych.

Szkoły letnie, szkoły zimowe, tygodnie intensywnej mobilności to również częsta praktyka obejmująca interdyscyplinarną ofertę dla studentów. Kurs przygotowany na letnią szkołę, tydzień intensywnej mobilności, jest oferowany nie tylko dla studentów Uniwersytetu Witolda Wielkiego, ale także do współpracy międzynarodowej, takiej jak uniwersytety partnerskie sojuszu T4E. Kurs, na który uczęszczają studenci, może i jest prawie zawsze uznawany za część lub ponad program studiów. W przypadku takich kursów wybierane są odpowiednie problemy, które zwykle mają charakter interdyscyplinarny lub dotyczą innej dziedziny nauki.

4.3.4. Zasady zarządzania

Niektóre oferty interdyscyplinarne tworzone są jako osobna oferta, lista przedmiotów dla całej uczelni. Na przykład kursy Artes liberales, grupa A, to lista przedmiotów, które przechodzą serię zatwierdzeń w różnych komisjach uniwersyteckich. Jest to lista, która jest odnawiana w czasie, zgodnie z potrzebami rynku pracy i potrzebami.

Aby kurs został zakwalifikowany na listę Artes liberales, dostępną co semestr do wyboru przez studentów studiów licencjackich, kurs musi uzyskać akredytację specjalnej komisji. Zgodnie z procedurą atestacji kursu, kurs na listę Artes liberales musi najpierw zostać zatwierdzony jako pomysł przez Rektorat VMU, akredytowany przez wydział, a następnie przedstawiony komisji atestacyjnej kursów Artes liberales.

Grupa A, kursy artes liberales, obejmują studia uniwersyteckie z dziedzin nauki i sztuki, których celem jest zdobycie wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin nauki oraz języków obcych. Kierunki studiów grupy A są zatwierdzane przez komisje atestacyjne grupy A i zatwierdzone przez Senat. Będą się składać z 4 grup dziedzinowych i jednej podgrupy językowej:

- nauki przyrodnicze, techniczne i rolnicze;
- nauki humanistyczne;
- nauki społeczne;
- sztuka;
- języki obce.

Alternatywne kursy wprowadzające, dostępne do wyboru przez studentów studiów licencjackich – wybierane są z listy kursów grupy B i C są akredytowane przez komisję programową i odnawiane obowiązkowo co trzy lata. Każdego roku wydziały i akademie przedstawiają do zatwierdzenia alternatywne kursy wprowadzające i publikują je studentom do wyboru w każdym semestrze.

Uzupełniające programy studiów są przygotowywane przez jednostki prowadzące studia i zatwierdzone przez rady wydziałów lub uczelni. Składają się z kursów prowadzonych na studiach pierwszego stopnia lub zintegrowanych programów studiów danego kierunku studiów. Uniwersyteckie kierunki studiów Artes liberales realizowane na kierunku studiów kierunkowych mogą być uznawane jako kierunki studiów na poziomie dodatkowym. Program studiów podrzędnych jest akredytowany przez radę wydziału lub akademii i jest dostępny dla studentów do wyboru. Niektóre mniejsze programy studiów wymagają przejścia konkursu. Kursy, z których składa się program studiów uzupełniających, są już uwzględnione i akredytowane w programie studiów oraz objęte procesem zapewniania jakości programu studiów.

Wszystkie alternatywne opcje ofert interdyscyplinarnych mają różne sposoby zarządzania i obejmują różne jednostki Uniwersytetu. Na przykład kurs szkoły letniej może być akredytowany przez radę wydziału, ścieżki licencjackie, dostępne w międzynarodowej ofercie interdyscyplinarnej, są akredytowane w ramach programu studiów, z którego pochodzą i wybierane co semestr według dodatkowych parametrów, takich jak przedmiot odległy lub przedmiot, nauczany po angielsku.

4.3.5. Perspektywa studencka

Uniwersytet Witolda Wielkiego szczeni się tym, że jest uniwersytetem sztuk wyzwolonych i promuje różne sposoby studiów interdyscyplinarnych, dzięki czemu student jest w większości informowany o możliwych opcjach. W trakcie tygodnia wprowadzającego przedstawiane są wszystkie możliwości i student może samodzielnie ułożyć swój indywidualny plan nauki według kilku głównych zasad. W każdym semestrze studenci opracowują indywidualne plany studiów zgodnie z planem studiów, szczegółowymi programami studiów oraz wymogami Regulaminu Studiów.

Studenci studiów stacjonarnych, opracowując indywidualny plan studiów, są zobowiązani do wyboru przedmiotów studiów, które będą studiować w ciągu semestru, w wymiarze nie mniejszym niż 24 i nie większym niż 36 punktów. Studenci studiów jednolitych wybierają przedmioty, których objętość nie może być mniejsza niż 14 i nie większa niż 26 punktów. Jednoroczny wymiar studiów na studiach stacjonarnych wynosi 60 punktów, na studiach jednolitych – 45 punktów. Jeżeli student studiuje na studiach niestacjonarnych lub indywidualnych, wymiar semestralnych zajęć nie może przekraczać 42 punktów.

Przez pierwsze 4 semestry studenci studiów pierwszego stopnia realizują przedmioty z grupy A (nie mniej niż 16 punktów) i języki obce (nie mniej niż 12 i nie więcej niż 24 punkty) oraz alternatywne kursy wprowadzające.

Student zamierzający studiować na studiach uzupełniających zgłasza się do jednostki organizacyjnej Uczelni prowadzącej studia i uzgadnia kolejność, w jakiej student zamierza studiować na kierunkach studiów uzupełniających. W przypadku podjęcia decyzji o studiowaniu na studiach uzupełniających student składa wniosek do kierownika wydziału lub uczelni, na której studiuje, nie później niż przed rozpoczęciem rejestracji na kierunki studiów kolejnego semestr. Student zostaje przyjęty na studia uzupełniające w ciągu pierwszych dwóch tygodni semestru na podstawie zarządzenia Rektora. Zaświadczenie o ukończeniu studiów podyplomowych, potwierdzające ukończenie studiów podyplomowych, wydaje zarządzeniem rektora na wniosek kierownika wydziału lub uczelni. Wydanie Certyfikatu następuje wraz z Dyplomem i Suplementem do Dyplomu w terminie przewidzianym w kalendarzu akademickim. Po ukończeniu studiów podyplomowych na kierunku Pedagogika wydaje się Świadectwo Ukończenia Studium i przyznaje się kwalifikacje nauczycielskie.

Ogółem indywidualny plan studiów licencjackich na kierunku humanistycznym dla studenta obejmuje 50-85% przedmiotów kierunkowych, przedmiotów z głównego kierunku studiów łącznie z praktyką i pracą dyplomową, 15-25% przedmiotów z zakresu artes liberales, 20-25% przedmiotów drugorzędnych kursy programu studiów i 0-15% innych alternatywnych wyborów, w zależności od indywidualnej ścieżki wybranej przez studenta.

4.4. Hiszpania (Uniwersytet w Alicante)

4.4.1. Charakterystyka strategii i wizji kształcenia na badanej uczelni

Zgodnie z planem strategicznym, podstawową misją Uniwersytetu w Alicante jest zapewnienie studentom wszechstronnej edukacji, promowanie innowacyjnych badań naukowych oraz promowanie ich skutecznego transferu do naszego środowiska gospodarczego i społecznego. Uniwersytetu w Alicante (UA) ma być instytucją publiczną o uznanym prestiżu w nauczaniu i badaniach, wzorcem doskonałości, innowacyjności i zaangażowania społecznego.

Zaangażowanie Uniwersytetu w Alicante w uczenie się przez całe życie znajduje odzwierciedlenie w szerokiej gamie oferowanych kursów. Kursy uczenia się przez całe życie mają na celu zaspokojenie potrzeb edukacyjnych osób na wszystkich etapach życia, od młodych, dorosłych po seniorów. Kursy te są często kursami interdyscyplinarnymi. Instytucja uznaje wartość zapewniania studentom dostępu do szeregu dyscyplin akademickich i obszarów studiów, dlatego nawiązała współpracę z innymi uniwersytetami i instytucjami

akademickimi. Te partnerstwa pozwalają Uniwersytetowi w Alicante oferować różnorodne kursy między akademiami, które zapewniają studentom możliwość poznania różnych tematów i perspektyw.

Oprócz kursów uczenia się przez całe życie, Stały Uniwersytet w Alicante jest programem rozwoju naukowego, kulturalnego i społecznego UA, którego celem jest promowanie nauki i kultury, a także relacji międzypokoleniowych w celu poprawy jakości życia seniorów (starszych dorosłych) i zachęcać ich do udziału w ich kontekście życiowym.

Uniwersytet w Alicante oferuje również różnorodne kursy letnie (kursy UA Rafael Altamira). Kursy te są zazwyczaj intensywne i ukierunkowane, mające na celu zapewnienie studentom głębokiego zrozumienia określonego przedmiotu lub obszaru zainteresowań. Kursy są prowadzone przez doświadczonych członków wydziału i często obejmują praktyczne doświadczenia edukacyjne, takie jak wycieczki terenowe lub prace laboratoryjne. Kursy letnie oferują również studentom możliwość nawiązania kontaktów z rówieśnikami i profesjonalistami w swojej dziedzinie, a także poznania lokalnej kultury i atrakcji.

Centrum Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu w Alicante (ContinUA) — przypisane do Biura Wiceprezesa ds. Programów Studiów, Standardów Jakości i Języków — jest odpowiedzialne za koordynację, centralizację i zarządzanie kursami uczenia się przez całe życie na Uniwersytecie w Alicante. ContinUA realizuje swoją misję we współpracy z wydziałami, ośrodkami, instytutami i usługami uniwersyteckimi, informując i doradzając w celu promowania uczenia się przez całe życie zgodnie z wartościami Uniwersytetu w Alicante.

4.4.2. Uzasadnienie OOD

W ramach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (EHEA) kształcenie ustawiczne jest uważane za jeden z filarów społeczeństwa opartego na wiedzy i dlatego zachęca się uniwersytety do oferowania innych alternatyw dla oficjalnego nauczania, które zapewniają elastyczne odpowiedzi na rosnące potrzeby w zakresie specjalizacji i aktualizowanie wiedzy, z misją charakterystyczną dla nauczania uniwersyteckiego. Nauki te mają na celu zjednoczenie działalności akademickiej i profesjonalnych środowisk oraz oferują możliwość dalszego uczenia się i aktualizowania wiedzy, aby pozostać aktywnym zgodnie z postępem technologii i innowacji.

Kształcenie ustawiczne jest podstawowym narzędziem do aktualizacji wiedzy, rozwoju zawodowego i zdobycia specjalistycznego szkolenia na określony temat w krótkim czasie.

Pomimo braku prawnego obowiązku prowadzenia tego rodzaju kształcenia przez uczelnie, RD 822/2021 (ustawa regulująca organizację szkolnictwa wyższego w Hiszpanii) stanowi, że w ramach własnych studiów wyższych kształcenie ustawiczne będzie się składać z nauczania, którego celem jest wzmocnienie kształcenia obywateli przez całe życie, aktualizowanie

i poszerzanie ich wiedzy, umiejętności (specyficznych lub multidyscyplinarnych) w różnych dziedzinach wiedzy.

Interdyscyplinarną ofertę akademicką Uniwersytetu w Alicante możemy podzielić na trzy rodzaje kursów:

- Program kursów letnich;
- Kursy proponowane przez pracowników akademickich Uniwersytetu w Alicante (tzw. Cursos de Formación Continua: kursy uczenia się przez całe życie: LLC);
- Program kursów dla seniorów.

W rzeczywistości program kursów letnich i program kursów dla seniorów są uważane za LLC, ale kierują się własnymi zasadami organizacyjnymi.

4.4.3. Zasady zarządzania

Wiele naszych kursów uczenia się przez całe życie ma charakter interdyscyplinarny, ponieważ są prowadzone przez wykładowców z różnych wydziałów. Dlatego tutaj uważamy kursy uczenia się przez całe życie UA za ofertę międzyakademicką UA.

Na UA lista dziedzin wiedzy to:

- Nauki ścisłe;
- Nauki o Zdrowiu;
- Nauki społeczne i prawne;
- Kultura i Sport;
- Inżynieria i architektura;
- Nauczanie języków.

Kursy są proponowane przez pracowników akademickich Uniwersytetu w Alicante w dowolnym momencie i po sprawdzeniu przez personel administracyjny i akademicki Centrum Kształcenia Ustawicznego, muszą najpierw zostać zatwierdzone przez Komisję Studiów (CEFUA), a następnie przez Radę Prezesów.

Komisję Studiów tworzą Prorektor ds. Studiów, Dziekani wszystkich Wydziałów i Uczelni, przedstawiciele kierowników jednostek naukowych oraz przedstawiciele pracowników administracyjnych.

Wszystkie propozycje nowych kursów są analizowane przez członków Komisji, którzy mogą zbadać treść, cele, system oceny lub kadre akademicką propozycji. Mogą zgłaszać dowolną liczbę uwag w celu zagwarantowania jakości kursów i udziału nauczycieli akademickich. W przypadku konieczności dokonania zmian Centrum Kształcenia Ustawicznego zwraca się o to do kierownika kursu. Jeśli te zmiany nie zostaną wprowadzone, kurs nie może zostać zatwierdzony, a zatem nie będzie oferowany studentom.

W skład Rady Zarządzającej wchodzi Rektor i Wiceprezesa Uczelni, przedstawiciele pracowników naukowych i administracyjnych uczelni, studenci, dziekani oraz kierownicy katedr.

Zarówno Komisja Studiów, jak i Rada Prezesów spotykają się raz w miesiącu.

Po zatwierdzeniu kursu przez Radę Prezesów kurs może być oferowany i publikowany na stronie internetowej Centrum Kształcenia Ustawicznego.

4.4.4. Poziomy współności

Kursy uczenia się przez całe życie na Uniwersytecie w Alicante to odrębna oferta skierowana do wszystkich studentów uczelni, z założenia tak ukształtowana, aby była złożona ze wszystkich dziedzin wiedzy.

Obecnie nie ma wspólnej oferty z innymi krajami. Istnieją jednak kierunki, na których kadra akademicka pochodzi z innych uczelni wraz z wykładowcami z Uniwersytetu w Alicante.

4.4.4.a. Przejrzysta informacja o treści kursów

Wszystkie informacje o kursach przesyłane są do wszystkich wydziałów akademickich uczelni, aby każda osoba mogła zapoznać się z treścią (program, cele, kadra naukowa) i zgłosić zarzuty, które rozpatruje przed ostatecznym zatwierdzeniem i przeprowadzeniem kursu.

4.4.4.b. Przyjęcia

Aby wziąć udział w kursie nie jest wymagane posiadanie wyższego wykształcenia, wystarczy zainteresowanie tematem lub treścią. Tak więc grupa docelowa jest szersza i ułatwia aktualizację wiedzy i umiejętności osobom, które w przeciwnym razie nie miałyby dostępu do tego rodzaju szkoleń.

4.4.4.c. Różne rodzaje form kształcenia

Oferta kursów interdyscyplinarnych Uniwersytetu w Alicante ma różne formaty do wyboru:

- stacjonarny: uczenie się twarzą w twarz, które umożliwia interakcję między wszystkimi obecnymi.
- hybrydowy: Studenci uczęszczają na zajęcia na terenie kampusu w wyznaczonych godzinach i biorą udział w wirtualnych zajęciach edukacyjnych, które mogą być synchroniczne lub asynchroniczne. W tej metodzie zajęcia są celowo zaprojektowane tak, aby były realizowane wirtualnie dla określonych zajęć i osobiście dla innych. Na przykład wykłady są prowadzone za pośrednictwem narzędzi do wideokonferencji, podczas gdy zajęcia edukacyjne, takie jak laboratoria/aktywne projekty edukacyjne, są prowadzone osobiście.
- zajęcia w pełni online: oferują wszystkie zalety edukacji wirtualnej, w tym możliwość uczenia się w dowolnym czasie, miejscu i na dowolnym urządzeniu. Dzięki temu nie trzeba odbywać długich podróży, aby uczestniczyć w kursie, zwłaszcza w przypadku pracy lub obowiązków rodzinnych.

4.4.4.d. Aktualna oferta przez cały rok akademicki

Pracownicy naukowcy uczelni mogą proponować kursy przez cały rok akademicki, dzięki czemu studenci mogą znaleźć stale aktualizowaną ofertę kursów.

4.4.4.e. Szeroki zakres tematów

Cała interdyscyplinarna oferta Uniwersytetu w Alicante obejmuje szeroki zakres tematów ze wszystkich dziedzin studiów, takich jak nauki humanistyczne, zdrowie, nauka, sztuka, technologia czy inżynieria.

4.4.4.f. Kursy odbywają się w kilku lokalizacjach

Kursy odbywają się w głównym kampusie oraz w obiektach uniwersyteckich zlokalizowanych w różnych miastach w całej prowincji Alicante. W ten sposób uczestnicy mogą mieć łatwiejszy dostęp do kursu bez konieczności dalekich podróży. Ponadto do miast, które wchodzi w skład sieci placówek uniwersyteckich, doprowadzona zostaje działalność kulturalna.

4.4.4.g. Stała informacja zwrotna

Przed wypromowaniem kursu lub po jego zakończeniu istnieje ciągła informacja zwrotna między studentami a organizatorem. Ankiety są przeprowadzane aby poznać potrzeby i zainteresowania w celu zaprojektowania kursów na dane tematy. Po zakończeniu kursu do studentów wysyłana jest ankieta satysfakcji mająca na celu poznanie ich poziomu satysfakcji w różnych aspektach, takich jak treść kursu, kadra akademicka czy harmonogram kursu.

Ponadto za pomocą ankiet można ocenić wpływ kursów na program nauczania studentów.

Dysponując wszystkimi informacjami dostarczanymi przez ankiety, organizatorzy mogą projektować przyszłe kursy, poprawiając wszystkie wykryte aspekty, które można ulepszyć.

4.4.4.h. Współpraca z instytucjami zewnętrznymi

Wiele kursów jest opracowywanych we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, takimi jak stowarzyszenia zawodowe (medyczne, prawnicze), firmy lub inne instytucje publiczne. Te zewnętrzne instytucje współpracują sponsorując kurs, pozwalając swoim pracownikom być wykładowcami lub rozpowszechniając kurs wśród swoich pracowników i współpracowników.

4.4.5. Kształt oferty

Odnosząc się do interdyscyplinarnego charakteru oferty, na Uniwersytecie w Alicante prowadzone są kursy łączące różne dyscypliny i dziedziny wiedzy, np. „Identyfikacja, zapobieganie i interwencja przeciwko przemocy ze względu na płeć”, która łączy w sobie przedmioty z psychologii, socjologii i prawa.

Ponadto studenci mogą wybierać kursy składające się z różnych dziedzin wiedzy i budować swój „własny” interdyscyplinarny dorobek.

Oferta nie dotyczy tylko określonego stopnia, ale jest oferowana wszystkim studentom uczelni, którzy wybierają w zależności od tematu i związku ze stopniem, na którym studiują.

Z punktu widzenia studentów OOD postrzegamy jako:

- z jednej strony dla studentów – możliwość odbycia szkoleń o tematyce związanej z kierunkiem studiów;
- z drugiej strony dla zainteresowanych, którzy obecnie nie studiują lub nie mają wyższego wykształcenia – możliwość aktualizacji wiedzy lub doskonalenia umiejętności.

W ofercie kursów zaleca się uwzględnienie takich aspektów jak interdyscyplinarność, treść dostosowana do potrzeb firm, kładąc szczególny nacisk na uwzględnianie perspektywy płci we wszystkich proponowanych działaniach.

Ponadto staraniem władz uczelni jest, aby kursy odbywały się w głównym kampusie, ale także w obiektach uniwersyteckich zlokalizowanych w różnych miastach w całej prowincji Alicante. W ten sposób ludzie mogą mieć łatwiejszy dostęp do uczestnictwa w kursie bez konieczności dalekich podróży. Ponadto do miast, które wchodzą w skład sieci placówek uniwersyteckich, doprowadzona zostaje działalność kulturalna.

Wiele kursów jest opracowywanych we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, takimi jak stowarzyszenia zawodowe (lekarskie, prawnicze), firmy lub inna instytucja publiczna. Te zewnętrzne instytucje współpracują sponsorując kurs, pozwalając swoim pracownikom być wykładowcami lub rozpowszechniając kurs wśród swoich pracowników i współpracowników.

Kandydatami do naszej oferty kształcenia przez całe życie są nie tylko studenci uczelni wyższych, ale wszyscy zainteresowani tematyką lub treścią kursu, ułatwiającą aktualizację wiedzy i umiejętności osobom, które w innym przypadku nie miałyby dostępu do tego rodzaju szkoleń.

Centrum Kształcenia Ustawicznego publikuje coroczne zaproszenie, które określa zasady oferty nowych propozycji kursów kształcenia przez całe życie

Nabór nie jest konkursem, w którym zostanie wybrana tylko określona liczba kursów. Wszystkie propozycje spełniające wymagane wymagania (liczba punktów, treści akademickie lub odpowiednia kadra nauczycielska) prawdopodobnie zostaną zatwierdzone, a kursy będą mogły być prowadzone.

4.4.6. Implementacja

Kroki, które wykonujemy w celu implementacji OOD, są następujące:

1. Propozycja przedmiotu przesyłana jest do Centrum Kształcenia Ustawicznego, a jego pracownicy administracyjni przystępują do jej weryfikacji: liczby punktów, treści, systemu oceniania, kadry naukowej, harmonogramu.
2. Nadzór nad przedłożoną dokumentacją sprawuje kierownictwo naukowe Centrum.
3. Wszystkie propozycje, które mają zostać zatwierdzone w danym miesiącu, są wysyłane do członków CEFUA, aby mogli je rozpatrzyć, zgłosić zarzuty, które rozpatrzą i w razie potrzeby zaproponować zmiany.
4. Propozycje nowych kursów są zatwierdzane przez CEFUA, a następnie przez Radę Prezesów.
5. Po zatwierdzeniu przez Radę Prezesów kursy mogą być oferowane studentom.

6. Pracownicy administracyjni Centrum Kształcenia Ustawicznego rejestrują kursy w programie zarządzania akademickiego Uniwersytetu w Alicante i publikują je na swojej stronie internetowej.
7. Formularz online jest włączony, aby uczniowie mogli wstępnie zarejestrować się i zapisać.
8. Po zakończeniu kursu studenci mogą zapoznać się ze wszystkimi kursami w intranecie Uniwersytetu w Alicante i poprosić o zatwierdzenie punktów zaliczeń kursów zaliczonych na studiach pierwszego stopnia. Liczba punktów do wyboru, które można zweryfikować, zależy od studiowanego stopnia, ale zwykle jest ich do 6.

Po zakończeniu kursu Centrum Kształcenia Ustawicznego wysyła studentom ankietę za pomocą formularza internetowego, w której zadają pytania dotyczące treści, kadry dydaktycznej czy stopnia ogólnego zadowolenia z kursu.

Wszystkie zasady są bardzo jasne dla organizatorów LLC. Są one publikowane na stronie internetowej: <https://web.ua.es/es/continua>

Wyodrębniamy tutaj pewne zasady:

4.4.6.a. Organizacja

Jako jednostkę w programach nauczania przyjęto punkt ECTS zgodnie z regulaminem Uniwersytetu w Alicante: 1 punkt = 25 godzin = 10 godzin dydaktycznych + 15 godzin pracy studenta.

Celem kursu uczenia się przez całe życie jest poszerzenie i aktualizacja wiedzy, kompetencji i szkoleń lub umiejętności zawodowych, które przyczyniają się do lepszego wejścia na rynek pracy obywateli bez dyplomu uniwersyteckiego. Zostanie dostarczony certyfikat z nazwą odpowiedniego kursu. Wyróżnia się: Wyższe Kursy Ustawiczne (od 15 do 29 ECTS) oraz Kursy Ustawiczne (od 1 do 14 ECTS).

W przypadku LLC przyjmuje się, że program nauczania składa się z jednego przedmiotu.

4.4.6.b. Sposób organizacji

Kursy mogą być prowadzone w trybie nauczania bezpośredniego, mieszanego lub online.

Pod pojęciem nauczania mieszanego rozumie się taki, w którym działalność dydaktyczna obejmuje przedmioty w trybie stacjonarnym i online. Odsetek punktów nieobecnych dla stopnia, który można uznać za mieszany, będzie mieścił się w przedziale od 40% do 60% punktów ECTS za nauczanie.

Zdalna metoda nauczania jest rozumiana jako taka, w której cała działalność dydaktyczna jest wyrażana poprzez akademicką interakcję między kadrą nauczycielską a studentami, która nie wymaga fizycznej obecności obu w tej samej przestrzeni dydaktycznej. Ten rodzaj edukacji uniwersyteckiej zasadniczo charakteryzuje się intensywnym wykorzystaniem cyfrowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Nauczanie można zdefiniować jako prowadzone w trybie wirtualnym, jeżeli co najmniej 80% składających się na nie punktów ECTS jest realizowanych w tej formie nauczania.

4.4.6.c. Studenci

Studenci zapisani na kursy kształcenia ustawicznego będą mieli status studenta Uniwersytetu w Alicante od momentu skutecznego sformalizowania rekrutacji do końca okresu przewidzianego w jego programie studiów.

Osoby, które zapiszą się na te studia nie będą objęte ubezpieczeniem szkolnym. Studenci ci zostaną objęci najtańszym ubezpieczeniem NNW spośród oferowanych przez uczelnię, chyba że udowodnią, że mają wykupione ubezpieczenie NNW z takim samym zakresem lub posiadają prawo do ochrony zdrowia.

4.4.6.d. Kadra dydaktyczna

Kadra dydaktyczna prowadząca kursy kształcenia ustawicznego musi posiadać wyższe wykształcenie oraz specjalizację związaną z odpowiednią dziedziną wiedzy. Jednak osoby z dużym doświadczeniem zawodowym lub uznanym prestiżem mogą być częścią kadry nauczycielskiej nawet bez odpowiedniego dyplomu uniwersyteckiego, za zgodą Rady Prezesów i po uzyskaniu pozytywnej opinii CEFUA.

Co najmniej 20% godzin dydaktycznych dowolnego kursu kształcenia ustawicznego musi być prowadzone na wykładach na Uniwersytecie w Alicante.

Możliwe jest zmniejszenie tych udziałów procentowych w przypadku wystąpienia dostatecznie uzasadnionych przyczyn, na uzasadniony wniosek kierownictwa uczelni.

4.4.6.e. Dostęp

Wymóg dostępu zostanie określony w propozycji badania, która będzie uwzględniać dany przedmiot, liczbę dostępnych miejsc oraz grupę odbiorców, do której jest kierowana.

Proces rekrutacji odpowiada kierunkowi własnej edukacji na warunkach określonych we wniosku zatwierdzonym przez Radę Prezesów.

Gdy liczba kandydatów przekroczy liczbę oferowanych miejsc, kierownictwo studiów zastosuje kryteria wyboru zatwierdzone we wniosku, a wyniki zostaną opublikowane.

Akredytacja kompetencji językowych w języku kursu może być wymagana z tymi samymi wymaganiami, co w przypadku oficjalnej edukacji.

4.4.6.f. Rejestracja

Rejestracja jest płatna jednorazowo lub w ratach, zgodnie z ustaleniami organu mającego właściwe kompetencje Uniwersytetu w Alicante. Kierownik każdego kursu proponuje harmonogram płatności w przypadku jego podziału, a także może zaproponować zniżki za terminową wpłatę oraz inne rodzaje zniżek pod warunkiem spełnienia zasady samofinansowania własnej edukacji.

Co-funded by
the European Union

5. Wnioski i rekomendacje wynikające z analizy systemów interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych jako elementu wspólnego w ofertach dydaktycznych wszystkich uczelni biorących udział w projekcie

5.1. Zarządzanie (międzynarodową) interdyscyplinarną ogólnoakademicką ofertą dydaktyczną ((M)IOOD)²

I/OOD stanowi element w programach studiów we wszystkich krajach partnerskich. Udział teŹe oferty, jak i jej waga dla kształcenia kierunkowego różni się w poszczególnych państwach. JednakŹe, w związku z przyjętymi założeniami systemowymi, w kaŹdym z państw zostały powołane struktury organizacyjne (podmioty, ciała kolegialne), które wprowadzają lub zarządzają ogólnouczelnianą ofertą dydaktyczną, tzn. przeprowadzają konkursy mające na celu wyłonienie przedmiotów mających znaleźć się w ofercie, uaktualniają tę ofertę, czuwają nad jej atrakcyjnością, aktualnością i poprawnością (w szczególności tak pod wzgłędem prawnym – zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami oraz regulacjami uczelnianymi, jak i w sensie „technicznym”, tzn. przedmioty z ogólnouczelnianej oferty dydaktycznej realizuje zakładane efekty uczenia się, czy mają dane przedmioty przypisaną odpowiednią liczbę godzin i punktów ECTS, czy przedmioty prowadzone są przez właściwych i kompetentnych nauczycieli akademickich, itp.), przeprowadzają działania mające na celu zebranie puli przedmiotów do wyboru w ramach rekrutacji, jak teŹ dokonują ewaluacji (hospitacji) zajęć. Podmiotami tymi (strukturami organizacyjnymi, ciałami kolegialnymi) w krajach partnerskich są: Rada OOD w Polsce, Studies Commission (CEFUA) and Governing Council, Centrum Kształcenia Ustawicznego w Hiszpanii, Specjalna Komisja w Litwie.

Rekomenduje się, by podmioty odpowiedzialne za MIOOD w poszczególnych krajach partnerskich posiadały zbieŹne kompetencje w zakresie organizacji i zarządzania ofertą. Kolejną ważną rekomendacją w tym zakresie jest ujednoczenie struktury organizacyjnej podmiotów (ciał kolegialnych) odpowiedzialnych za funkcjonowanie MIOOD w poszczególnych krajach partnerskich. Dzięki zbieŹności w tym zakresie ułatwiony będzie przepływ informacji, jak

² Wnioski zawarte w niniejszym rozdziale dotyczą badanych w poszczególnych uczelniach I/OOD, zaś rekomendacje sformułowane są dla modelu międzynarodowego – MIOOD (zapis w nawiasie przymiotnika „międzynarodowa” w tytule sygnalizuje dwoistą ścieŹkę opisu).

również koordynowanie działań zmierzających do uwspólnienia oferty na poziomie krajów partnerskich. Cele te mogą zostać zrealizowane poprzez odpowiednie ukształtowanie kompetencji i struktury organizacyjnej podmiotów odpowiedzialnych za MIOOD w aktach prawnych je kreujących, po przeprowadzeniu konsultacji, na podstawie zaleceń.

4.5.2. Poziomy podobieństw interdyscyplinarnych ogólnoakademickich ofert dydaktycznych (IOOD) (*między i inter*)

MIOOD, odpowiadająca potrzebom współczesnego świata, powinna wyjść naprzeciw oczekiwaniom coraz bardziej świadomych i wymagających studentów. Specjalizacja oraz profesjonalizacja, co wymaga gruntownego wykształcenia kierunkowego, nie może przestąpić konieczności poszerzenia horyzontów studentów w zakresie wykształcenia ogólnego. Ambicją młodzi ludzie nie jest bowiem posiadanie wyższego wykształcenia, jako takiego, ale wykształcenia umożliwiającego samorealizację i zaspokojenie swoich potrzeb. Naprzeciw tym wyzwaniom wychodzić powinna MIOOD.

IOOD, w zależności od kraju partnerskiego, a nawet uczelni objętej badaniami, jest proponowana studentom na różnych poziomach studiów. Wśród badanych uczelni oferta ta jest kierowana tylko dla studiów licencjackich albo magisterskich; są też szkoły wyższe, które proponują przedmioty wspólne studentom wszystkich stopniom studiów (studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia, magisterskich studiów jednolitych oraz studiów doktoranckich).

Rekomenduje się, by MIOOD była kierowana we wszystkich krajach partnerskich i ich uczelniach wyższych na studiach każdego stopnia. Nie ma bowiem merytorycznych przesłanek, by dokonywać w tym zakresie jakichkolwiek ograniczeń. Założenia i cele MIOOD odpowiadają bowiem każdemu poziomowi kształcenia na uczelni wyższej. Należy przy tym pamiętać, że oferta powinna być tak dobrana, by zakres i treści zajęć odpowiadały właściwemu stopniowi studiów, choć nie jest wykluczone, by ofertę danego koszyka przedmiotów kierować do studentów różnych stopni studiów (w szczególności studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich). W takich przypadkach należy zwracać szczególną uwagę na zapewnienie odpowiedniego poziomu efektów uczenia się, by były odpowiednie dla każdego stopnia studiów.

Rekomenduje się, by MIOOD miały albo mogły mieć (w zależności od potrzeb) charakter nie tylko wewnętrzny (w ramach danej szkoły wyższej, dostępny dla studentów różnych kierunków prowadzonych przez daną uczelnię), ale i międzyuczelniany (tak jak to ma miejsce obecnie na Litwie). Dzięki temu osiągnąć można efekt synergii, przejawiający się możliwością skorzystania z wiedzy, kompetencji i umiejętności, często unikatowych szerszej grupy nauczycieli akademickich. Nie każdy bowiem ośrodek dysponuje kadrą tak wszechstronne

wykształconą, by oferować studentom zajęcia z szerokiego spektrum zagadnień. Często także specyfika badań naukowych danego nauczyciela akademickiego, w połączeniu z daleko idącą specjalizacją nie daje możliwości uruchomienia zajęć w ramach jednej uczelni wyższej z powodu wąskiej grupy potencjalnie zainteresowanych studentów (nie chodzi tu oczywiście o niską wartość merytoryczną zajęć, czy też niskie walory samego prowadzącego, co o niszowość zagadnień poruszanych przez danego nauczyciela). Stworzenie oferty ponaduczelnianej pozwoli na dotarcie z niszowymi zagadnieniami w ramach danych przedmiotów do szerokiego kręgu potencjalnych odbiorców. Przykładem w tym zakresie może być oferta proponowana dla uczelni akademickich Kowna, gdzie zbudowano ofertę międzyuczelnianą, w ramach której studenci wszystkich czterech uniwersytetów mogą swobodnie wybierać przedmioty z innych kowieńskich uniwersytetów, zaliczane na poczet studiów w macierzystej uczelni. Pożądane w dłuższym okresie i przez to – rekomendowane jest także stworzenie (początkowo w ograniczonym zakresie) ogólnouczelnianej oferty dydaktycznej na poziomie międzynarodowym. Dobrą płaszczyzną prób wdrożeń w tym zakresie jest stworzenie oferty przedmiotów do wyboru dla studentów z uczelni objętych sojuszem Transform4Europe. W większości przypadków będą to zajęcia prowadzone zdalnie, ale nie wykluczone jest stworzenie oferty realizowanej w ramach tzw. szkół letnich, czy zimowych (o czym będzie jeszcze mowa). Dodatkową zaletą wyjścia z ogólnouczelnianą ofertą dydaktyczną poza macierzystą uczelnię, czy też w szczególności – kraj, siedziby uczelni jest otwartość i misja, jaką mają uczelnie wyższe w procesach transformacji europejskiej – między innymi poprzez kształcenie oraz szkolenie studentów i studentek. Dlatego program edukacyjny w ramach ogólnouczelnianej oferty dydaktycznej kierowanej za granicę powinien być maksymalnie uniwersalny, inkluzywny, proeuropejski i kształtowany w oparciu o trzy filary: transformację cyfrową, środowiskową i społeczną.

Rekomenduje się, by wachlarz MIOOD, a zatem liczba przedmiotów proponowanych studentom zależał od programu danych studiów, który z kolei może być regulowany przepisami prawa (najczęściej, choć nie wyłącznie – ogólnokrajowymi). Efekt ten można osiągnąć poprzez stworzenie tzw. koszyków przedmiotów do wyboru. Kluczem, który warunkuje przypisanie danego przedmiotu do danego koszyka będą przy tym regulacje prawne, które w określony sposób kształtują program studiów i nakładają obowiązek realizowania w ich ramach pewnych treści, pozwalających studentom tego kierunku nabycie wymaganej wiedzy, kompetencji i umiejętności. Mogą to być zatem przedmioty bardzo interdyscyplinarne, dostępne dla wielu kierunków studiów, gdy regulacje prawne nakładają obowiązek nabycia przez studentów wiedzy, kompetencji i umiejętności jedynie z danego, szerokiego obszaru lub zorientowane na jeden kierunek studiów, gdy regulacje te są bardzo jednostkowe i punktowe. Wybór odpowiedniego typu oferty należeć powinien zatem do komisji programowej studiów (innego ciała odpowiadającego za dany kierunek studiów), a kształt oferty (jej konstrukcja, zawartość merytoryczna i liczba oraz rodzaj koszyków), jak już wcześniej wskazano, od podmiotów (ciał kolegialnych), które wprowadzają lub zarządzają ogólnouczelnianą ofer-

tą dydaktyczną. W większości przypadków już proponowane oferty mają charakter interdyscyplinarny, tak jeśli chodzi o całą ofertę (w Bułgarii w postaci szkół letnich i zimowych), jak i poszczególnych proponowanych modułów (tak w Polsce, Litwie, Hiszpanii).

Rekomenduje się, aby MIOOD pozwalała na wzbogacanie na wszystkich kierunkach studiów wiedzę, kompetencje i umiejętności studentów poprzez realizację przedmiotów z innych kierunków studiów, jednakże nie stanowią wiernej kopii przedmiotów kursowych realizowanych na tych innych kierunkach, a były dostosowane do poziomu studentów, dla których te przedmioty odbiegają od głównego nurtu kształcenia. Otwarcie granic, w szczególności w ramach Unii Europejskiej, a dzięki temu z jednej strony - przepływ informacji, danych, a z drugiej - pojawienie się nieznanymi dotychczas zjawisk i zagrożeń wymaga od organizujących proces kształcenia wyższego sprostanie zapotrzebowania studentów na nowe zjawiska i wyzwania. Kształcenie kierunkowe, nastawione na wąsko rozumianą specjalizację (potrzebną skądinąd w związku ze znacznym stopniem skomplikowania procesów i zadań stawianych przez pracownikami), nie pozwala na właściwą i satysfakcjonującą samorealizację w pozazawodowej przestrzeni życiowej. Z tego też powodu konieczna staje się pozakierunkowa oferta dydaktyczna umożliwiająca uzyskanie dodatkowych, albo jedynie uzupełniających kształcenie kierunkowe: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Rekomenduje się, by nie ograniczać i nie nakazywać realizowania przedmiotów z MIOOD w określonej formie, czy też cykliczności. Specyfika MIOOD wynikająca z jej cech charakterystycznych opisanych powyżej powoduje, że nie powinno się zamykać form realizacji przedmiotów jedynie do wykładów, czy też – po przeciwnej stronie – ćwiczeń, czy warsztatów. Podmioty (ciała kolegialne) odpowiedzialne za kształt oferty powinny elastycznie podchodzić do wskazanych kwestii i nauczycielom akademickim tworzącym założenia danego przedmiotu umożliwić wybór dogodnej dla studentów i siebie, a przede wszystkim – najlepiej nadającej się ze względu na specyfikę treści przekazywanych na zajęciach formuły zajęć. Niekiedy bowiem formuła wykładu najlepiej wpisuje się do tego by przekazać zakładaną wiedzę, kompetencje i umiejętności, niekiedy będą to ćwiczenia, warsztaty, laboratoria, zajęcia wyjazdowe, czy też plenerowe. Zadaniem podmiotów (ciał kolegialnych) odpowiedzialnych za kształt oferty jest moderowanie i doradzanie nauczycielom akademickim właściwego podejścia do opisywanego zagadnienia. Podobnie należy podejść do formy, w jakiej dane zajęcia będą się odbywały. W obecnych czasach nie jest konieczne, a niekiedy jest nawet niepożądane, by zajęcia odbywały się stacjonarnie. Lepszym rozwiązaniem może bowiem okazać się kształcenie zdane w ramach przedmiotów z MIOOD. Dopuszczalne powinno być także hybrydowe prowadzenie zajęć dla osób obecnych na sali oraz studentów łączących się online. Niewykluczone są także wszelkie formy mieszane, tak synchroniczne, jak i asynchroniczne. Przyjąć należy przy tym zasadę, że im oferta jest do szerszego kręgu potencjalnych adresatów (tj. studentów nie tylko jednego wydziału danego uniwersytetu, czy też dla studentów wielu wydziałów jednego uniwersytetu), tym więcej zajęć powinno być dostępnych (także) zdalnie. Pożądane byłoby zatem rekomendowanie w takich przypadkach

przyjęcie, jako zasady, zajęć o formie hybrydowej. Jako jedynie właściwą tę formę należy rekomendować w odniesieniu do ogólnouczeniowej oferty dydaktycznej kierowanej do studentów z różnych szkół wyższych jednego kraju, czy też oferty międzynarodowej. Względy logistyczne nie powinny bowiem ograniczać dostępności do przedmiotów z wyboru, co czyniłoby ofertę jedynie iluzorycznie otwartą. Dodatkową, negatywną konsekwencją takiego pozornego otwarcia oferty dla studentów spoza danego ośrodka (kampusu) byłoby pojawienie się u potencjalnych odbiorców odczucia (faktycznego) wykluczenia. Studenci Ci mieliby bowiem świadomość, że potencjalnie mają możliwość uczestniczenia w interesujących ich zajęciach, co nie przekłada się na realną sposobność korzystania z nich, przy poczuciu, że jedyną barierą wykluczenia jest niezależna od nich odległość dzieląca ich od prowadzącego. Rekomenduje się zatem, by kwesta formy prowadzenia zajęć była zawsze przemyślana (najlepiej wcześniej wypracowana w ramach strategii) i dostosowania przede wszystkim do specyfiki danego przedmiotu, a w ostateczności od wygody prowadzącego zajęcia.

Rekomenduje się, by podmiotom (ciątom kolegiąlnym) odpowiedzialnym za kształt MIOOD pozostawić swobodę w określaniu harmonogramu zajęć proponowanych w jej ramach. Możliwe jest planowanie cyklicznych, cotygodniowych zajęć w ciągu całego semestru, zajęć zblokowanych (połączonych) w jednym tygodniu. Ta ostatnia propozycja dostępna jest w szczególności w przypadku, gdy ogólnouczeniowa oferta dydaktyczna realizowana jest w ramach tzw. szkół letnich (zimowych), tj. cykli szkoleniowych przeprowadzanych poza zwykłym cyklem kształcenia studentów. Przy tworzeniu harmonogramu zajęć w ramach MIOOD należy pamiętać, że kierowana jest ona do studentów z różnych kierunków, wydziałów danego uniwersytetu, a nawet do studentów z różnych szkół wyższych. Z tego też powodu praktycznie niemożliwe będzie zsynchronizowanie harmonogramów zajęć kursowych studentów z harmonogramem zajęć z MIOOD w inny sposób, jak zarezerwowanie (narzucenie przepisami różnego szczebla) pasm przeznaczonych dla zajęć z wyboru. Innymi słowy, planowanie zajęć kursowych powinno odbywać się tak, by nie wkraczały one w zarezerwowane w określonym dniu o wskazanych porach pasma, w których odbywać by się miały zajęcia z MIOOD. Dzięki temu możliwe jest uczęszczanie przez studentów na oba typy zajęć, bez uszczerbku w możliwości dokonywania przez nich wyboru z oferty przedmiotów z wyboru. Inaczej bowiem ich partycypacja w tych ostatnich byłaby regulowana (wymuszana) przez przedmioty kursowe, do harmonogramu których musieliby się oni dostosować. W przypadku kreowania międzyuczelnianej lub też międzynarodowej IOOD konieczne staje się zatem uzgodnienie pomiędzy podmiotami (ciątami kolegiąlnymi) odpowiedzialnymi za kształt ogólnouczeniowej oferty dydaktycznej terminarza pasm dla niej przeznaczonych.

Rekomenduje się również, by MIOOD realizować poprzez szkoły letnie (zimowe), albo w formule tygodni intensywnej mobilności. Dzięki temu, poprzez zblokowanie zajęć, w pełniejszym zakresie i szybciej, a przez to – efektywniej studenci uzyskują wiedzę, kompetencje i umiejętności zakładane przez nauczycieli akademickich, co znajduje odzwierciedlenie w programach studiów. Dobrym przykładem w tym zakresie jest formuła zajęć dostępna

w uniwersytetach w Bułgarii. Problemy, które poruszane są w ramach szkół letnich (zimowych), albo na zajęciach w formule tygodni intensywnej mobilności powinny mieć charakter interdyscyplinarny, ewentualnie dotyczyć innej dziedziny nauki i realizować założenia MIOOD. Co oczywiste, nawet przy wskazanej formule zajęć przedmioty, na które uczęszczają studenci powinny być uznawane jako część programu studiów i tak traktowane, a nie jako zajęcia dodatkowe, doszkalające, czy kursowe. Szkoły letnie (zimowe), albo zajęcia w formule tygodni intensywnej mobilności stanowić powinny jedynie formę realizacji programu studiów, pozwalającą na uatrakcyjnienie przekazywanych treści oraz na zblokowanie zajęć, co nie zawsze jest możliwe przy tradycyjnym modelu kształcenia w cyklach cotygodniowych.

Rekomenduje się, by do przygotowania przedmiotów w ramach MIOOD (tak jeśli chodzi o pomysł, opis przedmiotu, zakładane cele, jak i samo prowadzenie) zapraszać do współpracy z nauczycielami akademickimi także reprezentantów interesariuszy zewnętrznych, tj. osoby spoza uniwersytetów – przedstawicieli różnych stowarzyszeń zawodowych, zrzeszeń, izb oraz praktyków, którzy korzystają z wiedzy, kompetencji i umiejętności absolwentów (firm, czy instytucji państwowych). Dobrym przykładem takiej współpracy, wzbogacającą działającą na IOOD są praktyki wypracowane w Hiszpanii. Dzięki takiej współpracy w szerszym zakresie mogą być realizowane założenia i cele kształcenia w ramach MIOOD.

4.5.3 Organizacja

Rekomenduje się, by kadra dydaktyczna realizująca zajęcia w ramach MIOOD posiadała wyższe wykształcenie oraz specjalizację związaną z odpowiednią dziedziną wiedzy, udokumentowaną publikacjami naukowymi z tego zakresu. Jednak osoby z dużym doświadczeniem zawodowym lub uznanym prestiżem mogą być częścią kadry nauczycielskiej nawet bez odpowiedniego dyplomu uniwersyteckiego, za zgodą podmiotu (ciała kolegialnego) odpowiedzialnego za kształt ogólnouczelnianej oferty dydaktycznej. Dobrym wzorcem postępowania i takiego doboru kadry prowadzącej zajęcia są przykłady pochodzące z Hiszpanii.

Rekomenduje się, by MIOOD podlegała ciągłej ewaluacji i ulepszeniom w odpowiedzi na potrzeby studentów i interesariuszy zewnętrznych oraz cele edukacyjne i postęp naukowy. Sposób dokonywania oceny, jak również jej częstotliwość (coroczny konkurs, aktualizacja przedmiotów w ramach potrzeb, czy też dopuszczenie wszystkich zaoferowanych przedmiotów, przy pozostawieniu pełnego wyboru przez studentów) należy pozostawić podmiotowi (ciału kolegialnemu) odpowiedzialnemu za kształt MIOOD.

Rekomenduje się, by studenci dokonywali wyboru przedmiotów pochodzących z różnych dziedzin nauki (oprócz tych, których realizacja wynika z przepisów prawa), dzięki czemu będą mogli budować swój „własny” interdyscyplinarny dorobek.

Rekomenduje się, by udział studenta w wybranych kursach lub przedmiotach specjalistycznych oraz szkołach letnich (zimowych) mógł być potwierdzany odpowiednim certyfikatem, czy też mikropoświadczeniem.

Aneks

Tabela 1: Dane o poszczególnych uniwersytetach biorących udział w ankiecie (liczba dyscyplin, które reprezentują pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne w Uniwersytecie, liczba studiujących w Uniwersytecie studentów oraz liczba nauczycieli prowadzących w Uniwersytecie zajęcia)

kraj	nazwa uczelni	liczba dyscyplin reprezentowanych przez nauczycieli prowadzących zajęcia na uczelni	liczba studentów	liczba nauczycieli prowadzących zajęcia na uczelni
Polska	Uniwersytet Opolski	ponad 20;	9 000	900
	Uniwersytet Gdański	ponad 20;	24000	1801
	Uniwersytet Jagielloński	ponad 20;	30593	4 737
	Uniwersytet Łódzki	ponad 20;	23542	2106
	Uniwersytet Szczeciński	ponad 20;	10421	1040
	Uniwersytet Śląski	ponad 20;	20000	2001
	Uniwersytet w Białymstoku	15-20	8408	770
	Uniwersytet Wrocławski	ponad 20;	21 819	1 983
	Uniwersytet Warszawski	ponad 20	51 000	4 000
Bułgaria	Shumen University "Bishop Konstantin of Preslav"		5000	304
	South-West University "Neofit Rilski"		11000	500
	Sofia University "St. Kliment Ohridski"	powyżej 20 - 3 15-20 - 1	22 000	4 000
	St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo	poniżej 10 - 1	10181	490
	University of National and World Economy		17 000	450
Litwa	Lithuanian ACOemy of Music and Theatre	15-20	1040	490
	Lithuanian University of Health Sciences	ponad 20;	7836	1195
	Kaunas University of Technology	ponad 20;	8000	1000
	Klaipeda University	ponad 20;	2500	660
	Vilnius Gediminas Technical University	ponad 20;	8650	930
	Vilnius University	ponad 20;	21000	2800
	Vytautas Magnus University	ponad 20;	8000	800
Hiszpania	University of Alicante	ponad 20;	32000	3800

Źródło: badania i obliczenia własne.

Kwestionariusz

* Ankiętę proszę wypełnić w oparciu o następującą definicję wyrażenia „ogólnoakademicka oferta dydaktyczna”:

‘oferta przedmiotów,

1. których treści (każdego z przedmiotów) mają interdyscyplinarny charakter

lub

2. których treści (każdego z przedmiotów) nie mają interdyscyplinarnego charakteru, tzn. każdy przedmiot proponuje treści z jednej tylko dyscypliny, przy czym jest to inna dyscyplina niż dyscyplina wiodąca kierunku, na którym studiuje student wybierający ten przedmiot z oferty np. student biologii wybiera przedmiot realizujący treści z dyscypliny innej niż biologia (np. muzyka, technika, socjologia etc.)

lub

3. oferta przedmiotów, których część cechuje interdyscyplinarność w znaczeniu 1., a część interdyscyplinarność w znaczeniu 2.

(z wyłączeniem lektoratów języków obcych *foreign language course* i wychowania fizycznego)

1. Czy uczelnia, w której Pani/Pan prowadzi zajęcia wprowadziła przedmioty w ramach ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej?

a) tak; -> 2.

b) nie. -> 20

2. Jakie są przyczyny wprowadzania ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

a) zalecenia odgórne (np. regulacje prawne);

b) motywacje oddolne (np. realizacja w uczelni projektu, którego efektem jest ta oferta);

c) inne: [...].

3. Czy ogólnoakademicka oferta dydaktyczna w Pani/Pana uczelni jest przewidziana:

a) dla wszystkich kierunków studiów; -> 5.

b) dla wybranych kierunków studiów. -> 4.

4. path to 3.b. Na jakiej podstawie dokonuje się wyboru kierunków studiów, na których realizowana jest ogólnoakademicka oferta dydaktyczna?

a) na podstawie przepisów ogólnopństwowych;

b) na podstawie przepisów uczelnianych;

c) na podstawie decyzji władz wydziału/danego kierunku studiów;

d) inne: [...].

5. Kto może wybierać przedmioty z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

- a) tylko studenci, których obliguje do tego program ich kierunku studiów; -> 7.
- b) wszyscy zainteresowani studenci, niezależnie od tego, czy obliguje ich do tego program ich kierunku studiów. -> 6.

6. path to 5.b. W jaki sposób zaliczenie przedmiotu z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni jest uwzględniane w przebiegu studiów?

- a) przedmiot jest odnotowany w suplemencie dyplomu;
- b) ocena z przedmiotu jest wliczana do średniej ocen ze studiów;
- c) przyznawane są punkty ECTS;
- d) zaliczenie takiego przedmiotu nie jest w żaden sposób uwzględnione w przebiegu studiów;
- e) inne: [...].

WIELOKROTNY WYBÓR

7. Na jakim poziomie wprowadzono w Pani/Pana uczelni ogólnoakademicką ofertę dydaktyczną?

- a) wspólna oferta na poziomie wydziału;
- b) wspólna oferta na poziomie jednej uczelni;
- c) wspólna oferta na poziomie jednego kraju;
- d) wspólna oferta dla różnych uczelni z więcej niż jednego kraju;
- e) inne: [...].

8. Z jakiej puli przedmiotów może wybierać student?

- a) student wybiera spośród przedmiotów dyscypliny wiodącej dla jego kierunku (np. tylko językoznawstwo, tylko fizyka, tylko prawo, ...);
- b) student wybiera spośród przedmiotów tej dziedziny, w której mieści się dyscyplina wiodąca dla jego kierunku (np. dziedzina nauk humanistycznych, dziedzina nauk ścisłych, dziedzina nauk społecznych, ...)
- c) student wybiera spośród przedmiotów różnych dziedzin.

9. Dla jakich stopni studiów jest dostępna ogólnoakademicka oferta dydaktyczna w Pani/Pana uczelni? (oferta nie musi być wspólna dla różnych stopni studiów)

- a) studia pierwszego stopnia;
- b) studia drugiego stopnia;
- c) studia jednolite magisterskie;
- d) studia doktoranckie;
- e) inne: [...].

Jakie jest uzasadnienie dla takiej organizacji ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni (*odpowiedź nieobligatoryjna*)? [...].

WIELOKROTNY WYBÓR

10. Czy ogólnoakademicka oferta dydaktyczna w Pani/Pana uczelni jest wspólna dla różnych stopni studiów?

- a) tak;
- b) nie;
- c) nie dotyczy, ogólnoakademicka oferta dydaktyczna dostępna jest tylko na jednym stopniu studiów.

Jakie jest uzasadnienie dla takiej organizacji ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni (*odpowiedź nieobligatoryjna*)? [...].

11. Które tryby studiów zostały objęte ogólnoakademicką ofertą dydaktyczną w Pani/Pana uczelni?

- a) studia stacjonarne;
- b) studia niestacjonarne.

WIELOKROTNY WYBÓR

Jakie jest uzasadnienie dla takiej organizacji ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni (*odpowiedź nieobligatoryjna*)? [...].

12. Czy realizacja przedmiotów z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni jest dla studenta obowiązkowa?

- a) tak; -> 13.
- b) nie. -> 15.

13. path to 12.a. Czy student ma możliwość wyboru z pełnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

- a) tak; -> 16.
- b) nie, ma wybór ograniczony tylko do jej części -> 14.

14. path to 13.b. Czym jest ograniczany jego wybór przedmiotów?

- a) przepisami prawa ogólnopolskiego; -> 16
- b) przepisami uczelnianymi; -> 16
- c) decyzją władz wydziału/danego kierunku studiów; -> 16
- d) inne: [...]. -> 16

15. path to 12.b. Co to znaczy, że realizacja przedmiotów z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni jest dla studenta nieobowiązkowa?:

- a) zrealizowanie przedmiotu z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej nie jest konieczne do ukończenia studiów, ale student może wybrać przedmioty z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej i zyskać dodatkowe kompetencje;
- b) student nie ma obowiązku wybrać przedmiotów z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (nie warunkuje to ukończenia studiów), ale jeśli dokona wyboru, to zyska dodatkowe możliwości w ramach procesu studiowania, np. możliwość aplikowania na konkretną specjalność, konkretne seminarium dyplomowe, skorzystania z konkretnej ścieżki edukacyjnej;
- c) inne [...].

16. W jaki sposób jest tworzona ogólnoakademicka oferta dydaktyczna w Pani/Pana uczelni?

- a) ogólnoakademicka oferta dydaktyczna jest stała, a przedmioty są wymieniane bądź b) dodawane w zależności od potrzeb; -> 17.
- c) ogólnoakademicka oferta dydaktyczna jest z założenia cyklicznie aktualizowana. -> 18.

17. path to 16.a. Co decyduje o aktualizowaniu ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

- a) zapotrzebowanie na nowe przedmioty zgłaszane przez studentów; -> 19.
- b) brak zainteresowania przedmiotem ze strony studentów; -> 19.
- c) realizacja misji uczelni; -> 19.
- d) inne [...]. -> 19.

WIELOKROTNY WYBÓR

18. path to 16.b. W jaki sposób aktualizowana jest cyklicznie ogólnoakademicka oferta dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

- a) w odpowiedzi na zapotrzebowanie ze strony studentów;
- b) w odpowiedzi na zapotrzebowanie ze strony interesariuszy zewnętrznych;
- c) w drodze konsultacji z nauczycielami;
- d) przeprowadzany jest konkurs na propozycje przedmiotów wśród potencjalnych prowadzących;
- e) przedmioty są ogólnie określone bez konsultacji ze studentami, nauczycielami lub interesariuszami zewnętrznymi;
- f) inne [...].

WIELOKROTNY WYBÓR

19. W jakim zakresie Pani/Pana zdaniem należałoby zmienić funkcjonowanie ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

- a) powinna być dostępna dla większej liczby kierunków;
- b) powinna być dostępna na każdym poziomie studiów (oferta nie musi być wspólna dla różnych stopni studiów);
- c) powinna być dostępna dla studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych;
- d) student sam powinien mieć możliwość wyboru przedmiotów;
- e) oferta przedmiotów powinna być bogatsza;
- f) inne [...].

WIELOKROTNY WYBÓR

Jakie jest uzasadnienie dla Pani/Pana poglądu co do zmiany funkcjonowania ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni (*odpowiedź nieobligatoryjna*)? [...]

20. Jakie są przyczyny niewprowadzania ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

- a) przepisy prawa ponaduczelnianego;
- b) przepisy wewnętrzne w ramach uczelni;
- c) brak koncepcji ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej;
- d) brak potrzeby wprowadzania ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej;
- e) złe doświadczenia związane z realizacją ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej;
- f) inne: [...].

Gdyby pojawiła się możliwość wprowadzenia ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej, to:

21. Czy ogólnoakademicka oferta dydaktyczna w Pani/Pana uczelni powinna być przewidziana:

- a) dla wszystkich kierunków studiów; -> 23.
- b) dla wybranych kierunków studiów. -> 22.

22. path to 21.b. Na jakiej podstawie powinno się dokonywać wyboru kierunków studiów, na których powinna być realizowana ogólnoakademicka oferta dydaktyczna?:

- a) powinno to wynikać z przepisów ogólnopństwowych;
- b) powinno to wynikać z przepisów uczelnianych;
- c) powinno to wynikać z decyzji władz wydziału/danego kierunku studiów;
- d) inne: [...].

23. path to 21.a. Kto powinien wybierać przedmioty z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

- a) tylko studenci kierunków, których obliguje do tego program ich kierunku studiów; -> 25.
- b) wszyscy zainteresowani, niezależnie od tego, czy obliguje ich do tego program ich kierunku studiów. -> 24.

24. path to 23.b. W jaki sposób zaliczenie przedmiotu z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni powinno być uwzględniane w przebiegu studiów?

- a) przedmiot powinien być odnotowany w suplemencie dyplomu;
- b) ocena z przedmiotu powinna być wliczana do średniej ocen ze studiów;
- c) powinny być przyznawane punkty ECTS;
- d) zaliczenie takiego przedmiotu nie powinno w żaden sposób być uwzględnione w przebiegu studiów;
- e) inne: [...].

WIELOKROTNY WYBÓR

25. Na jakim poziomie powinno się wprowadzić w Pani/Pana uczelni ogólnoakademicką ofertę dydaktyczną?

- a) wspólna oferta na poziomie wydziału;
- b) wspólna oferta na poziomie jednej uczelni;
- c) wspólna oferta na poziomie jednego kraju;
- d) wspólna oferta dla różnych uczelni z więcej niż jednego kraju;
- e) inne: [...].

26. Z jakiej puli przedmiotów mógłby wybierać student?

- a) student mógłby wybierać spośród przedmiotów dyscypliny wiodącej dla jego kierunku (np. tylko językoznawstwo, tylko fizyka, tylko prawo, ...);
- b) student mógłby wybierać spośród przedmiotów tej dziedziny, w której mieści się dyscyplina wiodąca dla jego kierunku (np. dziedzina nauk humanistycznych, dziedzina nauk ścisłych, dziedzina nauk społecznych,...)
- c) student mógłby wybierać spośród przedmiotów różnych dziedzin.

27. Dla jakich stopni studiów powinna być dostępna ogólnoakademicka oferta dydaktyczna w Pani/Pana uczelni

- a) studia pierwszego stopnia;
- b) studia drugiego stopnia;
- c) jednolite magisterskie;
- d) studia doktoranckie;
- e) inne: [...].

WIELOKROTNY WYBÓR

Jakie widzi Pani/Pan uzasadnienie dla takiej organizacji ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w uczelni (*odpowiedź nieobligatoryjna*)? [...].

28. Które tryby studiów powinny zostać objęte ogólnoakademicką ofertą dydaktyczną w Pani/Pana uczelni?

- a) studia stacjonarne;
- b) studia niestacjonarne.

WIELOKROTNY WYBÓR

Jakie widzi Pani/Pan uzasadnienie dla takiej organizacji ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w uczelni (*odpowiedź nieobligatoryjna*)? [...].

29. Czy realizacja przedmiotów z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni powinna być dla studenta obowiązkowa?

a) tak; -> 30.

b) nie. -> 32.

30. path to 29.a. Czy student powinien mieć możliwość wyboru z pełnej ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

a) tak; -> 33.

b) nie, powinien mieć ograniczony wybór tylko do jej części. -> 31.

31. path to 30.b. Czym powinien/mógłby być ograniczany jego wybór przedmiotów?

a) przepisami prawa ogólnopolskiego; -> 33

b) przepisami uczelnianymi; -> 33

c) decyzją władz wydziału/danego kierunku studiów; -> 33

d) inne: [...]. -> 33

32. path to 29.b. Co to znaczy, że realizacja przedmiotów z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni powinna być dla studenta nieobowiązkowa?:

a) zrealizowanie przedmiotu z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej nie byłoby konieczne do ukończenia studiów, ale student mógłby wybrać przedmioty z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej i zyskać dodatkowe kompetencje;

b) student nie miałby obowiązku wybierać przedmiotów z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej (nie warunkowałoby to ukończenia studiów), ale jeśli dokonałby wyboru, to zyskałby dodatkowe możliwości w ramach procesu studiowania, np. możliwość aplikowania na konkretną specjalność, konkretne seminarium dyplomowe, skorzystania z konkretnej ścieżki edukacyjnej;

c) inne [...].

33. W jaki sposób mogłaby być tworzona ogólnoakademicka oferta dydaktyczna w Pani/Pana uczelni?

a) ogólnoakademicka oferta dydaktyczna powinna być stała, a przedmioty byłyby wymieniane bądź dodawane w zależności od potrzeb; -> 34.

b) ogólnoakademicka oferta dydaktyczna powinna być z założenia cyklicznie aktualizowana. -> 35.

34. path to 33.a. Co powinno decydować o aktualizowaniu ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej w Pani/Pana uczelni?

- a) zapotrzebowanie na nowe przedmioty zgłaszane przez studentów;
- b) brak zainteresowania przedmiotem ze strony studentów;
- c) realizacja misji uczelni;
- d) inne [...].

WIELOKROTNY WYBÓR

35. path to 33.b. W jaki sposób powinna być aktualizowana interdyscyplinarna oferta naukowa w Pani/Pana uczelni?

- a) w odpowiedzi na zapotrzebowanie ze strony studentów;
- b) w odpowiedzi na zapotrzebowanie ze strony interesariuszy zewnętrznych;
- c) drodze konsultacji z nauczycielami;
- d) przeprowadzany powinien być konkurs na propozycje przedmiotów wśród potencjalnych prowadzących;
- e) przedmioty powinny być ogólnie określone bez konsultacji ze studentami, nauczycielami lub interesariuszami zewnętrznymi;
- f) inne [...].

WIELOKROTNY WYBÓR

Metryczka do ankiety:

1. nazwa Uniwersytetu

2. kraj

3. liczba dyscyplin, które reprezentują pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne w Uniwersytecie

- powyżej 20
- 15-20
- 10-15
- poniżej 10

4. liczba studiujących w Uniwersytecie studentów

5. liczba nauczycieli prowadzących w Uniwersytecie zajęcia dydaktyczne

Spis wykresów

Wykres 1: Liczba dyscyplin, które reprezentują pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne w uniwersytecie	14
Wykres 2: Liczba studentów studiujących w Uniwersytecie	15
Wykres 3: Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia w Uniwersytecie	16
Wykres 4: Powody wprowadzenia IOOD w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich	18
Wykres 5: Obecność IOOD na różnych stopniach studiów w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich	20
Wykres 6: Realizacja IOOD na studiach stacjonarnych i na studiach niestacjonarnych w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich	22
Wykres 7: IOOD w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich w zależności od dostępności oferty dla wszystkich albo wybranych kierunków	24
Wykres 8: IOOD w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich: wspólne dla wydziału, uczelni, kraju, Europy	27
Wykres 9: IOOD w badanych uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich wspólne dla różnych stopni studiów	29
Wykres 10: IOOD w badanych uniwersytetach polskich i bułgarskich: istnienie jednej oferty dla różnych poziomów studiów	30
Wykres 11: Obligatoryjność skorzystania z IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich	32
Wykres 12: Obligatoryjność skorzystania z IOOD skorelowana z programem kierunku studiów w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich	34
Wykres 13: Sposób uwzględnienia w przebiegu studiów zaliczenia przedmiotu z IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich	35
Wykres 14: Sposób uwzględnienia w przebiegu studiów zaliczenia przedmiotu z IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich i litewskich	36
Wykres 15: Stałość kształtu oferty IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich	38
Wykres 16: Sposoby aktualizacji kształtu oferty IOOD w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich	39
Wykres 17: Możliwości ulepszenia organizacji IOO w uniwersytetach polskich, bułgarskich, litewskich i hiszpańskich	41
Wykres 18: Kluczowe kwestie dotyczące organizacji IOOD	44

Spis tabel

Tabela 1: Dane o poszczególnych uniwersytetach biorących udział w ankiecie (liczba dyscyplin, które reprezentują pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne w Uniwersytecie, liczba studiujących w Uniwersytecie studentów oraz liczba nauczycieli prowadzących w Uniwersytecie zajęcia) . . . 95

Co-funded by
the European Union

ISBN: 978-83-966390-2-8